

KORPORATA ENERGETIKE E KOSOVËS Sh.a.
KOSOVO ENERGY CORPORATION J.S.C.
ENERGETSKA KORPORACIJA KOSOVA D.D.

RAPORTI I GJENDJES MJEDISORE NË KEK PËR VITIN 2018

DIVIZIONI I SHËRBIMEVE TË KORPORATES, DEPARTAMENTI I MJEDISIT

SHKURTESAT

AER	Agjencioni Evropian për Rindërtim
AKMRrSB	Agjencioni i Kosovës për Mbrojtjen nga Rrezatimi dhe Siguri Bërthamore
A1,A2,A3,A4,A5	Njësitë gjeneruese Termocentrali “Kosova A”
BE	Bashkimi Evropian
B1,B2	Njësitë gjeneruese Termocentrali “Kosova B”
BPK	Bifenileve të polikloruara
CO	Monoksidi i Karbonit
CO ₂	Dioksidi i Karbonit
CH ₄	Metani
CFBC	Qarkullimi i pluhurit fluid që digjet në shtratin e kaldajës
DPQ	Divizioni i Prodhimit të Qymyrit në KEK
dBA	Deci bel njësia për matjen e zhurmës
ha	Hektar
J	Jashtë
JP	Jug-Perëndim
KEK	Korporata Energjetike e Kosovës sh.a.
KSHM	Katalogu shtetëror i mbeturinave
KPMM	Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale
LCP	Impiantet e mëdha të djegies (Large Combustion Plants)
LGS	Lënda e grimcuar në suspension
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
MZHE	Ministria e Zhvillimit Ekonomik
MPA	Materialet me Përmbajtje Asbesti
MIE	Ministria e Intergrimit Evropian
M	Mbrenda
m ³	Metër Kub
MW	Megavat
MW hth	Megavat energji termike
MS	Miniera Siperfaqesore
NH ₃	Amoniaku
N ₂ O	Oksidi i azotit
SMM	Sistemi i Menaxhimit Mjedisor
PKU	Përgaditja kimike e ujit
PTD	Pluhuri total i depozituar
POV	Plani Operativ Vjetor
PMPKX	Platoja për meremetimin e pajisjeve kryesore xehetarë
PKX	Pajisjet kryesore xehetarë
PKZE	Planin Kombëtar për Zvogëlimin e Emisioneve (NERP).
PPC	Djegie e qymyrit pluhur (pulverised coal combustion)
STEV	Vlera mesatare e koncentrimin të gazit mesatarja e 8 orëve
TCA	Termocentrali “Kosova A”
TCB	Termocentrali “Kosova B”

TMD	Teknikat më të mira të disponueshme
TWA	Pragu i alarmit të ekspozimit të tërësishëm është tejkaluar
VM	Vendmostrimet
Vm(h/vit)	Vlera mesatare e orëve që mund të tejkalohen brënda një viti
Vmd(24/vit)	Vlera mesatare e ditëve që mund të tejkalohen 24 herë në vit
VPalm	Vlera e pragut të alarmit
VMm	Vlera e matur mesatare
VRvit	Vlera e rekomanduar 24 orë në vit
VRm	Vlera e rekomanduar mesatare 24 orë
VMm	Vlera e matur mesatare
VRmax	Vlera maksimale e rekomanduar
VMmax	Vlera maksimale e matur
VKMSH	Vlera kufitare për mbrojtjen e shëndetit
VKM	Vlera kufitare e ekosistemit
VK	Vlerat kufitare
VR	Vlerat e rekomanduara
VRp(d)	Vlera e rekomanduar e pranueshme gjatë ditës
VRp(mb)	Vlera e rekomanduar e pranueshme gjatë mbrëmjes
VRp(n)	Vlera e rekomanduar e pranueshme gjatë natës
VRmax(d)	Vlera e rekomanduar maksimale gjatë ditës
VRmax(mb)	Vlera e rekomanduar maksimale gjatë mbrëmjes
VRmax(n)	Vlera e rekomanduar maksimale gjatë natës
VM	Vlera e matur
Vattenfall	Vattenfall është një kompani suedeze e energjisë
ZI	Zona industriale

PËRMBAJTJA

Shkurtesat.....	2
Përmbajtja.....	4
Hyrje.....	5
Metodologjia.....	5
Legjislacioni mjedisor dhe energjetik.....	6
Parathënje.....	6
Politika mjedisore.....	8
1.0.GJENDJA MJEDISORE NË TEMOCENTRALE	9
1.1.0. Lëndët e para dhe prodhimi i energjisë elektrike.....	10
1.2.0. Monitorimi i ajrit.....	19
1.3.0. Monitorimi i Mbeturinatave.....	26
1.4.0. Monitorimi i tokës në termocentrale.....	29
1.5.0. Zhurma në termocentrale.....	30
1.6.0. Monitorimi i ujërave të shkarkuara.....	31
1.7.0. Kogjenerimi.....	35
1.8.0. KEK-u investon dhe ndihmon komunitetin.....	36
1.9.0.Raporti përmbledhës i termocentraleve.....	36
2.0. GJENDJA MJEDISORE NË DIVIZIONIN E PRODHIMIT TË QYMYRIT.....	40
2.1.0. Prodhimi i qymyrit dhe largimi i djerrinës.	40
2.2.0. Monitorimi i ujërave në DPQ.....	42
2.3. Monitorimi i ajrit.....	49
2.4.Monitorimi i tokës DPQ.....	56
2.5.0. Monitorimi i zhurmës dhe vibracioneve.....	58
2.6.0. Flora dhe fauna në DPQ.....	62
2.7.0. Mbeturinat në DPQ.....	66
2.8. 0. Aktivitete mjedisore të DRPT	66
2.9.Kushtet klimatike	70
2.10.0. Përfundim.....	72

HYRJE

Një sistem me kapacitet të mjaftueshëm dhe me qëndrueshmëri energjetike është një nga parakushtet kryesore për zhvillimin e shoqërisë në tërësi. Ai siguron standardin e dëshiruar të jetesës dhe është një nga shtyllat kryesore të mbështetjes së zhvillimit ekonomik në Kosovë. Por nga ana tjetër, KORPORATA ENERGJETIKE E KOSOVËS sh.a. është një nga sektorët e ndikimit të konsiderueshëm në mjedis.

KEK sh.a. (KORPORATA ENERGJETIKE E KOSOVËS, sh. a.) është themeluar me qëllim të kryerjes së veprimtarisë të eksploatimit të qymyrit dhe gjenerimit të energjisë elektrike. KEK-u është themeluar në bazë të Ligjit Nr. 2008/03-L-087- për Ndërmarrjet Publike. KEK sh.a. është ndërmarrja kryesore për prodhimin e energjisë elektrike (prodhon rreth 97 % të sasisë së përgjithshme të energjisë elektrike) të Kosovës.

dhe titullar i KEK-ut është Qeveria e Republikës së Kosovës.

Funksionet e Korporatës rregullohen përmes politikave të aprovuara nga Zyra e Rregullatorit për Energji të Republikës së Kosovës.

Struktura organizative e KEK-ut përbëhet nga këto njësi : Minierat e Qymyrit dhe Gjenerimi i Energjisë Elektrike dhe funksionon nëpërmes divizioneve që ka në përbërje të vet:

- Divizioni për prodhimin e qymyrit (DPQ),
- Divizioni i TC "Kosova A "
- Divizioni i TC "Kosova B"
- Divizioni Shërbimet e Korporatës, në përbërje të të cilit është edhe Departamenti i Mjedisit,
- Njësitë tjera përkrahëse

Korporata punëson rreth 4200 punonjës të fushave të ndryshme të operimit.

METODOLOGJIA

Raporti i gjendjes mjedisore në KEK për vitin 2018 , përmban në vete edhe një paraqitje të shkurtër të të gjithë sistemeve operative në KEK, duke filluar nga prodhimi i qymyrit, gjenerimi i energjisë elektrike, lëndët e para, lëndët sekundare dhe efektet nga aktivitetet operacionale në mjedis gjatë vitit 2018.

Rezultatet e paraqitura në Raportin e gjendjes mjedisore në KEK për vitin 2018 , janë fryt i punës njëvjeçare të personelit mjedisor në KEK sipas POV (Plani Operativ Vjetor) për 2018.

Për përgatitjen e Raportit kontribuan :

- Departamenti i Mjedisit, Shërbimet e Korporatës,
- Sektori për mjedis në Divizionin DPQ-se dhe Departamenti për PRTD.
- Sektori për mjedis në Divizionin e TC "Kosova A"
- Sektori për mjedis në Divizionin e TC "Kosova B"

LEGJISLACIONI MJEDISOR DHE ENERGJETIK

Pasqyrë e legjislacionit të Republikës së Kosovës në lidhje me mbrojtjen e mjedisit bazuar dhe vlerësuar në krahasimin e vlerave të matura të ndotësve dhe parametrave të tjerë me vlerat e lejuara, është baza në të cilën jemi mbështetë gjatë përpilimit të Raportit të gjendjes mjedisore në KEK për vitin 2018.

Kryesisht jemi bazuar në ligjet që i korespondojnë funksionimit të sektorit energjetik dhe mjedisor në Republikën e Kosovës që kanë për qëllim të rregullojnë dhe garantojnë të drejtën e qytetarëve për furnizim me energji elektrike, dhe të drejtën e qytetarëve për të jetuar në një ambient me ajër, ujë dhe tokë të pastër duke e mbrojtur shëndetin e njeriut, faunën dhe florën si dhe vlerat natyrore dhe kulturore të mjedisit.

Ligjet kryesore dhe nënaktet e tyre ligjore që rregullojnë qështjet mjedisore dhe energjetike të aplikueshme janë:

Ligji nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e mjedisit,
Ligji nr. 03/L-160 për Mbrojtjen e ajrit nga ndotja,
Ligji nr. 04/L-147 për Ujërat në Kosovë,
Ligji nr. 04/L-060 për Mbeturinat,
Ligji nr. 02/L-102 për Mbrojtjen kundër zhurmës,
Ligji nr. 03/L-233 për Mbrojtjen e natyrës,
Ligji nr. 05/L-085 për Energjinë elektrike,
Ligji nr. 03/L-163 për Minierat dhe mineralet,
Ligji nr. 04/L-158 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit për Minierat dhe mineralet
Ligji nr. 02/L-26 për Tokën bujqësore,
Ligji nr. 03/L-214 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis
Ligji nr. 03/L-043 për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes
Ligji nr. 03/L-230 për Vlerësimin Strategjik Mjedisor
Ligji nr. 02/L-88 për Trashëgiminë Kulturore
Ligji nr. 05/L-081 për Energjinë
Ligji nr. 04/L-016 për Eficiencën e Energjisë
Ligji nr. 05/L-052 për Energjinë Termike
Si dhe nënaktet ligjore përcjellëse të këtyre ligjeve.

KEK-u bënë përpjekje që konform këtij legjislacioni të operoi.

PARATHËNIE

Energjia është e nevojshme pothuajse për të gjitha aktivitetet njerëzore. Ajo siguron standardin e dëshiruar të jetesës, mbarëvajtjen dhe zhvillimin e aktiviteteve ekonomike. Është parakusht për zhvillimin e shoqërisë në tërësi. Sektori i energjisë në Kosovë në përgjithësi, e në veçanti sektori i energjisë elektrike, është një nga shtyllat kryesore të mbështetjes së zhvillimit ekonomik në Kosovë.

KEK-u në mënyrë të vazhdueshme përcjellë dhe analizon ndikimin e aktiviteteve vetanake në mjedis. Për gjendjen mjedisore KEK-u rregullisht në mënyrë objektive informon dhe i raporton institucioneve kompetente shtetërore, institucioneve lokale komunale dhe palëve të interesuara. Si rrjedhojë e kësaj pune pasoi edhe hartimi i këtij raporti.

KEK-u përmes kontakteve të shumta me autoritetet kompetente, pikë së pari me MPMH, MZHE, KPMM i harmonizon qëndrimet sa i përket/ çështjeve mjedisore në drejtim të arritjes të standardeve apo kërkesave ligjore mjedisore të caktuara në mënyrë që gradualisht të jetë në përputhje me ato, duke u bazuar në mundësitë reale që i ka sidomos mundësitë financiare.

Nga ky këndvështrim çështja mjedisore është shumë e ndjeshme , mjaft komplekse dhe paraqet një ndër sfidat më të mëdha të shoqërisë aktualisht dhe në të ardhmen. Të dhënat e përgjithshme tregojnë një rritje të vazhdueshme të nevojës së prodhimit të energjisë elektrike në Kosovë dhe kjo rritje e prodhimit kushtëzon një shkallë të gjerë ndikimesh mjedisore si në nivelin lokal në atë rajonal ashtu edhe në atë global. Synimi i ynë është reduktimi i emisionit të ndotësve duke mos frenuar zhvillimin ekonomik të vendit, pra ndotjen si pasojë e aktiviteteve nga operimi i KEK-ut ta biem në përputhëshmëri me normat e lejuara mjedisore.

Si rezultat i aktiviteteve operuese të KEK-ut pasojnë :

- Ndotja e ajrit kryesisht si rezultat i emisioneve nga TC-të në ajër, transportit etj.
- Ndotja e ujërave- si rezultat i shkarkimeve të ujërave teknologjike,
- Degradimi i tokave- si rezultat i aktiviteteve minerare sipërfaqësore e gjithë zonës së minierave.

Ajri ndotet në zonat e zhvilluara urbane e veçanërisht në zonat industriale. Emisionet ndotëse mund të dëmtojnë shëndetin e njerëzve, kafshëve dhe zhvillimin e bimëve, ekosistemet dhe strukturat tjera. Ato mund të shkaktojnë dëme materiale të vlerave natyrore dhe kulturore.

Ndotësit të emituar zakonisht janë të gaztë ose të ngurtë, në formë të grimcave të cilët shpërndahen në ajër.

Mëqenëse ndotësit në ajër nuk njohin kufij , pos ndotjes lokale, TC-të kanë ndikim rajonal dhe global.

Si shqetësim më i madhë janë : grimcat e pluhurit (PM10,PM2,5),gazerat nitroze (NOx), dyoksidi i sulfurit (SO₂), dyoksidi i karbonit (CO₂),monoksid karboni (CO), komponimet organike të avullueshme (VOC) etj .

Fig.1. Hartografia e pozitës gjeografike të objekteve të KEK-ut

POLITIKA MJEDISORE

KEK-u sh.a është e vetmja korporatë në Kosovë që prodhon energjinë elektrike. Duke u nisur nga gjendja ekzistuese mjedisore dhe ndikimi primar në mjedis që përfshin ndikimin në tokë, ujë dhe ajër si dhe obligimet ligjore ndaj mjedisit. Në KEK sh.a, shtrohet nevoja e përcaktimit dhe zotimit për marrjen e masave në drejtim të përmirësimit të kësaj gjendje si dhe mbrojtjen e vazhdueshme të mjedisit në hapësirat të cilat i zhvillon aktivitetet e veta.

KEK-u të gjitha aktivitetet afariste synon ti bazoj në parimin e zhvillimit të qëndrueshëm që nënkupton menaxhimin përgjegjës, afarizmin pozitiv, pajtueshmërinë dhe mirëbesimin e të gjitha palëve të interesuara , zhvillimin dinamik që është miqësor ndaj mjedisit dhe nuk e cenon atë.

KEK-u i kupton ndikimet në mjedis që mund të rezultojnë nga aktivitetet e veta për prodhim të energjisë elektrike dhe është i vetëdijshëm për domosdoshmërinë e ruajtjes, mbrojtjes dhe avancimit të mjedisit prandaj zotohet sa vijon:

- ✓ Do të vepron në përputhje me ligjet, standardet dhe direktivat e Kosovës dhe ato ndërkombëtare në lëminë e mbrojtjes së mjedisit, si dhe do të plotëson obligimet ligjore mjedisore nënshkruese e të cilave është, kurse kriteret mjedisore do ti involvon në veprimet e planifikimit dhe prurjen e vendimeve.
- ✓ Vazhdimisht do të përpikët që të përmirëson performancën mjedisore me qëllim të zvogëlimit të ndikimeve mjedisore. Në kuadër të mundësive do të përzgjedhë dhe realizon aplikimin e teknologjive dhe teknikave më të mira të disponueshme (TMD) për avancimin e aspekteve mjedisore në mënyrë që ti arrijë standardet mjedisore të parapara.
- ✓ Monitoron,vepron në mënyrë preventive dhe mbikëqyrë vazhdimisht emisionet në ajër, ujë dhe tokë, ruan biodiversitetin si dhe zvogëlon nivelin e zhurmës.
- ✓ Që do të bënë përpjekje të vazhdueshme për të përmirësuar përbërjen e stafit që menaxhon me mjedisin si dhe ngritjen e vazhdueshme të nivelit të vetëdijes mjedisore në të gjitha njësitë punuese, në mënyrë që marrëdhënia ndaj mjedisit të jetë më e avancuar dhe ma miqësore.
- ✓ Për shfrytëzimin optimal, racional dhe përgjegjës të resurseve natyrore si dhe të lëndëve të para shtesë, rritjen e efikasitetit të pajisjeve, avancimin e vazhdueshëm të procesit të prodhimit, modernizimin e minierave dhe eksploatimin e kontrolluar të linjitet kualitativ,rritjen e shkallës së koogjenerimit. Të shkohet në drejtim te të ashtuquajturit “prodhim i pastër”si strategji preventive gjithëpërfshirëse.
- ✓ Për minimizimin e gjenerimit të mbeturinave, dhe mbeturinave të rrezikshme dhe angazhimi për menaxhim sa ma të mirë të tyre. Shmangien e përdorimit të materialeve që nuk janë miqësore ndaj mjedisit, shqyrtimin e perfomancës të kontraktorëve nga aspekti mjedisor dhe implementimin e veprimeve korrektuese dhe preventive.
- ✓ Krijimin e mekanizmave të kontrollit të rregullt te të gjitha aktiviteteve nëpërmjet të auditimeve dhe inspektimeve të brendshme si dhe raportimin, dokumentimin, informimin dhe komunikimin efikas me autoritetet kompetente dhe aktor tjerë që veprojnë në mbrojtjen e mjedisit.
- ✓ Krijimin hap pas hapi të strukturave të nevojshme drejt themelimit , zhvillimit dhe mirëmbajtjes të Sistemit për menaxhim të mjedisit (SMM) sipas ISO 14001-2004 dhe integrimi i problematikës mjedisore në planet zhvillimore dhe strategjinë e KEK-ut.
- ✓ Të kërkoj nga i gjithë personeli të miratoi dhe të veproi në përputhje me këtë politikë.

1.0.GJENDJA MJEDISORE NË TERMOCENTRALET TC. “KOSOVA A” DHE TC. “KOSOVA B”

Korporata Energjetike e Kosovës , KEK përbëhet prej dy Termocentrale; Termocentrali TC “Kosova A” dhe Termocentrali TC “Kosova B”.Termocentralet janë sisteme komplekse energjetike që përbëhen nga disa tërësi tekniko-teknologjike qëllimi i të cilave është shëndrimi i energjisë së burimeve natyrore energjetike në energji termike dhe elektrike.

TERMOCENTRALI TC “KOSOVA A”

Është termocentrali i parë i ndërtuar në Kosovë, gjendet 8 (km) larg Prishtinës me lokacion në Kastriot (Obiliq).TC “Kosova A”përbëhet nga pesë njësi punuese të njohura si : A1, A2, A3, A4 , A5.

Njësia punuese A1 është lëshuar në punë në vitin 1962 me fuqi prej 65 MWh.

Njësia punuese A2 është lëshuar në punë në vitin 1965 me fuqi prej 125 MWh.

Njësia punuese A3 është lëshuar në punë në vitin 1970 me fuqi 200 MWh.

Njësia punuese A4 është lëshuar në punë në vitin 1971 me fuqi 200 MWh.

Njësia punuese A5 është lëshuar në punë në vitin 1975 me fuqi prej 210 MWh.

Në kuadër të Termocentralit TC “Kosova A” është edhe Departamenti i Seperimeve Kimike (DSK).

Tri njësitë punuese A3, A4 dhe A5 janë funksionale dhe sipas planit aktual të prodhimit janë në shërbim dhe zakonisht njëra prej tyre është rezervë “e nxehtë” .

Njësitë punuese A1 dhe A2 janë jashtë pune, pa status të definuar përfundimisht, dhe sipas planeve aktuale ato do të mbesin kështu deri në fund, kur pritet të bëhet dekomisionimi i tyre së bashku me njësitë tjera.

Pamje nga TC Kosova A :

TERMOCENTRALI TC “KOSOVA B”

Aktualisht TC “Kosova B” është termocentrali me mundësi më të mëdha të prodhimit të energjisë elektrike në Kosovë. TC “Kosova B” gjendet 13 (km) larg Prishtinës me lokacion në Kastriot (Obiliq). Termocentrali TC “Kosova B” përbëhet nga dy njësi operuese : B1 dhe B2.

Njësia operuese B1 është lëshuar në punë në vitin 1983 me fuqi dizajnuese prej 339 MWh.

Njësia operuese B2 është lëshuar në punë në vitin 1984 me fuqi dizajnuese të njëjtë 339 MWh.

Të dy njësitë operuese janë në funksion. Investimet që janë bërë në këtë termocentral kanë përmirësuar dukshëm gjendjen operuese të njësive.

Pamje nga TC “Kosova B” :

1.1. PRODHIMI I ENERGJISË ELEKTRIKE DHE LËNDA E PARË

1.1.1.PRODHIMI I ENERGJISË ELKTRIKE NË TERMOCENTRALET E KEK-UT

Në TC “Kosova A” për momentin janë në operim tri njësi, me kapacitet projektues prej 610 MW. Për shkak të vjetërsisë së njësive operuese, kapaciteti aktual operacional është më i ulët, sillet ndërmjet : 335 dhe 395 MWh.

Në TC “Kosova B” janë në operim të dy njësitë , me kapacitet fillestar të instaluar prej 339 (MWh) secili, si dhe kapacitet aktual prej maksimum 300 (MWh) për njësi. Si lëndë e parë për prodhimin e energjisë elektrike termocentralet përdorin qymyrin dhe ujin si dhe lëndët e para tjera sekundare. Qymyri gjatë djegies liron energjinë termike, e cila energji mundëson prodhimin e avullit me presion dhe temperaturë të lartë-thuajse gaz ideal. Avulli i prodhuar pastaj vazhdon në turbogjenerator dhe nga aty përfitohet energjia elektrike. Prodhimi i energjisë elektrike në termocentralet TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” gjatë vitit 2018, është paraqitë në Tabelën 1.

Prodhimi vjetor i energjisë elektrike në TC “Kosova A” për vitin 2018 ka qënë 2240648 (MWh) dhe prodhimi vjetor i energjisë elektrike në TC “Kosova B” për 2018 ka qënë 3359902 (MWh), kurse prodhimi total vjetor i energjisë elektrike për TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” në vitin 2018 ka qënë 5600550 (MWh).

Tab. 1. Prodhimi i energjisë elektrike në të dy termocentalet gjatë vitit 2018

Prodhimi i energjisë elektrike TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” - 2018						
Termocentralet		TC “Kosova A” (MWh)			TC “Kosova B” (MWh)	
Njësitë Operuese		A3	A4	A5	B1	B2
Nr.	Muaji	(MWh)	(MWh)	(MWh)	(MWh)	(MWh)
1	Janar	15162.96	97394.52	0.00	208587	206019
2	Shkurt	95952.06	42057.9	24749.31	176334	184132
3	Mars	29400.39	110758.59	78474.39	191948	196485
4	Prill	35431.98	91246.83	1.38	168195	185932
5	Maj	108568.53	0.0	32201.13	201112	206033
6	Qershor	103411.92	0.0	82729.44	31	187608.0
7	Korrik	87140.16	0.0	110009.1	0.0	206724
8	Gusht	106784.76	33333.7	77683.74	0.0	189474
9	Shtator	83586.96	70421.9	107511.2	0.0	105780.0
10	Tetor	18985.41	115457	105128.9	0.0	209005.0
11	Nëntor	89276.04	63253.6	28362.6	0.0	200005
12	Dhjetor	50475.9	88822.9	56873.25	128780	207718.0
TOTALI		824177.1	712746.9	703724.4	1074987	2284915
Totali TCA				2240648 (MWh)		
Totali TCB				3359902 (MWh)		
Total prodhimi i energjisë elektrike TCA dhe TCB				5600550 (MWh)		

Tab. 2. Orët e punës në dy termocentalet gjatë vitit 2018:

Orët e punës në TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B"						
Nr.	Muaji	TC Kosova A (h)			TC Kosova B (h)	
		A3	A4	A5	B1	B2
1	Janar	106.9	0.00	754.60	744	744
2	Shkurt	672.0	285.08	170.1	637	660.83
3	Mars	209.0	744.0	535.0	698.33	713.6
4	Prill	263.2	629.75	0.017	612.96	673.2
5	Maj	744.0	0.00	244.650	744	742
6	Qershor	720.0	0.00	556.070	0.23	672.59
7	Korrik	604.4	0.00	744.0	0.0	741.63
8	Gusht	744.0	222.50	536.930	0.0	679.05
9	Shtator	599.9	460.42	720.000	0.00	378.5
10	Tetor	134.2	744.00	735.200	0.0	744
11	Nëntor	617.8	415.83	216.42	0.0	720
12	Dhjetor	383.5	606.17	391.0	454.1	743.6
TOTALI		5798.9	4107.75	5603.987	3870.62	8213
Totali TCA		15510.64 (h)				
Totali TCB		12103.62 (h)				
TOTALI TCA &TCB		27614.26 (h)				

1.1.2. SHPENZIMI I QYMYRIT PËR TC "KOSOVA A" DHE TC "KOSOVA B"

Qymyri si lëndë e parë djegëse në termocentralet e Kosovës gërmohet në pjesën jugperëndimore të Fushës së Sibocit nga Miniera Sipërfaqësore Sibovci Jugpërendimor (M.S - JP). Qymyri i Kosovës i takon llojit të linjiteve dhe ka ngjyre të zezë (të errët). Gërmimi i linjtit dhe heqja e djerrinës organizohet si proces i vazhdueshëm teknologjik, që përbëhet nga dy aktivitete prodhuese: heqja e djerrinës dhe ekskavimi i qymyrit.

Qymyri pasi të nxirret me eskavator rotorik (me sistem kontinual, eskavimi, shirita transportues, etj.), me anë të shiritave transportues, transportohet deri në Deponinë e Seperacionit TC "Kosova A" (Deponia A), gjegjësisht Deponinë e Seperacionit TC "Kosova B" (Deponia B).

Në Termocentralin TC "Kosova A", sasi të qymyrit për djegie në njësitë prodhuese për nevojat e prodhimit nuk maten, prandaj edhe sasi të kalkuluar të qymyrit për prodhimin e energjisë e elektrike nëpër njësi, merren nga matjet fotogrametrike të realizuara në DPQ.

Deponina e Seperacionit TC "Kosova A" (Deponia A) :

Deponinë e Seperacionit TC "Kosova B" (Deponia B) :

Seperacionet janë ura lidhëse në mes të minierave dhe termocentraleve, ku bëhet thërrmimi i copave të qymyrit për termocentrale me granulacion prej $0 \div 30$ (mm). Pas thërrmimit, qymyri përmes shiritave përcillet në bunker, prej nga me anë të dhensave të qymyrit dërgohet në mulli për bluarje, dhe së fundi përcillet në kaldatë e termocentraleve.

Tab.3. Shpenzimet mujore të qymyrit në TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” gjatë vitit 2018

Harxhimet mujore të linjitit për TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B”								
		Harxhimi Mujor (t)			Harxhimi Specifik (t/MW)	Harxhimi Mujor (t)		Harxhimi Specifik (t/MW)
Njësit punuese		A3	A4	A5	A3, A4, A5	B1	B2	
1	Janar	20243	130022	0.00	1.335	278478	260303	1.30
2	Shkurt	128096	56147	33040	1.335	243316	235487	1.33
3	Mars	39250	147863	104763	1.335	265892	257512	1.35
4	Prill	54514	140389	2.12	1.539	221224	225673	1.26
5	Maj	160495	0.00	47603.00	1.478	261393	243903	1.24
6	Qershor	151620	0.00	121296	1.466	246	229014	1.22
7	Korrik	134800	0.00	170177	1.547	0.00	253541	1.23
8	Gusht	161785	50502	117695	1.515	0.00	226691	1.20
9	Shtator	124591	104968	160252	1.491	0.00	126938	1.20
10	Tetor	28448	173004	157528	1.498	0.00	253497	1.21
11	Nëntor	135681	96132	43105	1.520	0.0	262995	1.31
12	Dhjetor	77879	137045	87750	1.543	169970	263497	1.29
Totali		1217402	1036072	1043211	1.471	1440519	2839051	1.27
Totali i Harxhimit TCA (t)		3296685 (t)						
Totali i Harxhimit TCB (t)		4279570 (t)						
Totali i Harxhimit TCA + TCB (t)		7576255 (t)						

Siq po shihet nga Tabela 3. gjatë vitit 2018 TC “Kosova A” ka shpenzuar 3296685 (t) qymyr, mesatarisht rreth 1.471(t/MW),ndërsa TC “Kosova B” gjatë vitit 2018 ka shpenzuar 4279570 (t) qymyr, mesatarisht rreth 1.274 (t/MW).

Harxhimi i përgjithshëm i qymyrit në vitin 2018, për të dy termocentralet ka qenë 7576255(t) dhe mesatarisht janë shpenzuar rreth 1.353 (t/MW).

Kualiteti i qymyrit përcaktohet duke i marrë mostrat për çdo ditë dhe duke i analizuar në laboratorët e të dy termocentraleve dhe në laborator të Kontraktorit të jashtëm të KEK-ut .

Kualiteti i qymyrit gjatë vitit 2018 për TC-A dhe TC-B është paraqitur në Tab.4.

Tab. 4. Pasqyra e analizave të qymyrit të shfrytëzuar nga TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” për vitin 2018

Kualiteti i linjitit në TC Kosova A dhe TC Kosova B							
		Kualiteti i linjitit në TC “Kosova A”			Kualiteti i linjitit në TC “Kosova B”		
Nr.	Muaji	H ₂ O (%)	Hiri (%)	Hp ⁽¹⁾ (KJ/KG)	H ₂ O (%)	Hiri (%)	Hp ⁽¹⁾ (KJ/KG)
1	Janar	46.9	14.61	7680.5	47.2	15.6	7350.5
2	Shkurt	46.88	15.46	7426.33	47.65	14.75	7286
3	Mars	46.70	15.29	7539	47.85	15.25	7219.5
4	Prill	45.43	15.89	7746.5	46.35	15.65	7476
5	Maj	44.74	16.22	7861	44.6	15.55	7998
6	Qershor	45	15.51	8004	47	24.4	8133
7	Korrik	44.89	16.42	7751	45.75	16.2	7778.5
8	Gusht	44.9	15.51	8032	46	16.7	8464
9	Shtator	44.51	16.25	7922	45.6	13.5	8710
10	Tetor	45.01	17.09	7493.3	46.8	16.9	8290
11	Nëntor	45.48	16.90	7415.6	47.9	17.0	7657
12	Dhjetor	45.97	16.67	7332.6	47.2	13.3	8301
Vlera Mesatare		45.53	15.98	7683.65	46.65	16.23	7888.66

1.1.3. HIRI

Hiri prodhohet gjatë procesit të djegies në kaldajë, si hi fundërrues dhe hi fluturues. Sasia e prodhuar varet kryesisht nga përmbajtja e materieve jo djegëse në qymyr ,zakonisht materieve inorganike. Hiri fundërrues shfaqet si rërë e imtë, derisa madhësia e grimcave të pluhurit të hiri sillet në mes 30 (μ) dhe 5 (μ).

Zgyra dhe hiri nga termocentralet deponohen me anë të një sistemi hidraulik në zonën lindore të shteruar të ish-Mihjes së Mirashit. Në TC “Kosova A” dhe “TC Kosova B” janë ndërtuar sistemet për bartjen e hirit në mënyrë hidraulike në vendet e boshatisura të Mihjes të Mirashit.

Skema e transportit hidraulik e hirit TCA dhe TCB :

Përcjellja e hirit dhe zgjyrës nga TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” në hapësirat e boshatisura të Mihjes Sipërfaqësore të Mirashit paraqet një prej ndërmarrjeve avansuese mjedisore nga ana e KEK-ut. Për të minimizuar problemet mjedisore KEK-u i është qasur aplikimit të metodave të reja më miqësore me mjedisin, duke ndërpre deponimin e hirit dhe zgjyrës në formën e palosjeve të jashtme.

KEK respektivisht TC “Kosova B” ka aplikuar në MMPH për Pëlqim Mjedisor për ndërtimin e Deponisë së re për palosjen e hirit të freskët përmes transportit hidraulik në hapësirat e boshatisura të Mihjes Sipërfaqësore në Sektorin e Sitnicës dhe e njëjta ju ka miratuar dhe lëshur me Nr.4088-2/17.

Në vijim po i paraqesim sasitë e prodhimit të hirit gjatë vitit 2018 nga TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B”.

Tab. 5. Prodhimi mujor i hinit në TC “Kosova A” gjatë vitit 2018:

Prodhimi i hirit për TC “Kosova A”					
Njësit punuese		A3	A4	A5	A3, A4, A5
Nr.	Muaji	Prodhimi i hirit (t)	Prodhimi i hirit (t)	Prodhimi i hirit (t)	Prodhimi Specifiki hinit (t/MWh)
1	Janar	3107.3	18112.1	0.00	0.188
2	Shkurt	19804	8669	5118	0.206
3	Mars	6162	22608	15589	0.203
4	Prill	8760	22069	0.00	0.243
5	Maj	25792	0.00	7797	0.238
6	Qershor	23986	0.00	18437	0.227
7	Korrik	22202	0.00	27875	0.254
8	Gusht	24834	8196	17595	0.232
9	Shtator	20844	16816	25672	0.242
10	Tetor	4964	29272	26622	0.254
11	Nëntor	22971	15400	7655	0.254
12	Dhjetor	13255	22887	14312	0.257
Totali		196681.3	164029.1	166672	0.257
Totali i Prodhimit të hirit në TCA 527382.4 (t)					
Mesatarja e Prodhimit specifik të hirit në TCA 0.257 (t/MWh)					

Tab. 6. Prodhimi mujore i hinit në TC “Kosova B” gjatë vitit 2018:

Prodhimi i hirit për TC “Kosova B”					
Njësit punuese		B1		B2	
Nr.	Muaji	Prodhimi i hirit (t)	Prodhimi Specifiki hinit (t/MWh)	Prodhimi i hirit (t)	Prodhimi Specifiki hinit (t/MWh)
1	Janar	37928.7	0.181	34984.7	0.169
2	Shkurt	34162	0.193	31602	0.171
3	Mars	39964	0.208	37957	0.193
4	Prill	34843	0.207	33039	0.177
5	Maj	39131	0.194	36024	0.174
6	Qershor	40	1.290	37169	0.198
7	Korrik	0.00	0	40567	0.196
8	Gusht	0.00	0	29084	0.153
9	Shtator	0.00	0	16870	0.159
10	Tetor	0.00	0	35464	0.169
11	Nëntor	0.0	0	40659	0.203
12	Dhjetor	24680	0.191	37733	0.169
Totali		210748.7	0.196	411152.7	0.179
Totali i Prodhimit të hirit në TCB = 621901.4 (t)					
Mesatarja e Prodhimit specifik të hirit në TCB = 0.188 (t/MWh)					

Gjatë vitit 2018 sasia e përgjithshme e hirit të prodhuar në TC “Kosova A” ka qënë : 527382.4 (t). Ndërsa mesatarja e prodhimit specifik të hirit në TC-A ka qene: 0.257 (t/MW).

Gjatë vitit 2018 sasia e përgjithshme e hirit të prodhuar në TC "Kosova B" ka qënë : 621901.4 (t). Ndërsa mesatarja e prodhimit specifik të hirit ka qënë: 0.188 (t/MW).

Pamje nga deponitë e transportit hidraulik të hirit nga TC "Kosova A" dhe TC "Kosova-B"

Gjatë vitit 2018 sasia e përgjithshme e hirit të prodhuar në dy termocentralet ka qënë :1149284 (t). Deponia pasive e hirit e TC "Kosova A", qe nuk eshte aktive nga viti 2013, ka një sipërfaqe prej rreth 234 (ha), dhe pothuaj se është tërësisht e rehabilituar . Kurse Deponia pasive e hirit në TC "Kosova B", qe nuk eshte aktive nga viti 2006, zë një sipërfaqe prej rreth 60 (ha) dhe është e pa rehabilituar.

Pamje nga deponitë e braktisura të Hirit TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B"

Termocentrali TC "Kosova B", e bënë shitjen e hirit dhe zgjyrës kontraktorëve të KEK-ut. Sasia e hirit dhe të zgjyrës të shitura Sharrcemit dhe Trepçës për vitin 2018 , është dhënë në tabelën e mëposhtme:

Tab.7. Sasia e hirit dhe të zgurës të shitura Sharrcemit dhe Trepçës për vitin 2018:

Raporti i shitjes së Hirit dhe Zgurës SHARRCEMIT dhe TREPÇËS për vitin 2018				
Viti /2018	SHARRCEMI-HI	SHARRCEMI-Zgurrë	Viti /2018	TREPÇA-HI
Muaji	HI / ton	ZGURRE / ton	Muaji	HI / ton
Janar	3660.58	0.00	Janar	1052.32
Shkurt	3684.02	0.00	Shkurt	1162.36
Mars	8714.17	0.00	Mars	1359.14
Prill	10167.60	0.00	Prill	1488.18
Maj	4492.30	0.00	Maj	1822.02
Qershor	10162.54	0.00	Qershor	1336.00
Korrik	14124.98	449.72	Korrik	1141.12
Gusht	11385.06	997.98	Gusht	1104.26
Shtator	5583.34	583.47	Shtator	1447.45
Tetor	12788.64	596.58	Tetor	1622.22
Nëntor	7410.5	587.38	Nëntor	1569.40
Dhjetor	2063.64	153.48	Dhjetor	489.32
Total / Ton	94,237.37	3,368.61		15,593.79

Sasia e hirit dhe të zgurës të shitura Sharrcemit dhe Trepçës për vitin 2018, ka qënë : 94237.37 ;15593.79 (t) hi dhe 3368.61 (t) zgurë.

1.1.4.SHPENZIMI I UJIT

TC “Kosova A” furnizohet me ujë të papërpunuar nga Lumi Llap. ndërsa Termocentrali TC “Kosova B” furnizohet me ujë të papërpunuar nga Ndërmarrja Hidroekonomike “Ibër –Lepenc” sh.a.

Uji i papërpunuar përdoret si lëndë e parë për përfitim të avullit dhe si medium ftohës i pajisjeve dhe stabilimenteve termoenergjetike. Sasia e ujit që përdoret në termocentrale për përfitimin e avullit teknologjik dhe për ftohje, më parë duhet ti nënshtrohen procesit kimik të përpunimit ,zbutjes respektivisht të dekarbonizimit ,flokulimit, demineralizimit , degazimit si dhe kondicionimit kimik . Vetëm në këtë mënyrë uji i i përgatitur mund të përdoret për përfitimin e avullit teknologjik me karakteristika të lejueshme për rrotullimin e turbinës .

TC “Kosova A” furnizohet me ujë të papërpunuar nga Lumi Llap , por sipas nevojës edhe nga Ndërmarrja Hidroekonomike “Ibër –Lepenc” sh.a. në periudhën e muajve të verës (Korrik, Gusht, dhe Shtator), periudhë kohore kur zvogëlohet rrjedha e Lumit Llap . Gjatë vitit 2018 TC “Kosova A” ka shpenzuar : 7 598000 (m³) ujë të dekarbonizuar.

TC “Kosova B” , furnizohet me ujë të papërpunuar nga Ndërmarrja Hidroekonomike “Ibër –Lepenc” sh.a. Gjatë vitit 2018 termocentrali TC “Kosova B” ka shpenzuar rreth : 7522520 (m³) ujë të dekarbonizuar.

Në TC “Kosova A” dhe në TC “Kosova B” harxhimi specifik i ujit të dekarbonizuar dhe i ujit të demineralizuar është më i vogël , krahasuar me vitin e kaluar. Ka tejkalime të kriterëve të harxhimit specifik për ujin e dekarbonizuar dhe ujin e demineralizuar në TCA dhe TCB. Në TC “Kosova A” harxhimi specifik i ujit është më i madhë, krahasuar me vitin e kaluar. Ndërsa në TC “Kosova B” harxhimi specifik i ujit ka shënuar një ramje të vogël, krahasuar me vitin e kaluar.

Tab. 8. Konsumi i ujit të dekarbonizuar dhe të demineralizuar gjatë vitit 2018 :

Termocentralet		Harxhimi - Uji TC KOSOVA A				Harxhimi - Uji TC KOSOVA B			
Uji		Uji i Dekarbonizuar		Uji i Demineralizuar		Uji i Dekarbonizuar		Uji i Demineralizuar	
Harxhimi		Harxhimi total	Harxhimi specifik	Harxhimi total	Harxhimi specifik	Harxhimi total	Harxhimi specifik	Harxhimi total	Harxhimi specifik
Njesia		(m³)	(m³/MW)	(m³)	(m³/MW)	(m³)	(m³/MW)	(m³)	(m³/MW)
1	Janar	400000	3.55	26400	0.23	799490	1.92	56482	0.13
2	Shkurt	400000	2.45	41105	0.25	709590	1.96	49567.5	0.13
3	Mars	728000	3.33	53105	0.24	785990	2.02	42767	0.11
4	Prill	350000	2.76	35295	0.27	769242	2.17	46135	0.13
5	Maj	440000	3.12	34675	0.24	872228	2.14	47181.5	0.11
6	Qershor	720000	3.86	40119	0.21	558935	2.97	32433	0.17
7	Korrik	650000	3.33.30	36326	0.18	578445	2.79	30301	0.150.14
8	Gusht	750000	3.44	46432.0	0.21	501660	2.64	30301	0.15
9	Shtator	800000	3.05	58979	0.22	356980	3.37	16239.5	0.15
10	Tetor	880000	3.67	50909	0.21	483570	2.31	21574	0.10
11	Nëntor	780000	4.31	43895	0.24	473620	2.36	23124	0.11
12	Dhjetor	700000	3.56	53660	0.27	632770	1.88	44369	0.13
Totali		7598000	3.39	520900	0.23	7522520	2.23	440474	0.13
Mesatarja e Harxh. Specifik			3.39		0.23		2.38		0.13
Kriteri		2.1 ÷ 2.6 (m³/MW)		0.1 (m³/MW)		2.1 ÷ 2.6 (m³/MW)		0.06 (m³/MW)	
Totali i uji i Dekarbonizuar TCA & TCB 2018								15120520 (m3)	
Totali i uji i Demineralizuar TCA & TCB 2018								1379265 (m3)	

1.1.5. SHPENZIMI I KIMIKATEVE

Ne TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” për procesin e prodhimit dhe trajtimit të ujërave industriale përdoren kimikate të ndryshme. Kimikatet si: gëlqerja e hidratizuar,acidi klorhidrik, hidroksidi i natriumit, kougulantë dhe flokulantët përdoren për prodhimin e ujerave industrial. Dhe pastaj ujërat industriale kondicionohen me hidroksid amoni, hidrazin , inhibitorë të korozionit , stabilizatorë të fortësisë si dhe biocide .

Të gjitha këto shtohen në sistemin ujë - avull dhe sistemin e ujit të dekarbonizuar për ftohje për të mënjanuar korozionin dhe depozitet ne këto sisteme ,oksigenin dhe për ta rregulluar pH.

Kimikatet e nevojshme për përgatitjen e ujit janë të shënuara më poshtë .

Gjatë vitit 2018 janë harxhuar kimikatet si në vijim:

Tab. 9. Harxhimi i kimikateve në të dy termocentralet gjatë vitit 2018:

Nr.	Emertimi	Simboli	(%)	TC Kosova A (t)	TC Kosova B (t)	Totali (t)
1	Acid klorhidrik	HCl	30	625.78	313.77	945.6
2	Hidroksid natriumi	NaOH	40	481.58	192.58	670.97
3	Gëlqere e hidratuar	Ca (OH) ₂	90	2168.28	1355.0	3560.25
4	Ferisulfat	Fe ₂ (SO ₄) ₃	50	22.35	8.25	30.6
5	Hidroksid amoni	NH ₄ OH	25	1.82	17.98	19.8
6	Hidrazinë	N ₂ H ₄	15	3.02	31.6	34.62
7	Inhibitor/Disperzant			58.4	52.59	110.99
8	Inhibitor korrozioni Cu	-	-	0	2	2
9	Biocid/Algacid N-3434	N-3434	-	18	0	18
10	Osid të klorit	OCl ₂		2108 (l)	0	2.108
11	Koagulant-katjonik	-	-	1.3	8.15	9.45
12	Natrium hipoklorit	NaOCl	12	1.2	18.42	19.62

1.1.6. SHPENZIMI I NAFTËS DHE MAZUTIT

Si lëndë djegëse sekondare për startim të blloqeve, si dhe në raste të veçanta për mbajtjen e ngarkesave të prodhimit, në TC “Kosova A” përdoret nafta, ndërsa në TC “Kosova B” përdoret mazuti.

Në vijim janë të paraqitura sasitë e shpenzuara të naftës dhe mazutit gjatë vitit 2018.

Tab. 10. Sasitë e shpenzuara të naftës në TC “Kosova A” dhe të mazutit në TC “Kosova B” për vitin 2018

	Nisija Gjeneruse	Shpenzimet e naftes (lit.)/1000	Harxhimi specifik (l/MW)
1	TC –A3	792.694	0.961801
2	TC –A4	792.694	1.112168
3	TC –A5	802.422	1.14025
	Totali- TC-A	2387.81	1.065678
	TC Kosova B (t)	Shpenzimet e mazutit (t)	Harxhimi specifik (kg/MW)
1	TC-B1	1225	1.139549
2	TC-B1	3006	1.315585
	Totali- TC-B	4231	1.259263
	Totali- TC-A+TC-B	2387.81 Naftë +4231 Mazut	

1.2. 0. MONITORIMI I AJRIT NË TERMOCENTRALET E KEK-UT

1.2.1. EMISIONI

EMITIMI I GRIMCAVE (PLUHURIT)

Pas instalimit të fundërruesve elektrostatik të ri në TC “Kosova A”, tani operimi siguron emisionet e grimcave nën kriterin e paraparë. Mund të konstatojmë se në këtë termocentral është bërë një përmirësim domethënës mjedisor. Në TC “Kosova A” në njësitë operuese A3, A4 dhe A5, emisionet e grimcave matën, pasi janë instaluar pajisjet për monitorimin e vazhdueshëm të emisioneve të pluhurit.

Në TC “Kosova B” për shkak të dizajnëve projektuese të fundërruesve elektrostatik para me teper se dhjete vite, emisioni i grimcave (pluhurit) nuk është në përputhje me standardet në fuqi sot që përcaktojnë limitin e emisionit të pluhurit.

Sido që të jete, gjatë dy viteve në vijim, falë donacionit nga BE, janë planifikuar investime në ndertimin e FES të rinj, me crast emitimet e pluhurit nga TCB do të jene shume me te vogla se normat e lejuara, konform direktives se BE (IED).

Në TC “Kosova B” janë të vendosur analizatorët (pajisjet) për matjen e vazhdueshme të emisioneve të grimcave, SO₂ NO_x dhe CO₂.

EMITIMI I DYOKSIDIT TE SULFURIT SO₂

Emitimi i dyoksidit të sulfurit (SO₂) është i bazuar në përbërjen e sulfurit organik (So) në qymyr, si dhe nga karakteri alkalik i qymyrit, respektivisht desulfurimit vetanak të realizuar brenda kaldajës. Në TC “Kosova A” e as në TC “Kosova B” nuk janë të instaluar desulfuruesit (De-SO₂). Në TC “Kosova A” emisionet e SO₂ kalkulohen, kurse në TC “Kosova B” janë të vendosur analizatorët për matjen e vazhdueshme të emisioneve të dyoksidit të sulfurit (SO₂).

EMITIMI I NO_x

Emitimi i NO_x shkaktohet prej djegies së azotit të përmbajtur në qymyr dhe nga prania e azotit në ajër. Arsyeja e emitimit të NO_x është përmbajtja e azotit në qymyr dhe në ajër për djegie. Oksidet e azotit formohen nga

reaksioni kimik i azotit dhe oksigjenit të disokuar nga ajri, që përcillet në vatër. Për oksidimin e azotit nevojitet një nivel i caktuar i temperaturës në vatër dhe një sasi e duhur e oksigjenit. Në TC “Kosova A” dhe “TC”Kosova B” nuk përdoret asnjë metodë për reduktimin e emitimit të NO_x. Në TC “Kosova A” emisionet e NO_x kalkuloohen, kurse në TC “Kosova B” janë të vendosur analizatorët për matjen e vazhdueshme të emisioneve të NO_x.

EMITIMI I DYOKSIDIT TE KARBONIT CO₂

Emitimi i CO₂ është proporcional me përmbajtjen e karbonit në karburant dhe kualitetin e derivateve të djegura. Nuk ka metodë të disponueshme komerciale për kapjen e CO₂ prej burimit shkarkues dhe opsioni më i mirë për reduktimin e emitimit të tij është rritja e efikasitetit të pajimeve dhe djegia sa më rationale e karburantëve. Emitimi i dyoksidit të karbonit në TC “Kosova A” është i bazuar në kalkulime sipas kualitetit të linjitit dhe fuqisë së blloqeve duke u bazuar në raportet stehiometrike të reaksionit kimik, kurse në TC “Kosova B” janë të vendosur analizatorët për matjen e vazhdueshme të emisioneve CO₂. Dyoksidi i karbonit është një faktor domethënës që ndikon në ngrohjen globale.

EMITIMI I CO

Ky emitim shkakton rritje të konsumimit të karburantëve dhe është një tregues i efijencës jo të duhur të impiantit. Procesi i djegies është i përcjellur me emitimin e monoksid të karbonit. Emisioni i CO është si pasojë e procesit të keq të djegies-proces jo i plotë i djegies. Në TC Kosova B emitimi i CO matet kurse në TC “Kosova A” nuk matet.

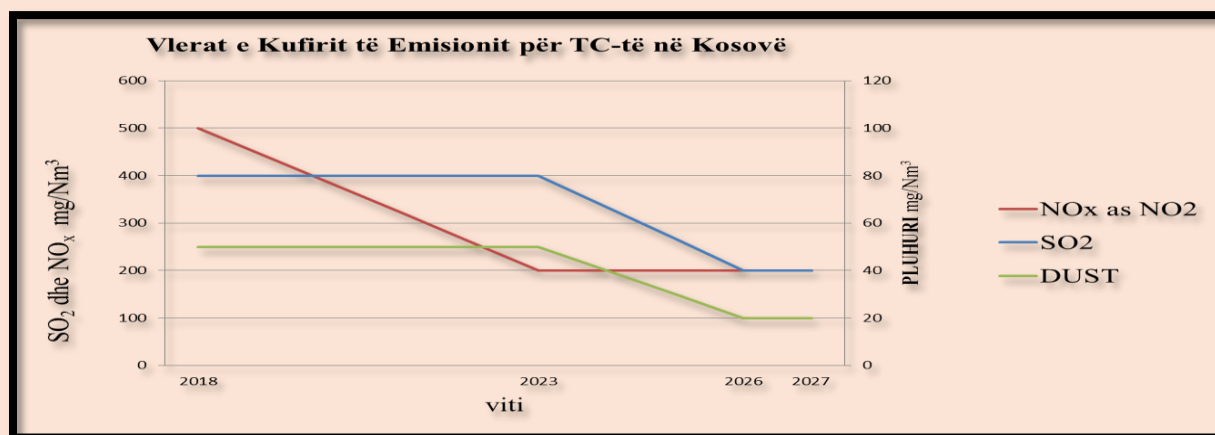
METALET E RËNDA

Shumica e metaleve të rënda (As, Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Se, Zn, V) çlirohen si komponime (p.sh. okside, klorure,etj.) të lidhura me thërmijat. Vetëm Hg dhe Se janë pjesërisht të pranishëm në fazën e avullit. Qymyri përmban metale të rënda dhe elemente të tjera. Përkundër koncentrimëve të vogla, ato mund të shkaktojnë dëme në mjedis dhe shëndet njerëzor.

Një pjesë e merkurit të qymyrit ndahet në fazën e avullit, që do të thotë që nuk kondensohet në sipërfaqen e thërmijave të hirit, kështu që heqja e tij nga pajisja për kontrollimin e emetimit të thërmijave është shumë e luhatshme. Shumica e metaleve të rënda lidhen me hirin fluturues në temperatura punuese të pajisjeve të kaldasë.

Tab.12a.Vlerat e Kufitare të Emisioneve në ajër (VKE) në përputhje me Direktivën industrial të BE-së për IDM-të.

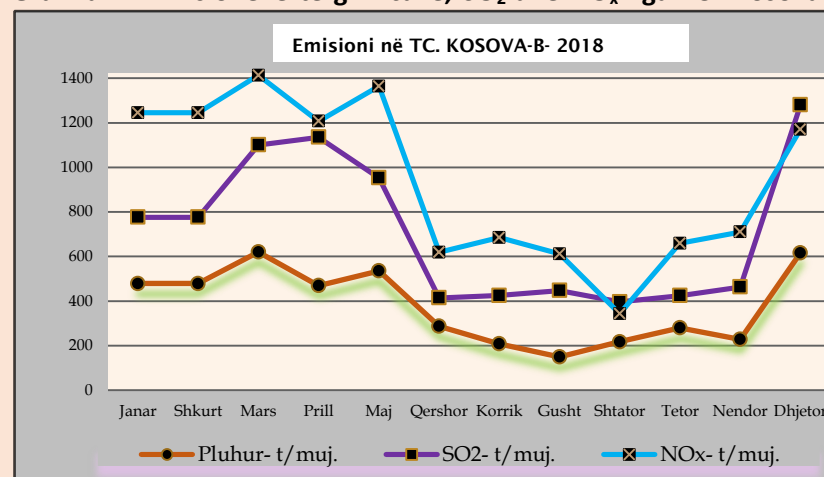
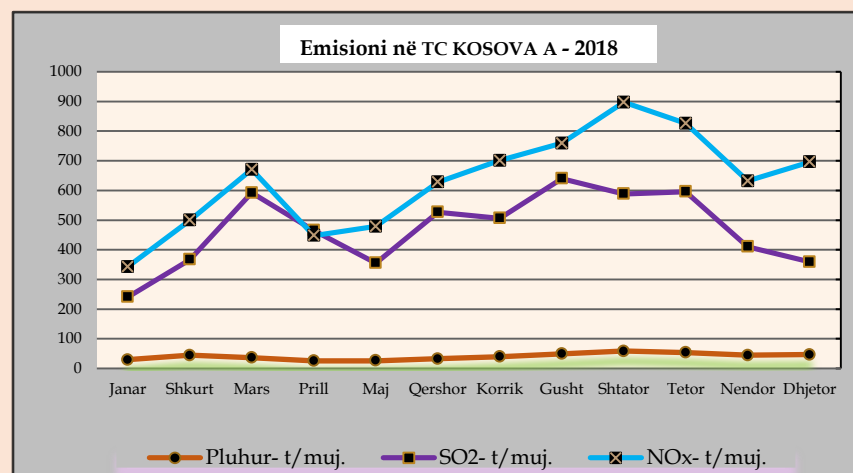
Ndotësi (VKE)	2018	2023	2027
Pluhuri (mg/Nm ³)	50	50	23
NO _x (mg/Nm ³)	500	200	200
SO ₂ (mg/Nm ³)	400	400	200

Tab.12. Emisionet totale dhe specifike mesatare vjetore për vitin 2018 të matura dhe të kalkuluara për TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B":

Emisionet e matura dhe të kalkuluara për TC "Kosova A"													
Termocentrali	Prodhiimi (MWh)	Pluhur			SO ₂			NO _x			CO ₂		
		(t/vit)	(mg/Nm ³)	(kg/MWh)	(t/vit)	(mg/Nm ³)	(kg/MWh)	(t/vit)	(mg/Nm ³)	(kg/MWh)	(t/vit)	(g/Nm ³)	(kg/MWh)
A3	824177.1	199.32	52	0.241	2065.2	532.091	2.505	3129.7	750.14	3.797	1039440	280.21	1165.66
A4	712746.9	177.68	55.83	0.249	1844	558.341	2.587	2382.1	748.57	3.342	888762	2279.74	1246.95
A5	703724.4	107.15	31.76	0.152	1734	537.208	2.464	2399	755.9	3.409	902377	283.72	1282.28
Σ/Mes.muj A	2240648	484.15	40.18	0.216	5643.2	451.21	2.518	7910.7	625.21	3.530	2830579	245.55	1263.28
Emisionet e matura për TC Kosova B													
B1	1074987	1425	212.402	1.325	2692	329.085	2.504	3747	451.61	3.485	1203985	144.16	1120
B2	2284915	3134.3	398.88	1.371	5901	607.045	2.582	7525	775.19	3.293	2410909	249.03	1055.12
Σ/Mes.muj. B	3359902	4559.3	305.64	1.356	8593	468.06	2.557	11272	613.4	3.354	3614894	196.59	1075.89

Grafiku i Emisioneve të grimcave, SO₂ dhe NO_x nga TC "Kosova A" : Grafiku i Emisioneve të grimcave, SO₂ dhe NO_x nga TC "Kosova B"

Në Tab. 12, janë paraqitur, emisionet mesatare të kalkuluara dhe të matura për vitin 2018 (mesatarja e emisioneve të parametrave ndotës kalkulohet duke e marre parasysh edhe kuantitetin e punës - në baze të orëve të punës të njëjse gjeneruese).

Tab.13. Emisionet specifike mesatare për “TCA” dhe “TCB” në vitin 2018 dhe diferenca e tyre në (%) ne krahasim me 2017 :

TC Kosova	Energjia elektike(MWh)			Pluhur (mg/Nm³)			SO ₂ (mg/Nm³)			NOx (mg/Nm³)			CO ₂ (mg/Nm³)		
	Krahasimi i viteve në (%)														
	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)
A3	824177.1	458138.79	79.89	52	46.9	9.807	523.091	376	28.12	726.14	731	-0.669	285.21	266.81	6.89
A4	712746.9	824240.82	-13.52	55.83	46	17.60	402.341	411	-2.152	532.57	728	-36.695	213.74	274.77	-22.21
A5	703724.4	801622.44	-12.21	31.76	40	-25.94	428.208	426	0.515	616.9	712	-15.415	237.72	276.5	-14.02
A	2240648	2084002	7.51	40.18	44	-9.50	451.21	417	7.581	625.21	724	-15.801	245.55	273.44	10.19
B1	1074987	1857690	-42.13	212.40	335	-57.72	329.08	525	-59.535	451.61	804	-78.029	144.16	223.14	-35.39
B2	2284915	1784272	28.05	398.88	350	12.25	607.04	537	11.537	775.19	802	-3.458	249.03	210.59	-18.25
B	3359902	3641962	-7.74	305.64	342	-11.89	468.06	531	-13.447	613.4	803	-30.909	196.59	205.65	-4.4
Kriteret e EU*				50			400			500			-		

EU* - Emisionet aktuale [(mg/Nm³) 6 (%)O₂ i thatë] dhe limitet sipas Komisionit Evropian e që duhet të arrihet deri me : 31 Dhjetor 2017.

KOMENTI REZULTATEVE :

Në TC “Kosova A” në vitin 2018 është prodhuar energji elektrike 7.51 (%) më shumë se në vitin paraprak 2017

Nga TC “Kosova A” emisionet specifike në vitin 2018 në krahasim me 2017 ka qenë sa vijon:

Pluhuri < 9.50 (%) ; SO₂ > 7.581(%) ; NOx < 15.801 (%) dhe CO₂ > 10.19 (%).

Në TC “Kosova B” prodhimi i energjisë elektrike në vitin 2018 krahasuar me vitin 2017 ka qenë më i vogël për 7.74 (%) kurse emisionet specifike ne vitin 2018 krahasuar me 2017 kanë qenë si vijon:

Pluhuri < 11.89 (%) ; SO₂ < 13.447 (%) ; NOx < 30.909 (%) dhe emisioni specifik i CO₂ ka qenë < për 4.4 (%) se ne vitin 2017.

Tab.14. Krahاسimi i disa treguesve kryesorë të performancavës të TC-ve në vitin 2018 me vitin paraprak 2017 :

Termocentrali TC Kosova A															
	Energjia elektike			Qymyri			Harxh. spec.i qymy.			Harxh .spec. i nxeht.			Faktori i ngarkesës		
Njësia	(MWh)			(t)			(t/MWh)			(KJ/MWh)			(%)		
Krahاسimi i viteve në (%)															
Njesia operuese	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)	2018	2017	(%)
A3	824177.1	458139	79.89	1217402	601195	102.49	1.47	1.46	-0.68	11669	10367	12.56	26.29	25.75	2.09
A4	712746.9	824241	-13.52	1036072	1095877	-5.46	1.45	1.33	-9.02	11484	10504	9.33	27.72	25.76	7.61
A5	703724.4	801622	-12.21	1043211	1196626	-12.82	1.48	1.35	-9.63	11711	11793	-0.69	26.84	26.66	0.67
TCA	2240648	2084002	7.51	3296685	2893669	13.92	1.47	1.38	-6.52	11621	10888	6.73	26.96	26.06	3.45
TC Kosova B															
B1	1074987	1857690	-42.13	1440519	2471373	-41.71	1.34	1.33	-0.75	10586	10510	0.72	32.60	31.97	1.97
B2	2284915	1784272	28.05	2839051	2192998	29.46	1.24	1.23	-0.81	9816	9710	1.09	32.82	32.32	1.54
TCB	3359902	3641962	-7.74	4279570	4664371	-8.25	1.29	1.28	-0.78	10201	10110	0.9	32.71	32.15	1.74

KOMENT I REZULTATEVE :

Krahاسimi i disa treguesve kryesorë të përformancave të termocentraleve në këtë vit (2018) me vitin paraprak 2017 :

- Prodhimi i energjisë elektrike (MWh): TCA > 7.51 (%), kurse TCB ka prodhuar < 7.74 (%) .
- Termokosit i është dhënë energji termike : 222628(MWhth) .
- Harxhimi i qymyrit(t): TCA > 13.92 (%) , kurse TCB < 8.25 (%) .
- Harxhimi specifik i qymyrit (t/MWh): TCA > 6.52 (%), kurse TCB < 0.78 (%) .
- Harxhimi specifik i nxehtesise (KJ/MWh) : TCA > 6.73 (%) ; TCB > 0.9(%).
- Faktori i ngarkeses (%) : TCA > 3.45 ; TCB > 1.74 (%) .
- Në vitin 2018 në TC “Kosova A” është bërë një rritje evidente e shkallës së shfrytëzimit të pajisjeve, por nuk ka ndonjë ndryshim të theksuar të harxhimit më racional të lëndëve të para si dhe atyre ndihmëse,(harxhimi specifik ma i vogel është preventivë më e mirë për reduktime të ndotësve).
- Edhe në TC “Kosova B” është bërë një rritje evidente e faktorit te ngarkesës prej >1.74% krahasuar me vitin e kaluar.

1.2.2. CILËSIA E AJRIT ZONAT E SUPOZUARA TË NDIKIMIT NGA TERMOCENTRALET E KEK-UT

Përcaktimi i cilësisë së ajrit (Tab. 15,16,17.) bëhet nga kontraktori i KEK-ut , Instituti “INKOS”-sh.a. Matjet për blözë dhe SO₂ për TC “Kosova A” janë realizuara ne Inkos , ndërsa për TC “Kosova B” ne Kastriot . Matjet e materies grimcë PM₁₀ janë realizuar ne Grabovc, Inkos , Kastriot dhe Mazgit .Matjet e materies grimcë PM_{2.5} janë realizuar ne Kastriot dhe Inkos.

Normativi i cilësisë se ajrit :

Periodha mesatare	Vlera kufitare	Data kur duhet të përmbushet vlera kufitare
Dyoksidi i Sulfurit, SO ₂ (µg/m ³)		
1 - orë	350 (µg/m ³), nuk duhet te tejkalohet me shumë se 24 herë gjatë viti kalendarik	1 Janar 2017
1 - ditë	125 (µg/m ³), nuk duhet te tejkalohet me shumë se 3 herë gjatë viti kalendarik	1 Janar 2017
Materia grimcore me diametër aerodinamik PM ₁₀ (µg/m ³)		
1 - ditë	50 (µg/m ³), nuk duhet te tejkalohet me shumë se 35 herë gjatë viti kalendarik	1 Janar 2017
Viti kalendarik	40 (µg/m ³)	1 Janar 2017
Materia grimcore me diametër aerodinamik PM _{2.5} (µg/m ³) FAZA 1		
Viti kalendarik	25 (µg/m ³)	1 Janar 2017
Sedimenti		
Vlera mesatare e lejuara (VML) për Sedimentim : 300 (mg/m ² d)		

Tab. 15. Cilësia e ajrit, SO₂, blözës,PM₁₀,PM_{2.5}, për TC “Kosova A” për vitin 2018:

Cilësia e ajrit në zonën Industriale të Termocentralit “Kosova-A” dhe për rreth për periudhën kohore Janar ÷ Dhjetor 2018 Imisionet e SO ₂ , blözës , PM ₁₀ , dhe PM _{2.5}				
Parametri	SO ₂ (µg/m ³)	Bloza (µg/m ³)	PM≤ 10 µ (µg/m ³)	PM≤ 2.5 µ (µg/m ³)
Njësia	Mesa. për 24 orë			
Vlera Minimale	20.18	3.57	29.38	26.6
Vlera Mesatare	26.51	5.59	51.40	38.2
Vlera Maksimale	42.61	12.81	86.69	56.85
V.K.L.	150	50	50	25

Tab. 16.Cilësia e ajrit, SO₂, blözës,PM₁₀,PM_{2.5}, për TC Kosova B për vitin 2018:

Cilësia e ajrit në zonën Industriale të Termocentralit Kosova-B dhe për rreth për periudhën kohore Janar ÷ Dhjetor 2018 Imisionet e SO ₂ , blözës , PM ₁₀ , dhe PM _{2.5}				
Parametri	SO ₂ (µg/m ³)	Bloza (µg/m ³)	PM≤ 10 µ (µg/m ³)	PM≤ 2.5 µ (µg/m ³)
Njësia	Mesa. për 24 orë			
Vlera Minimale	18.6	3.7	8.1	26.6
Vlera Mesatare	38.63	6.59	43.44	38.22
Vlera Maksimale	58.6	13.93	71.3	57
V.K.L.	150	50	50	25

Tab. 17.Cilësia e ajrit O₃ ,NOx për TC ‘Kosova A-B ‘ për vitin 2018:

	Sedimentet TC (A+B)			Jomë shumë se 3 herë gjatë vitit (µg/m ³)	Të mos tejk. 24 herë gjatë vitit kalendarik (µg/m ³)	Niveli kritik (1 tetor deri 31 mars) (µg/m ³)	Pragu alarmues (µg/m ³)
	Inkos	Dardhishtë	TC A				
O ₃ (µg/m ³)	6.82	4.71	6.14	120	180	-	240
NO _x (mg/l)	1.73	1.19	1.56	200	-	40	400

Kontraktori i pavarur i jashtëm i KEK-ut , në bashkëpunim me sektorët për Mbrojtjen e Mjedisit pranë termocentraleve përcakton vendëmostrimet. Matjet për blözë , SO₂ , sediment ,LGS (Lënda e grimcuar në suspension),O₃,NO_x, PM_{≤10} dhe PM_{≤2.5} , përcaktohen në oborrin e Inkosit, dhe Dardhishtës, ndërsa per TC”Kosova B” në Kastriot, zonën e TC”Kosova B” dhe Plemetin.

Materia grimcë e cila kalon përmes një hyrje të masës së përzgjedhur siç është përcaktuar në metodën e referimit për matjen dhe marrjen e mostrave të PM10, sipas Udhëzimit Administrativ për Monitorimin e Ajrit (UA 02/11) me një efikasitet 50 shkurtimit në diametër aerodinamik 10 mikrona (µm).

Tab. 18. Sedimentet TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” , 2018:

Sedimentet TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” (Mesatarja mujore) 2018							
Termocentralet		TC “Kosova A”			TC Kosova B		
Parametrat e matura		Pluhur total (mg/m ² d)	Pluhur total (mg/m ² d)	Pluhur total (mg/m ² d)	Pluhur total (mg/m ² d)	Pluhur total (mg/m ² d)	Pluhur total (mg/m ² d)
Nr.	Muaji	Inkos	Dardhishtë	TC A	Kastriot	TC B	Plemetin
1	Janar	92.5	254.54	160.41	151.87	234.55	149.76
2	Shkurt	92.5	254.54	160.41	151.87	234.55	149.76
3	Mars	32.39	52.28	95.24	52.74	98.33	58.70
4	Prill	130.26	156.32	113.41	151.87	234.55	149.76
5	Maj	178.94	471.38	53.18	138.08	159.23	115.19
6	Qershor	201.2	470.45	195.75	129.46	200.8	280.60
7	Korrik	51.07	110.89	126.07	216.62	112.03	150.07
8	Gusht	95.7	165.5	152.33	156.63	120.41	202.35
9	Shtator	285.96	500.1	298.15	299.30	315.20	289.11
10	Tetor	265.91	360.5	289.6	269.40	324.90	251.22
11	Nëntor	265.11	364.6	219.7	289.06	308.86	241.75
12	Dhjetor	-	-	-	-	-	-
V.Minmalja		32.39	52.28	53.18	52.74	98.33	58.70
V.Mesatarja		153.77	287.32	169.47	182.44	213.03	185.29
V.Maksimalja		285.96	500.1	298.15	299.30	298.90	289.11

Sipas studimit hartuar nga EPTISA , “Feasibility Study” për TC “Kosova B” , bazuar në të gjeturat e analizave simuluese të shpërndarjes të emisionit të ndotësve, të raportuar me datë: 19. 05. 2017 [vlerat e dhëna ne (%) për secilin ndotës, shiko Tab.19] . Duhet të ceket se KEK-u nuk është i vetmi kontribuues i ndotjes së ajrit dhe mund të thuhet se KEK-u ka ndikim shumë të vogël sa i përket përkeqësimit të kualitetit të ajrit me grimca PM10 dhe PM2.5. Burime kontribuese të ndotjes janë: trafiku rrugor , përdorimi i lëndëve djegëse në vendbanime, e tjerë. Ky studim është bërë me kërkesë të BE- IPA.

Tab. 19. Kontribuesit e ndotjes së ajrit:

Nr.	Ndotsi	Lokacioni	"Kosova A+B" (%)	Vendbanimet (%)	Trafiku rrugorë (%)	Termokosi (%)	Deponija e thëngjillit (%)	Mihjet e linjtit (%)
1		Palaj	90	4	0	6		
2		Dardhisht	89	6	0	5		
3	SO2	Obiliq	82	10	0	8		
4		Prishtinë-Rilindja	29	54	0	17		
5		Prishtinë- HMK	64	30	0	6		
6		Palaj	30	14	55	2		
7		Dardhisht	23	21	56	1		
8	NO2	Obiliq	4	9	88	0		
9		Prishtinë-Rilindja	2	4	94	1		
10		Prishtinë- HMK	10	4	84	1		
11		Palaj	5	49	1	0	9	35
12		Dardhisht	4	74	1	0	10	12
13	PM10	Obiliq	2	76	3	0	10	8
14		Prishtinë-Rilindja	3	84	12	0	0	1
15		Prishtinë- HMK	9	75	8	0	1	7
16		Palaj	3	84	2	0	2	9
17		Dardhisht	2	93	1	0	2	2
18	PM2.5	Obiliq	1	92	4	0	2	2
19		Prishtinë-Rilindja	1	87	12	0	0	0
20		Prishtinë- HMK	4	86	8	0	0	1

1.3.0. MBETURINAT NË TERMOCENTRALE

Edhe në KEK ka filluar menaxhimi më i mirë i mbeturinave ,por duhet të avancohet edhe më tutje.Nuk mund të flasim për ndonjë trajtim të mirëfilltë të mbeturinave në Kosovë. Trajtimi i mbeturinave në Kosovë ka filluar hapat e parë të vegjël, është duke u bërë një bazë e shëndoshë në strukturimin dhe krijimin e sistemit menaxhues të tyre. Mbeturinat paraqesin një material shumë kompleks që formohet gjatë aktiviteteve të përditshme të njeriut në punë, banesë, sipërfaqe publike, shkolla, industri, dyqane dhe aktivitete të tjera.Trajtimi i mbeturinave është një proces i domosdoshëm në arritjen e zvogëlimit gradual të sasisë së mbeturinave, në burim të tyre para deponimit, shfrytëzimit energjetik, ripërdorimit dhe riciklimit, zvogëlimit gradual të rrezikut për shëndetin dhe mjedisin në përgjithësi.

1.3.1. VAJRAT MBETURINË

Vajrat mbeturinë KEK-u i grumbullon, i selekton në bazë të shifrave të katalogut shtetëror për mbeturina, dhe pastaj ja shet kontraktorit të licencuar për menaxhimin dhe trajtimin e vajrave mbeturinë.

Plani aksional me vajra mbeturinë sipas UA Nr.03/07 ka për qëllim të mbrojë mjedisin dhe shëndetin e njeriut nga ndotja me vajra mbeturinë (VM) dhe material mbeturinë te kontaminuar nga vajrat (MMV).

Të mundësojë vendosjen dhe funksionimin e sistemit të përshtatshëm dhe të sigurtë mjedisor për administrimin dhe kontrollin me vajra , VM dhe MMV. Të parandalojë, zvogëlojë, kufizojë ndotjen e ujërave, tokës, ajrit si dhe të fuqizojë detyrimet dhe ndalesat për administrimin e vajrave mbeturinë dhe materialit mbeturinë me vajra.Në taben 20, janë paraqitur sasisë e vajrave mbeturinë në dy termocentralet e KEK-ut.

Tab.20. Vajrat mbeturinë të deponuara në dy termocentralet e KEK-ut 2018:

Vajrat mbeturinë në termocentralet e KEK-ut 2018:		
Termocentralet	Njësia	Sasia vajrave mbeturinë
TC "Kosova A"	(L)	2500
TC "Kosova B"	(L)	15300
Totali	(L)	17800

1.3.2. MBETURINAT METALIKE DHE MBETURINAT TJERA.

KEK-u posedon mbeturina të metaleve, duke përfshirë çelikut, hekurin, aluminin, bakrin, së bashku me gomën e hequr nga shiritat transportues të linjitet dhe djerrinës,etj. Materialet e lartpërmendura janë kryesisht të lokalizuara në hapësirat e mihjes dhe termocentraleve dhe menaxhohen nga ato subjekte. Këto mbeturina metalike ju shiten kontraktorëve të KEK-ut,të licencuar për trajtimin e mbeturinave metalike dhe mbeturinave tjera.

Ndërsa me mbeturinat tjera, që rrjedhin nga mirëmbajtja e objekteve dhe atyre sanitare i menaxhon Kompania Rajonale " Pastrimi " nga Kastrioti (Obiliqi) , sipas kontratës së KEK-ut për menaxhimin e mbeturinave urbane komunale, për largimin apo trajtimin e tyre.

Tab.21. Sasia e mbeturinave metalike në termocentralet e KEK-ut 2018:

Termocentralet	Mbeturina të hekurta (t)	Mbeturina të bakrit (t)	Shirit transportues.(t).
TC "Kosova A"	900	5.000	7.000
TC "Kosova B"	320	0	0
Total	1.220	5.000	7000

1.3.3. TRANSFORMORËT ME PËRMBAJTJE OSE TË DYSHURA SE PËRMBAJNË VAJRA TË KONTAMINUARA ME PCB.

Në Termocentralin "Kosova-A" edhe më tutje janë në operim dy transformator që përmbajnë ose dyshohet se përmbajnë vajra të kontaminuara, ndërsa tre transformator janë jashtë operimi(dyshojmë se në këta transformator ka vaj). Sektori i Monitorimit të Mjedisit transformatorët me përmbajtje ose dyshim se përmbajnë vajra të kontaminuar PCB, iu ka vendosur tiketa me Mbishkrimin **"KUJDES! Transformatori përmban PCB apo PCT"(Lëndë shumë e rrezikshme)** dhe nga përgjegjësit ka kërkuar që të trajtohen në harmoni me rregullativën ligjore në fuqi.

Transformatorët të tjerët gjenden në Objektet e Azotikut, Gazifikimit ,Ngrohtores dhe objekteve tjera përcjellëse të cilat nuk janë në punë dhe nuk e pengojnë operimin normal të njësive aktive në të TC"Kosova A" , gjatë fazës së dekomisionimit rekomandojmë që të trajtohen në harmoni me rregullativen ligjore në fuqi.

Mbeturinave me përmbajtje Azbesti

Konform Udhëzimit Administrativ nr. 07/2009 - Neni 6, për Administrimin e Mbeturinave që përmbajnë azbest, për parandalimin e ndotjes me azbest nga përpunimi i produkteve që përmbajnë azbest, shfrytëzuesi dhe përdoruesi i këtyre produkteve, e në këtë rast KEK është i obliguar t'i ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme sipas dispozitave të veçanta ligjore, që veprimtaria e cila përfshinë shfrytëzimin e produkteve që përmbajnë azbest gjatë aktiviteteve të ndryshme të mos shkaktojë ndotje të mjedisit me fibra apo ndotje të ambientit. Është bërë inventarizimi i materialeve që përmbajnë ose dyshojmë që përmbajnë azbest, jemi në pritje të definimit të një hapësirë deponuese të këtij materiali në nivel vendi.

1.3.4. MATERITET (MBETJET) RADIOAKTIVE NË KEK :

Në zonën e Departamentit Seperimet Kimike (DSK) gjendet Bunkeri Special për deponimin e përkohshëm të materieve të shpenzuara radioaktive. Ky bunker është ndërtuar enkas për këtë qëllim.

Bunkeri është nën administrimin e AKMRsB (Agjencioni i Kosovës për Mbrojtjen nga Rrezatimi dhe Siguri Bërthamore), por periodikisht monitorohet edhe nga ekipet e KFOR-it dhe FSK-ja. Vlerat e matura janë në kufijtë e lejuar, nuk janë të rrezikshme për kohë të shkurtra të ekspozimit. Por megjithatë nuk rekomandohet hyrja brenda bunkerit. Rrezatimi përreth bunkerit është në vlera normale. Burimet radioaktive janë izotope të kobaltit (Co-60) që kanë qenë të instaluar në gjeneratorët e Repartit të gazifikimit.

Në sistemin e bartjes hidraulike të hirit në TC "Kosova A", janë vendosë edhe 4 (katër) pajisje për matjen e dendësisë së hirit, të cilat kanë mbushje radioaktive. Këto pajisje nuk janë të dëmshme për shëndetin e punëtorëve por trajtohen si pajisje me mbushje radioaktive.

Gjithashtu në hapësirat jashtë bunkerit me burime radioaktive (Gazifikimit) gjenden tre rrufepritës radioaktiv me numër përkatës identifikues : Nr. ident. 1/15 – 1 ; 1/15 - 2 dhe 1/15 - 3.

Në TC "Kosova B", në sistemin hidraulik të bartjes së hirit janë të montuara 3 (tri) copë pajisje për matjen e dendësisë së hirit, me përbërje radioaktive.

Këto burime radioaktive janë të regjistruara në listën e burimeve radioaktive të Republikës së Kosovës si pronë e KEK-ut, dhe ne na obligon që ti monitorojmë, dhe për ndryshimet eventuale të raportojmë autoritetet. Në vazhdim do ta japim inventarizimin e burimeve të shpenzuara radioaktive në KEK :

Kategorizimi sipas katalogut shtetëror të mbeturinave: 016 Mbeturinat të specifikuara ndryshe në listë?

Tab.22. Inventarizimi i burimeve të shpenzuara radioaktive në KEK:

Nr.	Grupi-lloji	Lloji i izotopit	Sasia (copë)	Nr. identifik.	Doza maksimale në kontakt
1	-I- rë	Co ⁻⁶⁰	26	1 ÷ 26	24,0 ÷ 30,8 (μSv/h)
2	-II- të	Co ⁻⁶⁰	12	27 ÷ 38	5.4 ÷ 8.6 (μSv/h)
3	-III- të	Cs ⁻¹³⁷	6	39 ÷ 44	60.2 ÷ 68.4 (μSv/h)
4	-IV- të	Co ⁻⁶⁰	10	45 ÷ 54	68.8 ÷ 74.7 (μSv/h)
5	-V- të	Nuk dihet	2	55 ÷ 56	sfond
6	-VI- të	Co ⁻⁶⁰	2	57 ÷ 58	0.5 ÷ 0.9 (μSv/h)
7	-VII- të	Nuk dihet	13	59 ÷ 71	sfond

Pamje nga monitormi periodik i Bunkerit Special nga ekipet e KFOR-it dhe FSK-j

1.4.0. MONITORIMI I TOKËS NË TERMOCENTRALET TC "KOSOVA A" DHE TC "KOSOVA B"

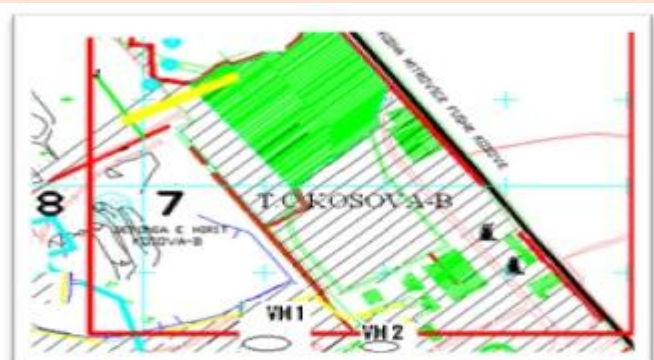
Qëllimi i monitorimit të tokave në zonën e TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B" është: përcaktimi i shkallës së ndotjes së tokës nga veprimtaria e Termocentraleve (sipas Ligji për tokën Bujqësore - Ligji nr. 02/L-26 dhe UA 2009, aspekti i nivelit maksimal të lejuar të shkarkimit dhe shpërndarjes së ndotësve në tokë).

Për çdo muaj bëhen analizat kimike- fizike të 5 mostrave të dheut në një profilë pedologjik (vendmostrime) në thellësi 0 ÷ 20 (cm), 20 ÷ 40 (cm), 40 ÷ 60 (cm), 60 ÷ 80 dhe 80 ÷ 100 (cm).

Pas terjes në ajër, bluarjes dhe sitjes në sitë prej 2 (mm) janë bërë analizat kimike.

Rezultatet (vlerat mesatare vjetore për vitin 2018) të analizave fiziko kimike të mostrave të dheut, të marra nga profilet pedologjike për monitorim, janë prezantuar në Tab. 29, për TC A dhe TC B, ndërkaq, krahasimi i tyre me Vlerat Maksimale të Lejuara (VML), është bërë duke u bazuar në New Dutch List.

Hartografia e monitorimit të tokës, TCA dhe TCB 2018 :

Tab. 23. Analizat fiziko-kimike të tokës TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B" - 2018:

KOMENTI I REZULTATEVE

Parametrat	Njësia	Metoda	TC "Kosova A"					TC "Kosova B"				
			Thellësia e profilit					Thellësia e profilit				
			0 ÷ 20	20 ÷ 40	40 ÷ 60	60 ÷ 80	80 ÷ 100	0 ÷ 20	20 ÷ 40	40 ÷ 60	60 ÷ 80	80 ÷ 100
pH - H ₂ O		ISO 10390	7.83	7.73	7.63	7.6	7.5	7.9	7.8	7.7	7.6	7.4
Ca	%		1.09	0.73	0.32	0.28	0.27	0.5	0.25	0.2	0.18	0.14
K			0.246	0.253	0.233	0.24	0.273	0.21	0.13	0.13	0.14	0.17
Mg			0.223	0.213	0.19	0.206	0.226	0.16	0.12	0.12	0.12	0.13
Na			593.1	411.15	308.73	314.23	340.24	246.64	97.79	75.59	69.93	87.42
As	ppm	ISO 12914 EPA 6010c	21	24.35	21.84	23.86	25.66	17.09	24.03	13	23.76	25.77
Cd			17.2	17.3	18.21	18.46	20.34	24.39	15.96	16.65	16.78	21.23
Cr			48.97	53.35	55.57	57.45	63.28	76.84	61.65	68.09	68.44	78.38
Hg			<1pp*	<1ppb*	<1pp*	<1pp*	<1pp*	<1pp*	<1ppb*	<1ppb*	<1ppb*	<1ppb*
Ni			106.1	100.69	106.50	125.27	144.15	133.04	83.23	94.13	85.94	112.91
Pb			59.11	56.07	49.01	43.13	39.20	69.54	74.45	70.33	61.9	51.81
S			377.6	366.66	256.94	256.29	281.42	172.75	183.67	119.88	178.95	138.43

Nga të dhënat e prezantuara në tab. 23 , mund të konstatojmë se vlerat mesatare vjetore për vitin 2018 , të reaksionit aktiv të tokës (pH në H₂O), në mostrat e veçanta të marra sipas thellësive, sillën në intervalin : 7.5 -7.83 për TC-A dhe 7.4 – 7.9 për TC-B, kështu që toka e hulumtuar mund të klasifikohet në klasë të tokës e dobët alkalike.

Vlerat mesatare vjetore të fituara për vitin 2018 tregojnë se përmbajtja e këtyre elementeve sillet brenda kufijve optimal, dhe është në proporcion me dinamikën e tyre në toka bujqësore, ku Ca me vlerë :0.27 -1.09(%) për TC-A, respektivisht : 0.14 -0.5 (%) për TC-B, dominon në kompleksin e këtyre tokave (KKK) dhe pasohet nga Mg :0.19 – 0.226(%) për TC-A, respektivisht:0.12 -0.16 (%) për TC-B.

Pastaj K :0.23 – 0.27(%), për TC-A, respektivisht : 0.13 – 0.21 (%) për TC-B.

Përmbajtja e Na në hapësirat sillet : 308.73 -593.1(ppm)për TC-A , respektivisht : 69.93 – 246.64(ppm) për TC-B.

Përmbajtja e S është vlerën : 256.29 -377.6(ppm) për TC-A , respektivisht : 119.88 – 183.67 (ppm) për TC-B .

Sa i përket përmbajtjes së elementeve kimike: As, Cd, Cr, Hg, Ni dhe Pb, nga rezultatet e fituara dhe krahasimi i tyre me vlerat e përcaktuara nga Dutch List, mund të konstatojmë se sasia e tyre në mostrat e analizuara sillet në intervalin nga më të ulëta (Hg), gjegjësisht ka qenë më e ulët se shkalla e detektimit të metodës që përdorë laboratorin, deri të vlerat optimale (sipas New Dutch List).

1.5.0. ZHURMA NË TERMOCENTALET TC “KOSOVA A” DHE TC “KOSOVA B”

1.5.1.ZHURMA NË TC “KOSOVA A”

Nga 302 matje të realizuara në termocentralin TC “Kosova A”, në 283 vende të matjes vlerat e matura janë të lejueshme , ndërsa 19 matje vlerat e matura janë të në kufijtë e të pa lejueshmes, 7 (%) janë në kufijtë e vlerave të pa lejueshmes.

Në bazë të matjeve të bëra nuk ka tejkalim të vlerave të lejuara maksimale. Sektori i Monitorimit të Mjedisit ka realizuar matjet e nivelit të zhurmës në aksin rrugor Kastriot - Prishtinë, duke filluar nga këndi i ndarjes së rrugës në drejtim të hyrjes Nr. 03 , deri tek pika e karburantit, në drejtim të Prishtinës. Gjithësejt në 7 (shtatë) pika matëse.Matjet janë realizuar me instrumentin e tipit SKF Sonund Pressure Meter.

1.5.2. ZHURMA NË TC “KOSOVA B”

Ndërsa në termocentralin TC “Kosova B” matjet janë bërë në distancë prej: 50 ÷ 100 (m) jashtë dhe brenda objektit të termocentralit. Janë bërë 8 matje në vende të ndryshme për rreth termocentralit dhe kanë dal këto rezultate:

Tab.24. Matjet e zhurmës në termocentralin TC “Kosova B”-2018 :

Zhurma TC “Kosova B”				
Nr.	Rezultatet e matjeve	Njësia	Vendmostrimet	Vendet e matura
1.	56.7	(dBA)	VM 1	Para drejtorisë të TC Kosova B
2.	61.71	(dBA)	VM 2	Para kapisë të TC Kosova B
3	70.1	(dBA)	VM 3	Depoja e Kosova B
4.	84.2	(dBA)	VM 4	Te ventilatoret shtytës B1
5.	92.0	(dBA)	VM 5	Te ventilatoret shtytës B2
6	73.83	(dBA)	VM 6	Pas mullinjëve
7	73.4	(dBA)	VM 7	Trafot dalje
8	73.8	(dBA)	VM 8	Para PKU-së
Vlera min: 56.9 (dBA)		Vlera mesate 73.065(dBA)		Vlera max: 91.8 (dBA)

INDIKATOR I ZHURMES:

Asnjë punëtor nuk guxon te ekspozohet ne nivel te zhurmës më të lartë se 85 dB(A) për një periudhë kohore prej 8 ore pa mbrojtje për dëgjim dhe asnjë vesh i pa mbrojtur nuk guxon te ekspozohet ne nivel te lartë shtypjes

<i>Kriteret për Zhurmë</i>	L. ditën (niveli dBA)	L. mbrëmje (niveli dBA)	L. natë (niveli dBA)	(niveli max. dBA)
Zyrat e punës	45	45	40	
Tabelat komanduese	50	50	45	
Hapësirat ku zhvillohet aktivitete,punëtorit etj	65	65	50	110
Afër pajisjeve te renda te punës	85	85	80	110

se zërit te menjëhershëm me shume se 140 dB(A).

Tab.25. Kriteret për zhurmën

1.6.0. MONITORIMI I UJËRAVE TË SHKARKUARA NGA TERMOCENTALET

Legjislacioni për ujëra: Ligji nr. 04/L-147 për Ujërat e Kosovës 29 Prill 2013, Prishtinë dhe UA NR.30/2014 për vlerat kufizuese të efluentit që shkarkohen në trup ujorë dhe rrjetin e kanalizimit publik.

Tab. 26.Koordinatat e vendmostrimeve të ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë -TCA -TCB

Vendmostrimet e ujërave sipërfaqësorë ntokësor në TCA dhe TCB					
Nr	Ujrat sipërfaqësor	Vendmostrimi	Shifra mostres	Koordinatat	Frekuenca e monitorimit
1	Fiziko-kimike	Lismir – Sitnicë	VM 1 TCA	X : 7505454 Y : 4722608	Javore
2	Fiziko-kimike	Deponia e hirit TCA-Dardhishtë	VM 2 TCA	X : 7506594 Y : 4725375	Javore
3	Fiziko-kimike	Ujrat e bardha –TCA	VM 3 TCA	X : 7506134 Y : 4726695	Javore
4	Fiziko-kimike	Ujëgrumbulluesi Lindje	VM 4 TCA	X : 7506177 Y : 4726100	Javore
5	Fiziko-kimike	Palaj – Sitnicë	VM 5 TCA	X : 7504443 Y : 4727019	Javore
6	Fiziko-kimike	TCB - Baseni Grumbullues (ujrat e përpunuara)	VM 6 TCB	X : 7 504 180 Y : 4 727 646	Mujore
7	Fiziko-kimike	TCB - (ujrat teknologjike)	VM 7 TCB	X : 7 504 460 Y : 4 728 161	Mujore
8	Fiziko-kimike	TCB - (deponia lindje)	VM 8 TCB	X : 7 504 246 Y : 4 728 721	Mujore
9	Fiziko-kimike	TCB - (dalja përfundimtare)	VM 9 TCB	X : 7 503 149 Y : 4 729 493	Javore
10	Fiziko-kimike	Recipientin Plemetin (Sitnicë) - TCB	VM10TCB	X : 7 503 132 Y : 4 729 715	Javore
11	Fiziko-kimike	Mirash (deponia e re e hidrotransportit te hirit) TCA dhe TCB	VM11TC(A+B)	X :7 505 464 Y : 4 725 043	Mujore
12	Fiziko-kimike	Mirash Laguna pran deponis se hinit	VM 12 TCA	X :7 505 594 Y : 4 725 989	Mujore
Analizat e ujërave nëntokësorë TCB dhe TCB					
1	Analizat Bakteriologjike	Deponia lindore e hirit TCA	P1 TCA	X : 7504167 Y : 4727616	Periodike
2	Analizat Bakteriologjike	Deponia perindimore e hirit TCA	P2 TCA	X : 7503868 Y : 4727979	Periodike
1	Analizat Bakteriologjike	Deponia lindore e hirit TCB	P3 TCB	X : 7503773 Y : 4729067	Periodike
2	Analizat Bakteriologjike	Deponia perindimore e hirit TCB	P4 TCB	X : 7503673 Y : 4729064	Periodike

- impiantët e ndryshëm dhe ujërat e ndotura teknologjike, laboratorët, repartet punuese,
- mbeturinat e derivateve, hirit, mbeturinat e vajrave dhe kimikateve si dhe mbeturinave tjera ,
- mirëmbajtja e objekteve ,instalimet sanitare (higjienike) etj.

Kontaktori i KEK-ut përcakton kualitetin e ujërave të shkarkuara duke i analizuar parametrat fiziko-kimike dhe duke i bërë analizat bakteriologjike (konform Ligji nr. 04/L-147 për Ujërat e Kosovës, dhe sipas UA Nr.30/2014 - Shkarkimet në ujërat sipërfaqësor dhe shkarkimet në rrjetin e kanalizimit).

Ujërat shkarkuese nga zona e TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” analizohen në 11 (VM) vendmostrime , ndërsa në recipient bëhen analizat në tri vendmostrime.

Në të gjitha ujërat e shkarkuara nga TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B" bëhen analizat javore në 12 vendmostrime, përcaktohen 14 parametra ,analizat mujore në 12 vendmostrime ku përcaktohen 24 parametra dhe analizat periodike (stinore) në 12 vendmostrime dhe përcaktohen 35 parametra.Lumi Sitnicë është ujëmbledhësi kryesor i shkarkimit të ujërave sipërfaqësor nga termocentralet.

The map displays the geographical layout of Kosovo with 10 numbered points of interest. Point 1 is in the south near Liplan. Point 2 is near Dardhëkë. Point 3 is near Pataj. Point 4 is near Pristina. Point 5 is near Pataj. Point 6 is near TC Kosova B. Point 7 is near TC Kosova B. Point 8 is near TC Kosova B. Point 9 is near Pristina. Point 10 is near Pristina. The map also shows major roads, rivers, and administrative boundaries. A compass rose is located in the top right corner, and a scale bar is in the bottom right corner.

Tab.27.Analizat fiziko-kimike të ujërave sipërfaqësorë të shkarkuara dhe ujërave nëntoksorë TC “Kosova A”:

Vlerat mesatare vjetore në vendmostrimet TC “Kosova A”									
	VEND-MOSTRIMET							Ujërat nëntoksorë	Vlerat kufitare të lejuara
	Parametrat	Njësia matse.	TCA (Lismir-Sitnicë)	TCA (Procka tek Ura e dardhish)	TC-A (ujërat e bardha)	Gazifikimi (puseta kryes.)	TCA (Palaj Sitnicë)	TCA Dep. Perend. e hirit	
			VM-1	VM-2	VM-3	VM-4	VM-5	P 2	
1	Era	-	pa	pa	po	pa	pa	dobë	Pa
2	Ngjyra	-	dobë	dobët	dobët	dobët	pa	dobë	Pa
3	Temperatura [°C]	(°C)	14.358	14.1583	16.6833	18.4333	14.7416	14.7	
4	Turbullësia [NTU]	(mg/l)	23.457	30.0714	24.62	122.151	27.4	273.033	
5	Vlera e pH	(mg/l)	7.7541	7.85083	8.3025	8.6175	7.3925	7.95	6.5÷9.0
6	Përçueshm. Elektrike	(µS/cm)	631.50	765.775	550.75	573.275	562.858	2149.32	1500
7	Harxhimi i KMnO ₄	(mg/l)	32.819	38.76	16.025	19.563	50.498	246.706	
8	Oksigjeni i tretur	(mg/l)	4.1508	8.95	7.9475	8.7525	4.88916	1402.20	
9	Kloruret	(mg/l)	35.083	69.6666	30.8542	35.8958	30.4375	95.666	250
10	Nitratet, NO ₃ ⁻ -N	(mg/l)	4.7166	2.62391	1.55025	1.10908	1.34358	2.557	20
11	Nitritet, NO ₂ ⁻ -N	(mg/l)	0.6793	1.3411	0.4916	0.497	0.6013	6.7	0.6
12	Fenolët	(mg/l)	0.0035	0.00533	0.00208	0.00908	0.00358	0.018	0.010
13	Sulfatet	(mg/l)	42.191	56.525	28.0708	30.0833	34.1916	13.666	400
14	Fosfate	(mg/l)	4.0083	4.98	0.82417	0.92083	3.9758	4.6	
15	Materie të susp.	(mg/l)	31.083	35.5	33.1458	125.5	31.916	550.333	35
16	SHBO ₅	(mg/l)	12.226	6.96833	5.97083	4.325	10.411	42.903	25
17	SHKO	(mg/l)	25.35	25.2166	20.65	25.558	23.383	74.433	125
18	Fortësia [°dH]	(mg/l)	16.348	19.157	13.0529	12.12	14.9685	34.44	
19	Vlera "p" [mval/l]	(mval/l)	0	0	0	0.4	0	0	
20	Vlera "m" [mval/l]	(mval/l)	5.3714	5.7	5.54286	3.357	5.08571	29	
21	Bikarbonatet	(mg/l)	361.69	340.55	316.683	155.9	319.333	2562.33	
22	Joni amonium, NH ₄ ⁺	(mg/l)	0.1308	0.22104	0.11063	0.165	0.04687	0.143	10
23	Karboni total	(mg/l)	13.771	15.9716	7.30083	9.961	12.7908	60.3	15
24	Hekuri (Fe)	(mg/l)	0.04	0.03	0.02	0.06	0.05	0.131	2
25	Bakri (Cu)	(mg/l)	0.02	0.00866	0.005	0.013	0.013	0.024	0.5
26	Kadmiumi (Cd)	(mg/l)	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	0.02
27	Plumbi (Pb)	(mg/l)	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	0.5
28	Nikeli (Ni)	(mg/l)	0.0516	0.06033	0.02133	0.04533	0.04933	0.08566	0.5
29	Kromi (Cr)	(mg/l)	0.0166	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	1
30	Zinku (Zn)	(mg/l)	0.3266	0.36333	0.04333	0.06333	0.37333	0.61	1
31	Merkuri (Hg)	(mg/l)	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	< VKL	0.01
32	Bori, Br	(mg/l)	4.3	7.9	28.6	22	4.4	1.4	
33	Alumini, Al	(mg/l)	0.19	0.14	0.18	0.12	0.19	0.15	
34	Mangani, Mn	(mg/l)	0.009	0.014	0	0.034	0.01	0.11	
35	Floruri	(mg/l)	0.33	0.35	0.12	0	0.28	0	

-VKL: Vlera kufitare e lejuar

Tab.28.Analizat fiziko-kimike të ujërave sipërfaqësorë të shkarkuara dhe ujërave nëntoksorë TC “Kosova B” :

Nr.	Vlerat mesatare vjetore në vendmostrimet TC Kosova B												
	VEND-MOSTRIMET										Ujërat nëntoksorë		Vlerat kufitare të lejuara
	Parametrat	Njësia matse.	(Palaj TCB Sitnicë)	TCB (baseni grumbull)	(ujërat TCB teknologji)	TCB (deponia- lindje)	Gazifik imi (puseta kryes.)	TCB (Plemetinë -Sitnicë)	(Dep Mirash e re e hirit ne fun.)	(Mirash Dep e re e hirit e pla.)	TCB (Deponi ne liddje e hirit)	TCB (Deponi ne perene hirit)	
			VM-5	VM-6	VM-7	VM-8	VM-9	VM-10	VM-11	VM-12	P 3	P 4	
1	Aroma	-	pa	pa	dobët	pa	pa	pa	pa	pa	pa	dobët	pa
2	Ngjyra	-	dobët	pa	dobët	pa	pa	pa	pa	pa	pa	dobët	pa
3	Temperatura [°C]	(°C)	12.8	15.5	23.2	13.6	14.1	12.7	13.6	14.5	14.5	15.0	30
4	Përç.elektrike[μS/cm]	(mg/l)	326.5	79.4	333.8	276.9	187.1	244.3	1063.1	1656.5	33.9	1309.2	1500
5	Vlera e pH	(mg/l)	7.9	8.7	10.0	8.1	8.4	8.0	11.0	8.0	8.1	7.9	6.5-9
6	Kloruret	(μS/cm)	42.6	23.4	21.3	49.4	37.2	37.0	231.4	54.4	35.0	218.5	250
7	Nitratet	(mg/l)	3.81	1.5	1.7	3.6	3.2	6.1	13.0	3.9	1.3	16.7	20
8	Nitritet	(mg/l)	0.332	0.052	0.085	0.024	0.041	0.327	0.403	0.139	0.032	0.530	0.6
9	Joni amonium , NH ₄ ⁺	(mg/l)	0.14	0.30	0.16	0.14	0.11	0.13	0.15	0.41	0.20	0.15	10
10	Oksigjeni i tretur	(mg/l)	5.37	8.35	3.97	8.31	8.55	5.87	9.46	7.03	3.42	2.30	-
11	Sulfatet	(mg/l)	40.4	14.9	48.9	74.8	42.7	43.4	210.7	214.3	153.0	353.3	400
12	Materiet e susp.TSS	(mg/l)	45.1	14.0	167.7	25.8	33.8	29.8	9.7	20.4	62.0	103.3	35-60
13	Fenolët	(mg/l)	0.005	0.002	0.010	0.003	0.004	0.006	0.011	0.005	0.005	0.009	0.01
14	Karboni total organik	(mg/l)	11.9	6.4	22.7	13.5	6.9	11.3	29.6	30.3	27.2	30.8	-
15	SHBO ₅	(mg/l)	11.1	1.5	7.6	5.3	3.4	10.3	1.0	3.5	15.5	29.1	125
16	SHKO	(mg/l)	26.1	6.7	23.4	17.5	18.6	26.3	18.8	30.9	19.3	116.7	25
17	Fosfatet	(mg/l)	5.0	1.3	1.5	1.6	1.6	4.6	1.9	2.1	4.9	4.2	10
18	H.KMnO ₄ ,mat.org.	(mg/l)	27.1	14.8	67.4	25.7	15.6	28.2	55.5	59.0	49.9	0.0	-
19	Bikarbonatet	(mval/l)	365.1	99.6	47.4	363.0	208.5	323.1	18.3	364.2	240.0	212.6	-
20	Hekuri, Fe	(mval/l)	0.038	0.018	0.015	0.015	0.015	0.038	0.018	0.033	0.040	1.015	2
21	Bakri, Cu	(mg/l)	0.013	0.010	0.014	0.011	0.009	0.018	0.013	0.031	0.045	0.348	10
22	Kadmiumi, Cd	(mg/l)	0.000	0.000	0.025	0.000	0.042	0.000	0.000	0.000	0.000	0.013	0.02
23	Plumbi, Pb	(mg/l)	0.011	0.021	0.002	0	0.013	0.021	0.062	0.033	0.011	0.018	0.5
24	Nikeli, Ni	(mg/l)	0.048	0.042	0.05	0.024	0.041	0.044	0.028	0.051	0.064	0.059	0.5
25	Kromi total, Cr	(mg/l)	0.000	0.000	0.002	0.000	0.000	0.000	0.02	0.03	0.12	0.03	0.5
26	Zinku, Zn	(mg/l)	0.31	0.04	0.16	0.22	0.04	0.36	0.42	0.33	0.62	0.32	1
27	Merkuri, Hg	(mg/l)	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	0.01
28	Arseni, As	(mg/l)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.1
29	Bori, B	(mg/l)	4.4	25.5	5.3	2.3	9.4	4.1	2.7	2.5	2.6	5.2	2
30	Alumini, Al	(mg/l)	0.186	0.18	0.15	0.117	0.098	0.183	0.159	0.24	0.14	0.166	0.01
31	Mangani, Mn	(mg/l)	0.01	0.006	0.004	0.012	0.005	0.011	0.029	0.036	0.062	0.054	2
32	Floruret,	(mg/l)	0.28	0.12	0.15	0.2	0.09	0.25	1.05	1.09	0.52	0.34	10

-VKL: Vlera kufitare e lejuar

KOMENTI I REZULTATEVE

Vlerat e fituara janë mesatarja vjetore për 2018. Perkunder faktit se vendet e hijëzuara në disa vendemotrimet në tab. 27 dhe tab.28 i tejkalojnë vlerat e lejuara për shkarkim, në këtë rast kemi të bëjmë me impiante industriale që monitorohen rregullisht që mos të kemi shkarkime në zonat e jashtme që mund të kenë ndikim në mjedis. Ndërsa parametrat tjerë janë në kufi të lejuar sipas kriterëve në fuqi (Parametrat që analizohen klasifikohen sipas: UA Nr.30/2014 -Shkarkimet në ujërat sipërfaqësorë dhe shkarkimet në rrjetin e kanalizimit). Parametrat që nuk kanë fare vlera të lejuara në rubrikën përkatëse nuk janë dhënë në UA Nr.30/2014 - Shkarkimet në ujërat sipërfaqësorë dhe shkarkimet në rrjetin e kanalizimit.

Tab. 29. Analizat bakteriologjike të ujërave TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B" - 2018 :

Mostra	Parametrat e analizuar	Rezultatet e fituara (mikroorganizma/ 100 ml)		Normat e lejuara (në 100 ml)
TC “Kosova A” (21.02.2018), (25.07.2018)				
Analizat periodike		Perioda - 1	Perioda -2	
P1 TCA	Bakteret koliforme	30/100(ml)	270/100 (ml)	<6000
	Escherichia Coli	Nuk ka	60/100 ml	Nuk lejohen
P2 TCA	Bakteret koliforme	90/100 (ml)	90/100 (ml)	<6000
	Escherichia Coli	Nuk ka	Nuk ka	Nuk lejohen
TC Kosova B (25.10.2018 – 29,30.10.2018)				
P3 TCB	Bakteret koliforme	130/100(ml)	270/100(ml)	<6000
	Escherichia Coli	Nuk ka	Nuk ka	Nuk lejohen
P4 TCB	Bakteret koliforme	40/100(ml)	270/100(ml)	<6000
	Escherichia Coli	Nuk ka	Nuk ka	Nuk lejohen

1.7.0.ENERGJIA TERMIKE E TC "KOSOVA B" PËR PROJEKTIN E KOGJENERIMIT

Energjia termike e përcjellur në "Ngrohtoren Termokos sh.a." është një shembull i mirë i përmirësimit mjedisor. Në këtë rast mundësohet shmangëja e djegies të mazutit në Ngrohtore, si më parë, me emetimin të lartë të ndotësve, por tani përdoret avulli i TC "Kosova B" për ngrohjen e ujit. Në të ardhmen ky projekt gjithashtu parashikon renovimin e rrjetit ekzistues dhe zgjerimin e nënstacioneve, si dhe përmirësimin e ngrohjes për konsumatorët . Ky projekt përfshin lidhjen e sistemit të ngrohjes qendrore të qytetit të Prishtinës me TC "Kosova B" përmes ngrohjes së ujit të Ngrohtores së qytetit me avullin e termocentralit. Ky projekt tregon se është edhe një investim në vazhdim të investimeve që bëhen në zvogëlimin e ndikimeve mjedisore .

Tab. 30. Energjia termike e dhënë nga TC "Kosova B" për Termokosin, gjatë vitit 2018:

Energjia termike e dhënë nga TC Kosova B për Termokosin (MWh-energji termike)			
Njësia Operuese	B1	B2	Njësia
Sasia	94.06	128.29	(MWh-eth)
Totali	222,350		(MWh-eth)

1.8.0.KEK INVESTON DHE E NDIHMON KOMUNITETIN

Sipas kërkesës së KK të Kastriotit (Obiliqit) drejtuar KEK-ut për ndihmë në eliminimin e deponive ilegale të mbeturinave dhe gatishmërisë së menaxhmentit të KEK-ut për të ndihmuar KK të Kastriotit, i kemi dalë në ndihmë në disa aksione të mëdha: në prill, në qershor dhe aksioni në shtator, tetor, nëntor. Aksionet janë realizuar sipas agjendës së KK me prezencën e zyrtarëve shtetërorë dhe komunal.

Pamje gjatë aksionit me 22 Prill në pastrimin e deponive ilegale të mbeturinave për nderë të Ditës Ndërkombëtare të Tokës

Pamje nga aksioni ne prani te menaxhmentit te KEK-ut, MMPH ,kryetarit te KK Kastriot , medieve në Kastriot (Obiliq) të vjetër te varrezat.

1.9.0. RAPORTI PËRMBLEDHËS PËR TERMOCENTRALE

Gjendja më e mirë në mbrojtjen e mjedisit në TC “Kosova A” ka vazhduar të jetë pas instalimit të fundërruesve elektrostatik te ri dhe sistemit te bartjes hidraulike të hirit në gropat pasive të minierave. Emisioni i grimcave është në përputhshmëri me kriteret të parapara. TC “Kosova A” tani është ne pajtueshmëri me udhëzimet LCP të BE dhe zvogëlimi i emetimeve të pluhurit të lëvizshëm nga hapësira e deponimit të hirit, në të ardhmen do të përmirësojnë dukshëm gjendjen mjedisore.

Sipas supozimeve TC “Kosova A” do të operojë ndoshta deri 2023 (ndoshta edhe më tej) kurse TC “Kosova B” do të operojë së paku deri ne vitin 2030 . Ngarkesa e TC “Kosova B” do të jetë afër ngarkesës bazë, kurse ngarkesa e TC “Kosova A” duhet dukshëm të ngritët. Nëse TC “Kosova B” do të vazhdon operimin e mirë të palimituar në të ardhmen do të jetë e domosdoshme të rritet shkalla e masave të ndërmarra lehtësuese për mjedisin e termocentralit në mënyrë domethënëse. Pra SO₂, pluhuri dhe emetimet NO_x duhet zvogëluar, çka do të kërkojë investime në teknologjitë reduktuese.

Sa i përket menaxhimit të ujit dhe ujit të ndotur, instalimet dhe praktikrat duhet përmirësuar ,për të qenë në pajtim me legjislacionin e Kosovës, udhëzimet e BE dhe praktikrat më të mira të mbrojtjes të mjedisit.

KEK-u në Dhjetor të vitit 2016 ka dorëzuar dokumentacionin ,aplikacionet për: Kushte Ujore , Shfrytëzim i ujit, Shkarkim të ujërave, në bazë të Ligjit për ujërat e Kosovës Nr.2004/24 , neni 56 ,dhe UA Nr.63 – 24/05 Për kushtet dhe mënyrat e lëshuarjës se Lejes ujore .

TC “Kosova A” ka aplikuar për Kushte ujore, Shfrytëzim i ujit dhe Shkarkim të ujërave dhe ka marrë përgjigjen e parë nga MMPH, ndërsa TC “Kosova B” ka aplikuar vetëm për Kushte ujore, Shkarkim të ujërave.

Ne tani jemi në pritje të lëshimit të këtyre lejeve mjedisore nga ana e MMPH.

Deponia pasive e hirit në TC “Kosova A” po vazhdon të dizajnohet dhe rehabilitohet bioligjikisht dhe pothuajse është përfunduar. Ndërsa gjendja e Deponisë pasive të hirit në TC “Kosova B” ka mbetur e pa ndryshuar .

Minierat e vjetra -passive të qymyrit janë vendi më logjik dhe i përshtatshëm për deponimin e hirit , për këtë Miniera pasive e Sitnicës do të përdoret në vazhdimësi për këto qëllime në të ardhmen.

Kërkohet përkujdesja e mëtejshme e deponimit të hirit, për të lehtësuar ndikimin mbi lumin Sitnicë, ujërat nëntokësorë dhe kualitetin e ajrit të mjedisit.

Efikasiteti i tanishëm i përgjithshëm për prodhimin e energjisë prej 26.96 (%) në TC “Kosova A” dhe 32.71 (%) në TC “Kosova B” duhet të rritet, për shkaqe ekonomike dhe të mjedisit, afër performancës fillestare projektuese prej 37 (%) në TCA dhe 39 ÷ 40 (%) në TCB. Kjo nënkupton se rrjedhjet e masës totale të ndotësve të TC “Kosova B” (për njësi të energjisë elektrike të prodhuar) janë deri 20 (%) më të larta krahasuar me operimin sipas dizajnit projektues , kështu që edhe emisioni i ndotësve është më i madh, sidomos i CO₂. Prandaj si pasojë e shfrytëzimit të efikasitetit maksimal të mundshëm të energjisë së prodhuar kemi edhe reduktimin proporcional të ndotjes. Do të ndërmerren të gjitha veprimet që efikasiteti i njësive operuese të TC “Kosova A” dhe TC “Kosova B” të sillen më afër vlerës të projektuar. Në kushtet e tanishme energjia maksimale e prodhuar për njësi në TC “Kosova A” është rreth 160 (MWe) , kurse konsumi i linjitit ka qenë rreth: 1.47 (t/MWe) ,me efikasitet bruto prej 25.75 ÷ 26.66 (%).

Duhet cekur se emetimet specifike të CO₂, SO_x, NO_x nga termocentralet dhe llogaritja e pluhurit si masë(sasi) rrjedhëse në (t/MWh) janë drejtpërdrejt proporcionale me konsumimin e lëndës djegëse të centralit, do të thotë shkallën e ngrohjes dhe efikasitetin . Masa totale rrjedhëse e ndotësve e përcakton intensitetin e emetimeve të tymtarit dhe në kualitetin e ajrit të ambientit , do të thotë vlerat emetuese si nivel bazë i koncentrimave dhe ndikimit në mjedis përmes deponimit të ndotësve, si dhe transportimit të një vargu të gjatë të ndotësve.

Në TC “Kosova B”, sipas dizajnit të projektuar harxhimi lëndës djegëse është : 1,13 (t/MWhe), duke i dhënë termocentralit shkallën e nxehtësisë prej 8990 (kJth/kWhe) dhe efikasiteti bruto prej 40 (%) i llogaritur si (MWe gross/MWth). Kjo performancë është demonstruar në testet garantuese në vitin 1984. Në kushtet e tanishme energjia maksimale e fituar respektivisht e prodhuar është 293 (MWe) . Konsumimi i lëndës djegëse të shfaqur (shënuar) është në kufij prej : 1,24 ÷ 1,34 (t/MWhe), duke i dhënë termocentralit shkallën e nxehtësisë prej : 9816 ÷ 10586 (kJth/kWhe),dhe efikasitet bruto prej :32.60 deri 32.82 (%).

Programi monitorues duhet krijuar për të demonstruar pajtueshmërinë në linjë me kërkesat e udhëzimeve administrative mjedisore të ndryshme të Kosovës dhe BE lidhur me kualitetin e ajrit, kualitetin e ujit dhe emetimet e ndotësve.

Monitorimi i emitimeve në ajër nga termocentralet (i realizuar në TC “Kosova B”) kërkon investime në mirëmbajtjen e pajisjeve për monitorim të vazhdueshëm , ndërsa në TC “Kosova” kërkon investime në instalimin e pajisjeve për monitorim të vazhdueshëm , me qëllim të arritjes së pajtimit me kërkesat monitoruese nga udhëzimet LCP të BE.

Në Republikën e Kosovës Legjislacioni mjedisor lejon implementimin gradual të rregulloreve të BE-së sipas Planit kombtar për zvoglimin e emisioneve(PKZE) të miratuara nga Qeveria e Kosovës dhe Sekretariatit të Komunitetit të Energjisë (BE). Negociatat për anëtarësimin e mundshëm të Kosovës në BE, në të ardhmen mund të kenë ndikim në këtë subjekt, siç ka qenë rasti me anëtarësimin e vendeve tjera. Me qëllim të Parandalimit dhe kontrollit të

integruar të ndotjes, MMPH ka hartuar Ligjin Nr. 03/L-043 . Kjo ndotje vjen si pasojë e aktiviteteve të paraqitura në Aneksin 1 të këtij Ligji, për kapacitetet mbi 50 (MW), subjekt i të cilit ligji është edhe KEK-u . Bazuar në këtë Ligj për Impiant apo kapacitetet prodhuese energjetike që posedon KEK-ut parashihet Leja e integruar mjedisore për parandalimin dhe kontrollin e ndotjes (PKIN). KEK-u ka aplikuar për Leje te Integruar Mjedisore në vitin 2011 , pasi KEK-u aktualisht nuk i përmbushë disa kriteret mjedisore sa i përket emisionit të ndotësve në ajër, tokë dhe ujë. Lëshimi i kësaj leje është një proces në të cilin KEK-u shprehet i gatshëm që përmes kontakteve me përgjegjësit MMPH, ti harmonizon qëndrimet sa i përket çështjeve mjedisore në drejtim të arritjes së standardeve apo kërkesave ligjore të caktuara në mënyrë graduale dhe në përputhje me mundësitë reale.

KEK-u ka hartuar plan veprimin , dhe për këtë qëllim janë identifikuar dhe janë prioritetet projektet mjedisore më me rëndësi, në bazë të cilave është parapa që deri më 2021 sa i përket emisionit të pluhurit dhe NO_x, nivelet e emisionit të jenë në përputhshmëri me standardet mjedisore, respektivisht me Direktivën Industriale -210/75/EU. si dhe ti plotëson standardet tjera mjedisore.

Harxhimi specifik i qymyrit pritet të reduktohet dhe të ketë përmirësime që nga viti 2020 , duke intervenuar në njësi operuese të TC Kosova A” dhe TC “Kosova B”, sa i përket avancimit të procesit të djegies. Në aspektin e përmirësimit të efikasitetit të pajisjeve , racionalizimit të harxhimit të lëndëve të para, si dhe në mirëmbajtjen më të mirë duhet të përmirësohet procesi i djegies duke e përmirësuar kualitetin e homogjenizimit të qymyrit në mënyrë që prodhimi i energjisë elektrike të jetë më stabil. Varësisht prej intervenimit operacional te vetë stafit të KEK-ut kjo mund të arrihet edhe me herët. Në TC “Kosova B” pritet që në Njësine B1 në vitin 2020 të instalohen pajisjet për kontrollin respektivisht reduktimin e pluhurit dhe NO_x, dhe e njëjta pritet që në TC “Kosova B2” të realizohet në vitin 2021.

KEK-u për të ju përmbajtur standardeve për mbrojtjen e mjedisit ashtu siç është kërkuar me ligjet në fuqi dhe praktikave mjedisore të mira, gjatë tërë vitit kalendarik 2018 ka monitoruar cilësinë e ajrit, sasitë e emisioneve të pluhurit fluturues nga tymtarët e njësive operuese dhe ka kalkuluar sasitë e emisioneve të gazrave SO₂ dhe NO_x dhe CO₂, (në njësitë termoenergjetike në të cilat nuk kryhen matjet kontinuale).

Nga gjetjet e dhëna sa i përket cilësisë së ajrit, shihet se gjatë vitit 2018 nuk kemi pasur tejkalime të mesatares të parametrave SO₂ dhe bloza, ndërsa ne kemi tejkalim të lehtë të PM₁₀. Aktivitet Mjedisore të zhvilluara janë pasqyruar me raporte të rregullta mujore për gjendjen mjedisore, duke patur gjithmonë parasysh obligimet ligjore ndaj mjedisit, disponimin publik dhe nevojën për marrjen e masave në drejtim të përmirësimit të vazhdueshëm të kësaj gjendjeje.

KEK-u edhe këtë vit ka kontribuar me qëllim të përmbushjes së obligimeve që dalin nga Traktati i Komunitetit të Energjisë, që e obligon MZHE-në së bashku me akterët tjerë si MMPH-në të përgatisë Planin Kombëtar për Zvogëlimin e Emisioneve (PKZE).

Republika e Kosovës si anëtare e TKE (Traktatit të Komunitetit të Energjisë) ka pasë për obligim që deri me 31 Dhjetor 2015 , nëpërmjet të një shkrese të deklarohet për të ardhmen e IDM [Impianteve me djegie të madhe > 50 (MWth)] , në rastin tonë të TC-ve. Për këtë përgjegjësitë kryesore kanë qenë të MZHE-ja , e cila koordinon të gjitha aktivitetet në emër të Kosovës si pjesëmarrëse e Traktatit të Komunitetit të Energjisë (TKE).

Nën patronatin e MMPH-së është formua Grupi punues për hartimin e Planit kombëtar për zvogëlimin e emisioneve në ajër (PKZE), për tu deklaruar pastaj në SKE (Sekretariatit të Energjisë) për opcionet e mundëshme të ndërmarra nga ky Grup punues. Pjesë përbërëse e këtij grupi kanë qenë përfaqësuesit e MMPH, MZHE-së dhe KEK-ut.

Që nga gjysma e dytë e vitit 2015 Grupi punues ka punuar në hartimin e PKZE-së, dhe sipas analizave gjithëpërfshirëse u përcaktua për Opcionin më real, dhe të njëjtin ja përcjell, me 31 dhjetor 2015 SKE-së. Me këtë deklaratë është kërkuar nga SKE-ja që për Kosovën përmbushja e kriterëve të emisioneve në ajër sipas D-2001/80/BE dhe D-IED respektivisht D-2010/75/EU apo që zbatimi i PKZE -it të prolongohet nga viti 2018 në vitin

2022 por me insistimin e MZHe, PKZE është hartuar sipas Udhëzuesit të SKE ashtu që zbatimi i D-2001/80/BE të fillon prej 31 Dhjetor 2018. Kurse pas vitit 2023 deri në vitin 2027 emisionet e ndotëseve në ajër duhen të jenë në përputhshmëri me Direktiven 2010/75/EU.

Plani dinamik i realizimit të PKZE-së për Kosovën është një dokument i përberë me tabela, grafikone dhe tekste sqaruese, i përpiluar në baze të shumë diskutimeve të grupit punues me ndihmën e dhënë nga ana e eksperteve të TAEIX-it (Misioni i Ekspertëve për Reduktimin e Emisioneve Industriale), JICA-se, bazuar në shumë dokumente zyrtare strategjike, raporte të sektorit elektroenergjetik dhe mjedisor, studime zyrtare si dhe bazuar në gjendjen aktuale në sektorin elektroenergjetik në Kosovë.

Të gjitha informatat e paraqitura në PKZE - së janë në përputhje të plotë me procedurat dhe metodologjinë e përcaktuar për hartimin e PKZE-së, e që epën përmes Udhëzuesit për hartimin e PKZE-së (Dokument i SKE-EJL) Andaj edhe Plani dinamik i zbatimit të PKZE-së për Kosovën është hartuar në përputhje me Udhëzuesin. Për të realizuar këtë projekt, MMPH në mbështetje nga Agjencioni Japonez për Bashkëpunim Ndërkombëtar (JICA), me ekspertet e vetë kanë realizuar matjet e emisioneve në "TCA" dhe "TCB", të cilat rezultate kanë shërbyer për hartimin e PKZE-së. Aktivitetet e këtij misioni janë zhvilluar edhe në vitin 2018 dhe do të vazhdojnë deri në vitin 2020.

Në misionin "Ekspertët për Kontrollin e Ndotjes së Ajrit në Republikën e Kosovës" që është kryer më herët, nga ekipi i JICA-së dhe MMPH-së, është vërejtur një dukuri ku vlera e përqendrimit SO_2 ka pasur luhatje të mëdha, prej: $0 \div 1000 \text{ (mg/Nm}^3\text{)}$.

Prandaj është e nevojshme që të bëhet diagnoza për mekanizmat e kësaj dukurie dhe të vërtetohet nëse kaldaja mund të operojë me emision të ulët të SO_2 ose jo. Është rekomanduar nga JICA që të bëhet modifikimi i kontrollit të ngarkesës elektrike të Fundërruesve Elektrostatik në TC "Kosova A" dhe të përmirësohet jounifimiteti i shpërndarjes së gazërave pastaj të përmirësohet operimi në kaldaja-niveli i ultë i ajrit (djegia në dy faza) duke krijuar atmosferë të reduktuar në flakadan ("OFA"). Kjo detyrë do të përfshihet në projektin që fillon nga viti i ardhshëm 2019.

Desulfurimi në vatër ndikohet nga procesi i djegies (përmbajtja e O_2), temperatura në vatër, raporti molar Ca/S , që e përmban qymyri, etj. Është e nevojshme që të bëhet e qartë se cili faktor po e ndikon në desulfurimin në vatër. Para studimit të detajuar në projektin e ardhshëm, është më se e rëndësishme që të mblidhen të dhënat nëmënyrë që të analizohet nëse një dukuri e tillë ndodhë në kushtet e zakonshme të operimit të kaldajës. Pas vizitës së fundit të misionit të JICA - së, kërkohet që të mblidhen të dhënat për sjelljen e SO_2 , përkaldajat e TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B", për së paku tre muaj nga ana Ekipit Kosovar, që ka bërë matje së bashku me ekspertet e JICA-së.

Stafi menaxhues pranë TC "Kosova A" dhe TC "Kosova B" i kanë analizuar me kujdes gjetjet gjatë matjeve të prezantuara dhe i ka dhënë komentet.

Ne kuadër të strategjisë kombëtare për energji TC Kosova B pa dyshim se ka rol të rëndësishëm dhe për këtë janë ndërmarr masa. Në vitin 2016 nga zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë nëpërmjet fondeve IPA është financuar një projekt për studimin e fizibilitetit të TC Kosova B me dy komponentë kryesore:

- Studimi i fizibilitetit për masat mjedisore për TC Kosova B dhe, Studimi i komponentës teknike dhe teknologjike për operim të sigurtë deri në vitin 2035-40 (zgjatja e jete gjatësisë).

Nga ky studim janë prodhuar tre raporte të cilat sot përdoren si udhërrëfytes për TC Kosova B, raporte janë dorëzuara me datën 09 Gushte 2017 e të cilat janë:

- Environmental Social Impact Assessment Report "ESIA"
- General Audit Report "GAR"

- Feasibility Study “FS”

Më poshtë paraqet një Përmbledhje të shpenzimeve totale të investimit në mjedis dhe efikasitet dhe zgjatje të kohës në TC Kosova B për periudhën 2017-2040 (Vlerat nominale).

I. INVESTIMET NE MJEDIS		
Pika	Aktiviteti	EURO
A	WWTP	6,740,000
B	Rikonstruktimi i ESPs	31,700,000
C	Reduktimi i NOx	32,700,000
D	FGD i lagështe me gëlqere	94,550,000
INVESTIMET TOTALE MJEDISORE		165,690,000

II. RIMËKEMBJA E EFIÇIENCËS / ZGJAJTA E JETËGJATËSISË		
Pika	Aktiviteti	EUR
A	Kaldaja	93,300,000
B	Turbina e avullit	7,820,000
C	Gjeneratori	10,400,000
D	Kondensatori	6,400,000
E	Pompat furnizuese	1,910,000
G	Elektrika	10,400,000
H	Punët ndërtimore	4,640,000
I	MRRK	2,500,000
INVESTIMET TOTALE PËR RIMËKËMBJEN E EFIÇIENCËS/ZGJATJEN E JETËGJATËSISË		137,370,000

Duke ju referuar këtij studimi Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë për komponentën mjedisore, prap duke shfrytëzuar fondet IPA ka ndare 76 milion € për financimin e projekteve mjedisore në ndërrimin e Elektrofiltrave dhe zvogëlimin e NOx për njësitë B1 dhe B2. Ky pojkjet planifikohet të përfundon gjate dy viteve të ardhme me crast emisionet e grimacave të pluhurit dhe NOx do të janë sipas direktivës euroiopine IED (>20 mg/Nm³ per gimca të pluhurit dhe >200 mg/Nm³ per NOx).

2.0.GJENDJA MJEDISORE NË DPQ-2018

2.1.1 HYRJE

Ky raport përmban të dhënat e monitorimit të ndikimeve mjedisore në Divizionin e prodhimit të qymyrit (DPQ); uji, ajri, toka, zhurma, vibrimet dhe mbeturinat (vajrat). Monitorimi i këtyre ndikimeve mjedisore është përcjellë nga Instituti INKOS, përveç mbeturinave dhe shkarkimit të ujërave për të cilat është raportuar nga departamentet përkatëse që operojnë në kuadër të DPQ.

Në këtë raport janë të prezantuara vlerat mesatare mujore të përqendrimeve të ndotësve në mediumet mjedisore, për periudhën monitoruese, Janar – Dhjetor 2018. përmes tabelave dhe diagrameve.

Analizimi është bërë përmes të dhënave, duke ju referuar vlerave të lejuara kufitare, bazuar në legjislacionin, udhëzimet administrative dhe rregulloret e Republikës së Kosovës.

Gjithashtu në këtë raport është i prezantuar edhe prodhimi i qymyrit dhe largimi i djerrinës gjatë vitit 2018.

2.1.2. PRODHIMI I QYMYRIT DHE DJERRINËS

Prej vitit 1922 e deri në vitin 2016 nga të gjitha minierat në kuadër të basenit të qymyrit të Kosovës janë eksploatuar përafërsisht: 348 milionë tonë qymyr.

Eksploatimi i qymyrit në KEK bëhet në Divizionin për Prodhimin e Qymyrit - DPQ, dhe në përbërje të këtij divizioni hynë Miniera Sipërfaqësore Sibovci Jug perëndimorë (M.S Sibovc- JP).

Miniera Sipërfaqësore Sibovci Jug perëndimorë (M.S Sibovc- JP), është një pjesë e fushës së fshatit Sibovc. Është zonë rurale me tokë bujqësore, kullosa që lidhet me atë industriale. Kjo minierë mbulon një sipërfaqe rreth 4.8 (km²). Në jug të kësaj fushe ndodhet ish miniera e Bardhit, në perëndim fshati Grabovc në Lagjen Berisha, në jug-lindje ajo e Mirashit dhe fshati Hade, dhe në veri kufizohet me pjesën tjetër të fshatit Sibovc, shtrirja e saj në drejtim të veriut, është rreth 2.6 (km).

Rezervat në mihjen Sipërfaqësore Sibovci Jug perëndimorë janë : 123.4 milion tonë .

Këto rezerva janë paraparë të furnizojnë kapacitetet ekzistuese gjeneruese deri në vitin 2024

Prodhimi mesatar vjetor aktualisht në DPQ është rreth 8.0 milionë tonë qymyr në vit.

Sipas disa hulumtimeve të bëra llogaritet se në Kosovë ka rezerva gjeologjike të linjit rreth 12 miliardë ton.

Pamje nga eksploatimi i qymyrit në DPQ :

Hartografia e pozitës gjeografike të Basenit të Kosovës:

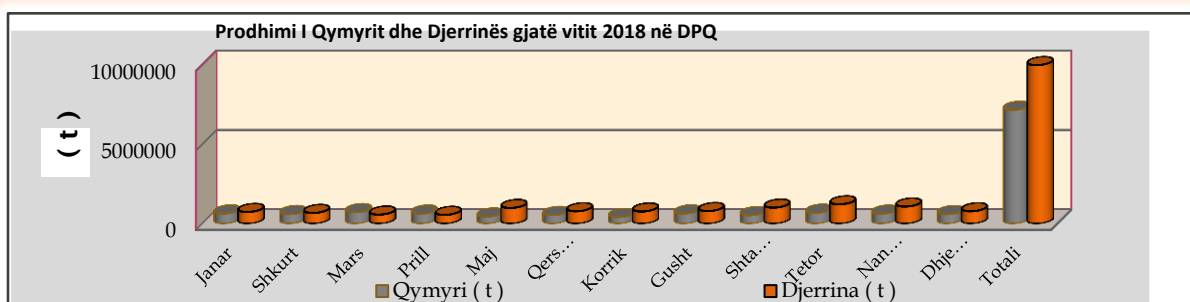
Përpunimi dhe pastaj deponimi i përkohshëm i linjtit për nevojat e KEK-ut bëhet në dy deponi, në Deponinë e Seperacionit TC “Kosova A” dhe Deponinë e Seperacionit TC “Kosova B”.

Gjatë vitit 2018 janë prodhuar : 7169767 (t) qymyr, apo 92.4 (%) e sasisë së planifikuar. Ndërsa largimi i Djerrinës për vitin 2018 ka qenë 9982348 (t) ,ndërsa në vitin e kaluar ka qenë 30.2% më pak; 3927768 (t) djerrinë (arsyja është tek “Shpronizimi i tokave”).

Tab. 31. Prodhimi i Qymyrit dhe Djerrinës gjatë vitit 2018 në DPQ :

Nr.	Muaji	Qymyri (t)	Djerrina (t)
Nr.	Muaji	Prodhimi (t)	Planifikimi (t)
1	Janar	647605	738644
2	Shkurt	605659	678203
3	Mars	726760	573170
4	Prill	635734	557356
5	Maj	451074	992095
6	Qershor	549261	782009
7	Korrik	420882	768809
8	Gusht	646784	795597
9	Shtator	537626	1012092
10	Tetor	691794	1220837
11	Nëntor	632030	1079731
12	Dhjetor	604558	783805
Totali		7169767	9982348

Dijagrami-1. Paraqitja grafike e prodhimit të Qymyrit si dhe largimit të Djerrinës-2018

2.2.0. MONITORIMI I UJËRAVE NË DPQ

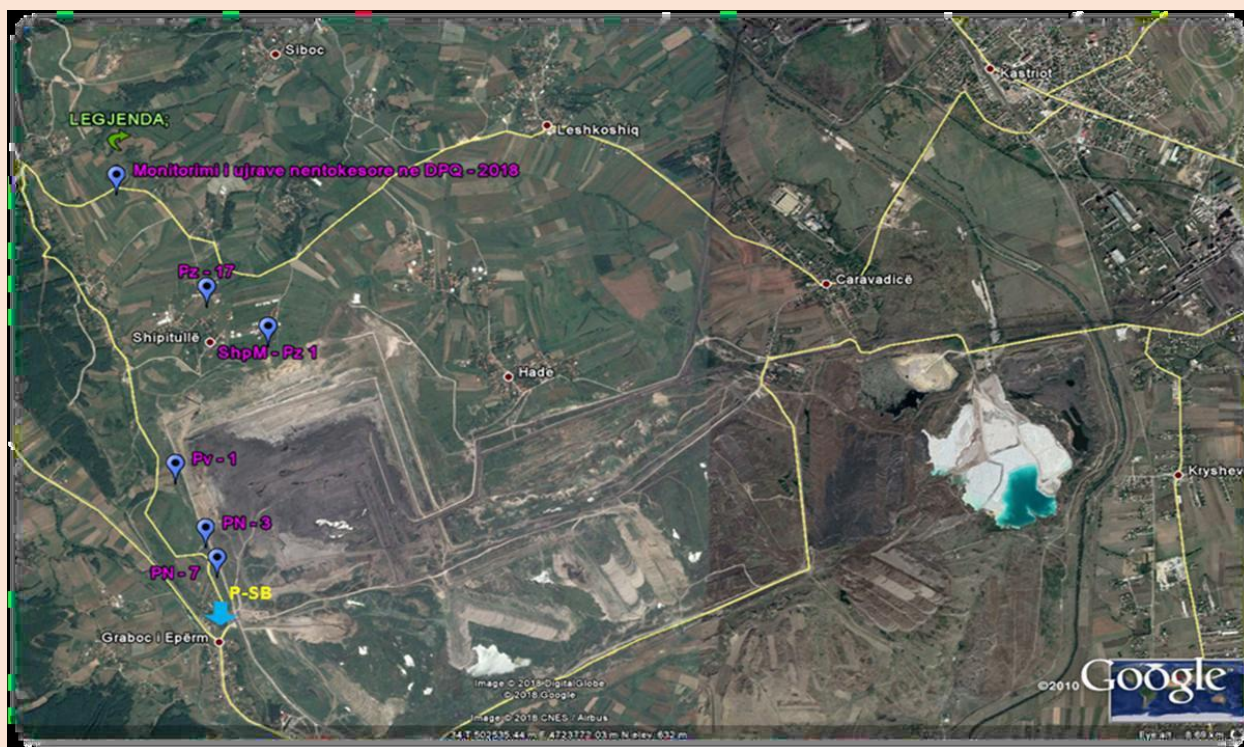
Monitorimi i ujërave në zonën e DPQ-së bazohet në Projektin Kryesor Xehetar për M.S Sibovci JP të punuar nga Kompania projektuese Vattenfall Europe Mining AG, Planin Plotësues Xehetar, azhurnimin e tij nga Departamenti i Inxhinjeringut (DI), Pëlqimin mjedisor të lëshuar nga MMPH-2007 dhe POV 2018 (Planin operativ vjetor). Qëllimi i monitorimit të ujërave në zonën e DPQ-së është përcaktimi i shkallës së ndotjes së ujërave nga veprimtaria e Minierave. Monitorimi i ujërave në zonën e DPQ-së bazohet në legjislacionin në fuqi për ujëra efluent nëntokësor. Ligji Nr. 04/L-147 për ujërat e Kosovës dhe UA Nr.30/2014 për vlerat kufizuese të efluentit që shkarkohen në trup ujorë dhe rrjetin e kanalizimit publik.

2.2.1 UJËRAT SIPËRFAQËSOR, ANALIZAT FIZIKO-KIMIKE DHE BAKTERIOLOGJIKE

Qëllimi i monitorimit të ujërave në zonën e DPQ-së është përcaktimi i shkallës së ndotjes së ujërave nga veprimtaria e Minierave.

Ujërat sipërfaqësor janë të gjitha ujërat që janë mbi sipërfaqen e tokës. Kryesisht të kontrolluara dhe të orientuara në rezervuarët, si në djerrinë ashtu edhe në zonën eksploatuese të qymyrit. Ujërat sipërfaqësorë gjatë vitit 2018 janë monitoruar në 4 pika shkarkuese (M – 1, M – 4, M – 11 dhe M – 14),, si dhe katër pika monitoruese në lumejt; 2 pika në lumin Drenica (M – 3 dhe M – 5) dhe 2 pika në lumin Sitnica (M – 10 dhe M 12). të paraqitura si në Tab.33 dhe 34.

Fig. Imazhi i vendmostrimeve të ujërave sipërfaqësor në DPQ gjatë vitit 2018

Tab.33. Paraqitja tabelare e vendmostrimeve të ujërave sipërfaqësor DPQ - 2018 :

Analizat e ujërave sipërfaqësorë					
Nr.	Analizat e ujërave sipërfaqësore	Vendmostrimi	Shifra mostra	Koordinatat	Frekuenca e monitorimit
1	Fiziko-kimike	Lumi Drenicë në Grabovc i Epërm para shkarkim nga MS Sibovci-JP	VM - 3	7 500329 4 723165	Mujore
2	Fiziko-kimike	Ujëgrumbulluesi (tubacioni i shkarkimit) në Grabovc MS S-JP	VM - 4	7 500474 4 723177	Mujore
3	Fiziko-kimike	Lumi Drenicë në Grabovc pas shkarkimit nga MS Sibovci-JP	VM - 5	7 500350 4 723026	Mujore
4	Fiziko-kimike	Lumi Sitnicë para shkarkimit Kosovamont	VM - 10	7504446 4727013	Mujore
5	Fiziko-kimike	Ujërat shkarkuese Kosovamont	VM - 11	7504344 4727057	Mujore
6	Fiziko-kimike	Lumi Sitnicë pas shkarkimit të ujërave nga Kosovamonti	VM - 12	7504216 4727182	Mujore
7		Ujëgrumbu në sektorin e Sitnicës	VM - 14	7506094 4725211	Mujore

Tab.34. Vendmostrimet e ujërave nëntokësorë, POV-2018:

Nr.	Analizat e ujërave sipërfaqësor	Vendmostrimi	Kodi I mostrës	Koordinatat	Frekuenca e mostrimit
1		M.S Sibovc-JP Shpati perendimor	PN-3	7500275 4724147	
2	Analizat fiziko-kimike të ujërave sipërfaqësorë	M.S Sibovc-JP Shpati perendimor	PN-7	7500365 4723921	Mujore
3		M.S Sibovc-JP Hade	Pz-17	7500374 4725648 700	
4		M.S Sibovc-JP Shipitullë	Pv-1	7500151 4724395 631	
5		Pusi Selim Berisha - Graboc	P-SB	7500315 4723706	

Tab.35. Parametrat të cilat duhet analizuar për US-2018

Nr.	Parametrat	Nr.	Parametrat
1	Data, muaji, viti	16	TDS[mg/L]
2	Koha e mostrimit	17	SHBO ₅ [mg/l]
3	Moti	18	SHKO [mg/l]
4	Aroma	19	Hekuri (Fe) [mg/l]
5	Ngjyra	20	Alumini (Al) [mg/l]
6	Temp.e ajrit[°C]	21	Mangani (Mn) [mg/l]*
7	Temp. [°C] Δt [°C]	22	Kadmiumi (Cd) [mg/l]
8	pH	23	Nikeli (Ni) [mg/l]
9	Oksigjen tretur [mg/l]	24	Fenolët [mg/l]
10	Materiet e susp.TSS [mg/l]	25	NH ₄ ⁺ [mg/l]
11	Materiet e fundruara[ml/l]	26	P [mg/l]
12	Kloruret [mg/l]	27	Rrjedha [m/s]
13	Nitritet [mg/l]	28	Intestinal enterococci
14	Nitratet [mg/l]	29	Escherichia coli
15	Sulfatet [mg/l]		

Tab. 36 Rezultatet e koncentrimave të parametrave të analizuar të ujërave sipërfaqësorë ne pikat e shkarkimit ne DPQ gjate vitit 2018.

	Janar			Shkurt			mars		Prill		maj		Qershor		Korrik		Gusht		Shtator		Tetor		Nantor		Dhjetor		
Parametri(mg/l)	M4	M11	M7	M4	M11	M7	M4	M11	M4	M11	M4	M11	M4	M11	M4	M11	M4	M11	M4	M11	M4	M11	M4	M11	M4	M11	
Data	24.01.2018			16.02.2018			23.032018		15.04.2018		11.05.2018		27.06.2018		16.07.2018		23.08.2018		20.09.2018		24.10.2018		21.11.2018		24.12.2018		
Koh.e e mos.		10	8	8	11	8	8	10	8	10	8	10	9	10	8	10	8	10	8	11	9	10	8	10	10	11	
Aroma	pa dob t	pa	pa	pa dob t	pa dob t	pa	pa dob t	pa dob t	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa dob t	pa dob t	pa dob t	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa
Ngjyra		pa	pa						dobt	pa	dobt	pa	dobt	pa				dobt	dobt	dobt	pa	dobt	pa	dobt	pa	dobt	pa
Temp e ajrit(°C)	-1	-1	-1	3	4	2	8.5	11.5	14	17.5	16	21.5	15	17.5	17.5	22	23.5	25	11.5	17.5	10.5	13.8	3.9	6.8	4.9	5.8	
Temp(°C)	6.2	4.8	7.5	7.3	4.7	7.3	8.9	8.9	16.8	18.5	18.4	21.8	18	17.3	-	20.6	23.8	23.3	16.6	25.1	11.5	9.8	9.4	9.1	3.7	5.3	
pH	7.48	8.17	8.64	7.74	8.21	8.9	8.04	8.33	7.75	8.18	7.94	8.5	8.57	8.68	9.3	7	8.9	7.49	7.88	7.48	8.09	7.56	8.35	7.36	7.89	7.39	7.04
Oksigjil tretur	10.2	12.3	10.8	10.4	12	10.5	9.87	11.8	8.95	16.2	6.19	10.4	8.56	9.37	41	5.95	4.17	9.63	8.07	11.1	9.46	11.5	9.71	9.06	6.8	13	
Perc elek(μS/cm)																			298	227	317	189	323	185	220	138	
Mat e susp TSS	22	17	9	155	78	4	189	102	431	20	20	11	424	41	0	29	127	37	263	243	188	25	220	35	205	41	
Mat. e fundrr	0.2	0.1	0	0.1	0	0	0.2	0.2	0.5	0.1	0	0	0.3	0	0.2	0.1	0.1	0	2	0.2	0.3	0	0.2	0	0.2	0	
Kloruret	79	50	84	59	42	61	53	47	84	43	87	58	38	52	0.2	1	35	59	57	89	80	112	57	81	67	102	50
Nitritet	0	0.04	0.04	0.31	0.35	0.58	0.25	0.29	0.49	0.63	0.31	0.43	0.29	0.21	2.2	1.11	0.63	1.35	0.87	0.96	0.22	0.03	1.07	0.07	0.57	0.37	
Nitratet	12.2	7.3	0	18.9	16.5	2.1	12.8	12.9	5.8	10.2	0.4	3.7	0.6	2.2	11.3	3	34.4	3.8	32.8	1.8	4.3	3.8	3.5	26.9	5.8	13.7	10
Sulfatet	89	87	108	220	264	490	194	138	312	206	158	184	98	113	669	189	184	274	284	72	110	180	332	204	288	150	
TDS	980	870	181	896	977	169	912	883	102	690	146	726	160	669	386	930	961	898	916	989	###	147	307	212	267	208	
SHBO ₅	2.12	2.75	1	2.46	3.99	1.35	2.08	3.12	7.91	8.05	8.58	6.82	7.79	3.36	48.7	7	34.2	6.75	31.2	7.41	5.52	8.55	2.14	9.04	5.71	5.9	3.48
SHKO	71.8	31	21.6	76.4	46.9	23.8	70.9	82.8	77.9	40.2	70.2	52.6	73.3	43.7	0.1	2	66.3	61.1	71.4	81.1	62.7	74.8	60.4	81.1	70.2	72.9	52.4
H I KMnO ₄																			171	148	105	139	272	108	220	85.8	
hekuri	0.08	0.04	0	0.11	0.12	0.02	0.09	0.14	0.07	0.06	0.08	0.07	0.11	0.12	0.0	4	0.02	0.02	0.05	0.09	0.11	0.07	0.1	0.29	0.9	0.17	0.07
Alumini	0.07	0.07	0.07	0.06	0.07	0.07	0.04	0.05	0.04	0.05	0.03	0.05	0.03	0.04	0.0	2	0.11	0.12	0.12	0.15	0.14	0.12	0.13	0.16	0.14	0.1	0.07
Mangani	0.1	0.14	0.08	0.08	0.13	0.08	0.08	0.06	0.06	0.07	0.06	0.04	0.05	0.02	0	0.03	0.08	0.03	0.06	0.05	0.06	0.04	0.07	0.05	0.06	0.07	
Kadmiumi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.03	0	0.04	0.02	0.03	0	0	
Nikeli	0.09	0.12	0.13	0.06	0.12	0.11	0.12	0.08	0.05	0.07	0.04	0.06	0.05	0.06	0	0.07	0.09	0.07	0.07	0.06	0.5	9	0.07	0.06	0.07	0.07	0.06
Kobalti																			0.04	0.02	0.03	0.02	0.04	0.02	0.08	0.11	
Fenolet	0.01	0	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	3	0.01	0	0	0.01	0	0.01	0.0	1	0.03	0.03	0.01	0.01	0.01	0.02	0	0.02	0.01	0.02	0.09
NH ₄ ⁺	0.02	0.02	0.05	0.42	0.17	0.12	0.21	0.04	0.12	0.02	0	0	0.01	0.03	0.1	1	0.06	0.02	0.02	0.03	0.01	0	0.08	0.06	0.05	0.43	0.17
Fosfori	1	17	0.3	1.45	1.19	0.58	1.37	1.08	0.42	0.28	0.06	0.02	0.08	0.11	0.0	2	0.1	0.34	1.54	0.19	0.23	0.15	2.19	16.3	3.04	4.77	1.32
Rhjkedhj(m³/h)	0.13	0.07	1.38	0.13	0.19	0.16	0.14	0.16	0.13	0.09	0.12	0.02	0.12	0.03	0.1	0.04	0.19	0.05	0.15	0.03	0.14	0.01	0.12	0.02	0.03	0.04	
Henstinal interaca				0	0														0	0							
Escherichia coli				0	0														0	0							

Sqarim: Pika M-11 rrjedhë nga ujëmbledhësi në Mirash, bashkohet me ujërat e zeza të fshatit Palaj dhe ujërat e Kosovamontit dhe në fund shkarkohet në Lumin Sitnicë

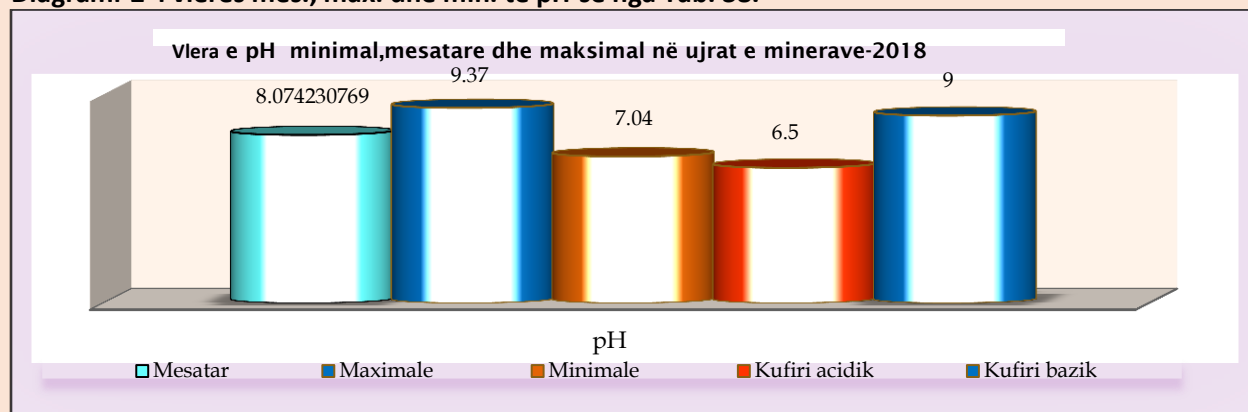
Tab. 37. Paraqitja tabelare e vlerës mesatare të analizave kimiko- fizikë të ujit shkarkues nga miniera gjatë vitit 2018 – DPQ. (ujërave efluent, lumejve, Drenicë, Sitnicë)dhe vlerat e lejuara sipas UA Nr. 30/2014..

Nr	Parametrat	Vendmostrimi						lejuar
		L.Drenicë në Grabovc para shkarkim nga MS S-JP 023/18	Ujëgrumbu. në Grabovc MS S-JP 024/18	L.Drenicë në Grabovc pas shkarkim. nga MS S-JP 025/18	L. Sitnicë para shkarkimit "Kosovamot 027/18	Ujërat shkarkuese "Kosovamot 028/18	L. Sitnicë pas shkarkimit "Kosovamot 029/18	
		M-3	M-4	M-5	M-10	M-11 [#]	M-12	
1	Moti	me diell	me diell	me diell	me diell	me diell	me diell	/
2	Aroma	pa	pa	pa	pa	pa	pa	/
3	Ngjyra	pa	dobë	pa	dobë	dobë	dobë	/
4	Temp.e ajrit[°C]	12.0	11.5	12.0	16.8	17.5	17.8	/
5	Temp. [°C] [Δt°C]	16.3 -	16.6 -	16.3 0.1	21.6 -	25.1 -	21.7 0.1	1 °C
6	pH	7.86	7.48	7.42	7.40	8.09	7.69	6.5-9
7	Oksigjeni i tretur [mg/l]	6.23	8.07	6.91	0.86	11.88	1.94	/
8	Përç.elek.[μS/cm]	686	2960	713	738	2270	743	/
9	Mat. e susp.TSS [mg/l]	10	263	24	36	243	41	35-60
10	Mat. fundrruara [ml/l]	0.0	0.2	0.0	0.0	0.2	0.0	0.5
11	Kloruret [mg/l]	46	89	49	59	60	65	250
12	Nitritet [mg/l]	0.399	0.866	0.391	0.138	0.965	0.154	0.6
13	Nitratet [mg/l]	0.9	1.8	1.2	1.8	4.3	2.1	20
14	Sulfatet [mg/l]	43	285	55	44	72	49	400
15	TDS [mg/l]	578	916	588	708	969	718	3000
16	SHBO ₅ [mg/l]	1.38	7.41	3.68	15.06	5.92	14.53	25
17	SHKO [mg/l]	17.6	81.1	21.8	22.4	62.7	22.8	125
18	Hargjimi i KMnO ₄ ,M.O.[mg/l]	21.55	178.58	33.64	44.08	147.79	48.27	/
19	Hekuri [mg/l]	0.01	0.09	0.03	0.12	0.11	0.12	2
20	Alumini [mg/l]	0.111	0.115	0.112	0.116	0.110	0.115	3.0
21	Mangani [mg/l]	0.048	0.059	0.050	0.032	0.046	0.033	2
22	Kadmiumi [mg/l]	0.02	0.00	0.01	0.00	0.03	0.01	0.02
23	Nikeli [mg/l]	0.055	0.070	0.061	0.050	0.066	0.052	0.5
24	Kobalti[mg/l]	0.034	0.038	0.037	0.017	0.022	0.019	1
25	Fenolet [mg/l]	0.002	0.021	0.004	0.009	0.012	0.010	0.01
26	NH ₄ ⁺ [mg/l]	0.02	0.03	0.02	0.07	0.14	0.08	10
27	P - total [mg/l]	0.17	0.19	0.18	1.84	0.23	1.77	2
28	Rrjedha [m ³ /sec]	0.5945	0.1517	0.7462	1.8356	0.0330	1.8686	/

Tab. 38. Paraqitja tabelare e vlerës mesatare, maksimale dhe minimale të parametrave kimiko- fizikë të ujit shkarkues nga miniera gjatë vitit 2018 – DPQ. ujërave efluent, lumejve, Drenicë, Sitnicë)dhe vlerat e lejuara sipas UA Nr. 30/2014..

Paraametri	Mesatare - 2018	Maximale	Minimale	Kufiri
pH	8.074230769	9.37	7.04	9 – 6.5
Oksigjeni i tretur [mg/l]	11.08653846	41	4.17	/
Përç.elek.[μS/cm]	2370.875	3230	1388	/
Mat. e susp.TSS [mg/l]	115.2307692	491	0	35-60
Mat. fundrruara [ml/l]	2.115384615	52	0	0.5
Kloruret [mg/l]	60.23892308	112	0.212	250
Nitritet [mg/l]	0.5245	2.2	0.004	0.6
Nitratet [mg/l]	13.80769231	113	0	20
Sulfatet [mg/l]	212.0769231	669	72	400
TDS [mg/l]	1321.071538	3077	3.86	3000 ?
SHBO5 [mg/l]	8.875769231	48.7	1	25
SHKO [mg/l]	58.17	81.1	0.12	125
Hargjimi i KMnO4,M.O.[mg/l]	167.045	271.83	65.76	/
Hekuri [mg/l]	0.085653846	0.29	0	2
Alumini [mg/l]	0.079461538	0.162	0.023	3
Mangani [mg/l]	0.062807692	0.138	0	2
Kadmiumi [mg/l]	0.006576923	0.051	0	0.02
Nikeli [mg/l]	0.070423077	0.131	0.003	0.5
Kobalti[mg/l]	0.044375	0.105	0.018	/
Fenolet [mg/l]	0.009269231	0.021	0.003	0.01
NH4+ [mg/l]	0.094615385	0.49	0	10
P [mg/l]	1.506942308	16.32	0.02	2

Diagrami-2 i vlerës mes., max. dhe min. te pH-se nga Tab. 38.

KOMENTI I REZULTATEVE :

Nga tabela 38, për parametrat që monitorohen, janë nxjerrë rezultatet e parametrave karakteristike të vlerave mes., max. dhe minimale në ujin shkarkues nga Miniera për vitin 2018. Në tab.38. vlera mesatare e parametrave është në kufijtë e lejuar për veç **Mat. e susp.TSS [mg/l]** dhe **Mat. fundrruara [ml/l]**, vlera max. e parametrave karakteristike ka tejkalime të ; pH-se vetëm një herë në Korrik në pikën M-4 për 4.1% më të madhe, si dhe parametra të tjerë të hijezuar, ndërsa vlera minimale e parametrave nuk ka asnjë tejkalim të kufirit të lejuar të krahasuar me UA Nr. 30/2014 dhe ligjit Nr. 04/L-147 për ujërat e Republikës së Kosovës.

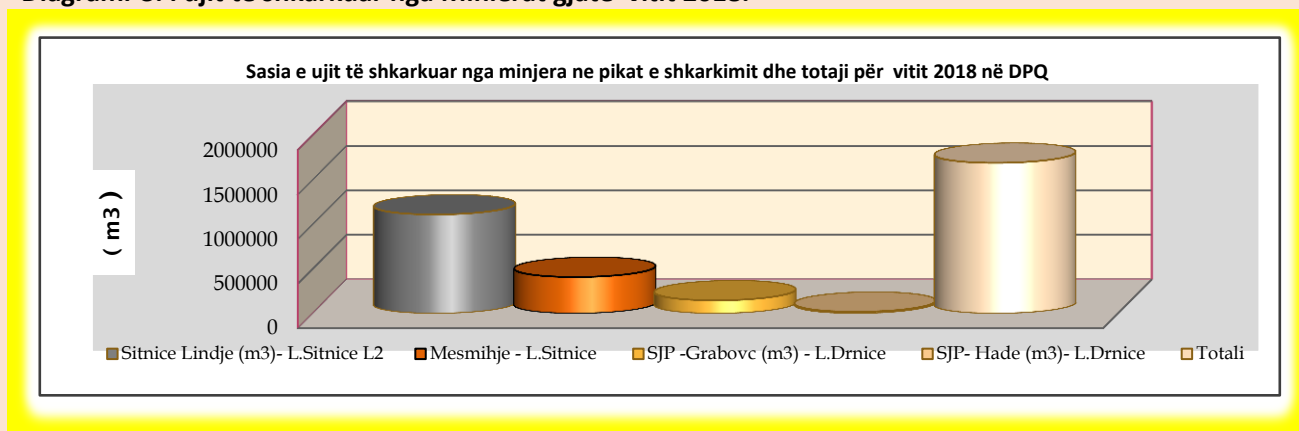
2.2.2. SASIA E UJËRAVE SIPËRFAQËSOR TË SHKARKUAR NË LUMIN DRENICË DHE SITNICË

Sasia e ujërave sipërfaqësorë të shkarkuara në Lumin Drenicë, për vitin 2018 nga M.S Sibovc JP :

Sasia e ujërave sipërfaqësorë të shkarkuara në Lumin Sitnicë, 2018 nga S. Sitnicë, S. Mirash:

1	Sitnice Lindje (m3)- L.Sitnice L	M – 4	1112490.45
2	Mesmihje - L.Sitnice	M – 11	410701.59
3	SJP -Grabovc (m3) - L.Drnice	M – 7	148650.39
4	SJP- Hade (m3)- L.Drnice	M - 2	20070
5	TOTALI		1691912.43

Diagrami-3. i ujit të shkarkuar nga Minierat gjatë vitit 2018.

2.2.3. UJËRAT NËNTOKËSOR, ANALIZAT FIZIKO-KIMIKE DHE BAKTERIOLOGJIKE

Ujërat nëntokësorë janë të gjitha ujërat që janë nën sipërfaqen e tokës, në zonën e ngopur dhe në kontakt të drejtpërdrejtë me tokën apo nëntokën. Janë prezent në gjithë shtrirjen e minierave. Ujërat nëntokësorë në kuptimin e modelit hidrogeologjik, sidomos në Minerën e Sibovcit-JP identifikohet me këto ujëra nëntokësorë: nga shtresat ujëmbajtëse, të krijuara nga infiltrimi i ujërave sipërfaqësore, të krijuara nga raporti i tyre me të reshurat atmosferike, nga prezenca e thyerjeve tektonike të qymyreve, dhe aluvionet.

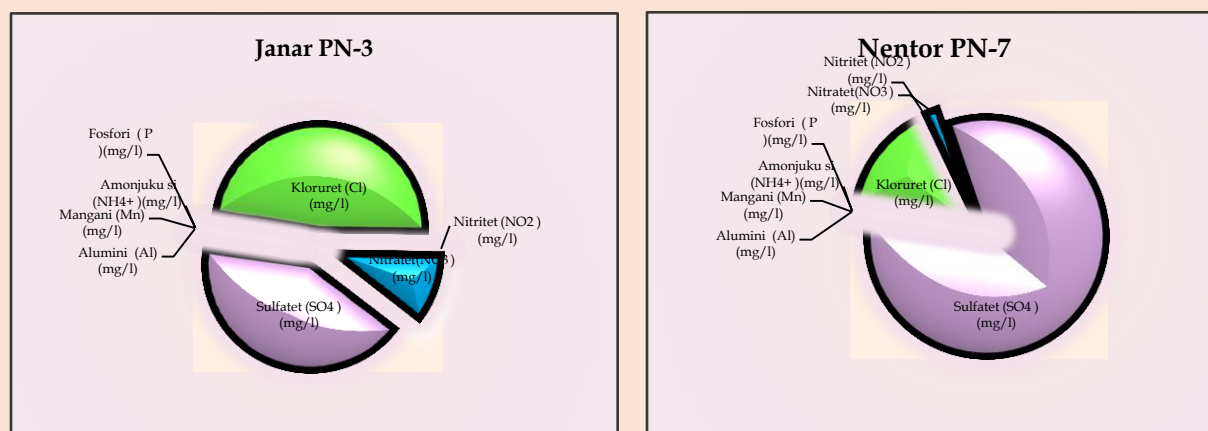
Vendmostimet e ujërave nëntokësore (M.S Sibovc-JP) DPQ -2018

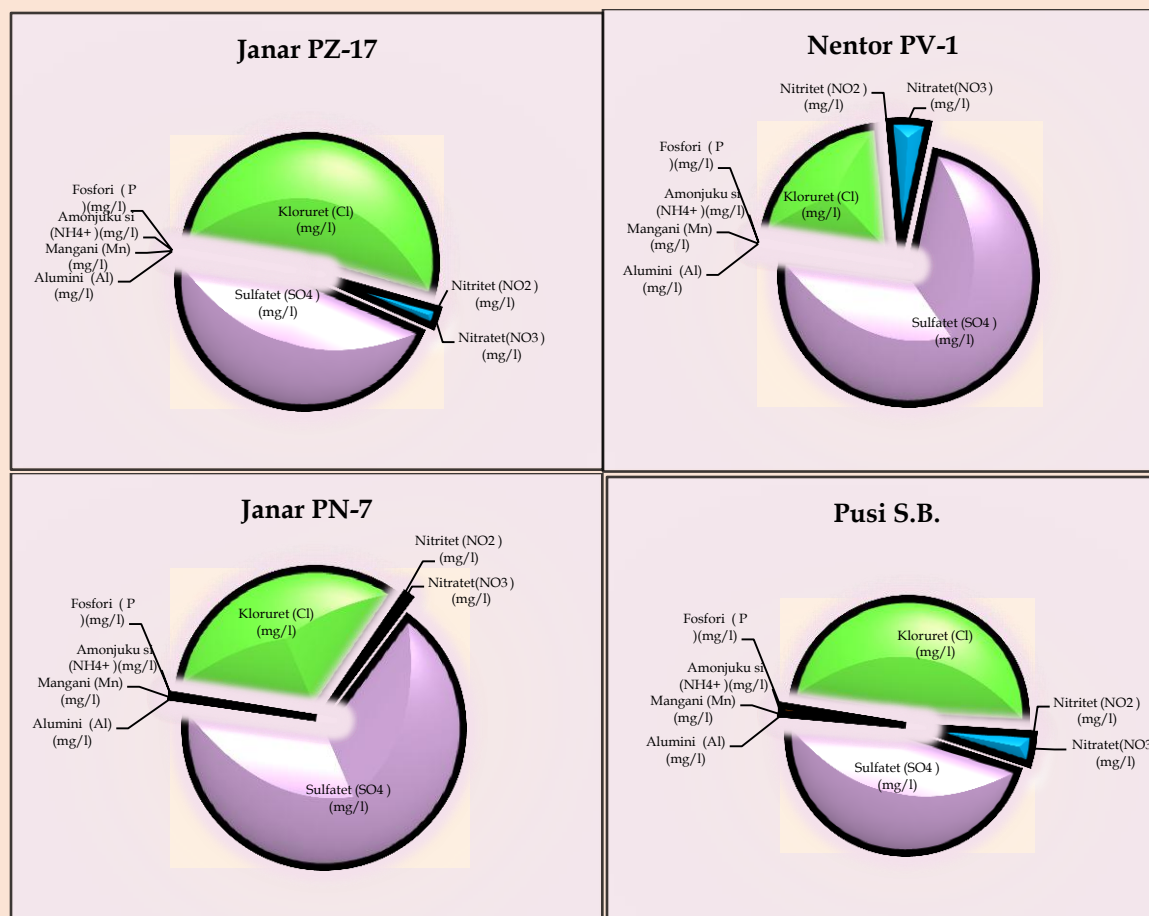

Tab. 40. Analizat fiziko-kimike të ujërave nëntokësore DPQ - 2018:

DPQ - Ujërat nëntokësore			JANAR			KORRIK			NENTOR			
			Vendmosrtime									
Nr.	Parametrat	Njësia	PN - 3	PZ -17	PV- 1	PN - 7	PZ -17	PV- 1	PN - 7	PZ -17	PV- 1	Pusi.S.B
1	Aroma	-	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa	pa
2	Ngjyra	-	dobët	pa	dobët	dobët		dobët		pa	dobët	pa
3	Temp.e ajrit	(°C)	1	1	1	1	20	21	21	4.5	5	5.7
4	Temp.e ujit	(°C)	10.5	10.8	11	11.2	14.9	16.9	17.2	12.2	11.7	11.5
5	Vlera pH	-	7.1	7.32	7.47	7.93	7.83	7.56	7.46	7.1	7.09	7.84
6	Oksigjeni tretur	(mg/l)	3.87	4.81	6.41	10.02	8.67	5.56	7.58	3.68	2.71	7.32
7	Përçueshmëria elektrike	(µS/c m)	1450	617	5700	2004	1451	2870	7890	2560	5720	710
8	Materiet e suspen. (TSS)	(mg/l)	70	23	120	15	12	239	11	206	563	7
9	Materiet fundrruara	(mg/l)	0.6	0	0.4	0.3	0	0.3	0	0.1	0.6	0
10	Kloruret (Cl)	(mg/l)	131	77	149	49	54	132	65	58	94	45
11	Nitritet (NO ₂)	(mg/l)	0.031	0	0.123	0.002	0.15	0.451	0.541	0.422	0.406	0.05
12	Nitratet(NO ₃)	(mg/l)	27.9	3.3	26.3	1.0	5	24.5	7.2	6.6	21.3	3.7
13	Sulfatet (SO ₄)	(mg/l)	115	68	85	102	87	365	348	326	330	43
14	Soluc. total i tretur (TDS)	(mg/l)	3380	188	3096	1463	338	1639	1207	1304	1812	296
15	Shpenz.biol. i oks. (SHBO ₅)	(mg/l)	2.87	1.02	1.34	1.95	1.5	11.0	5.17	39.05	16.2	1.14
16	Shpenz.kimi. i oks. (SHKO)	(mg/l)	39.2	1.4	36.9	23.4	11.4	32.7	20.4	46.5	37.8	7.9
17	Har.KmnO4	mg/l)	-	-	-	-	-	-	-	120.2	98.72	25.13
18	Hekuri (Fe)	(mg/l)	0	0.2	0.53	0.94	0.08	0.91	0.52	0.38	0.04	0.01
19	Alumini (Al)	(mg/l)	0.057	0.056	0.084	0.066	0.049	0.102	0.081	0.066	0.091	0.103
20	Mangani (Mn)	(mg/l)	0.401	0.171	0.975	0.167	0.138	0.632	0.142	0.103	0.434	0.064
21	Kadmiumi(Cd)	mg/l)	-	-	-	-	-	-	-	0.02	0	0
22	Nikli (Ni)	(mg/l)	-	-	-	-	-	-	-	0.068	0.059	0.032
23	Kobalti (Co)	(mg/l)	-	-	-	-	-	-	-	0.034	0.033	0.156
24	Fenolet	(mg/l)	-	-	-	-	-	-	-	0.002	0.001	0.001
25	Amonjuku si (NH ₄ ⁺)	(mg/l)	0	0.04	0.01	0.04	0.04	0.18	0.07	0.08	0.04	0
26	Fosfori (P)	(mg/l)	0	0.42	0.17	0.44	0.55	0.85	0.77	0.96	1.04	2.49
27	Sasia	(m ³)	0.402	0.020	0.073	0.094	0.324	0.016	0.055	0.062	0.010	1.032

Diagrami-4.Paraqitja grafike e disa parametrave karakteristik ne ujërat nëntokësorë – DPQ – 2018.

Sipas Tab.40 . dhe diagrameve-4. shihet përbërja kimike e ujërave nëntokësore në pikat monitoruese te disa parametrate karakteristike gjatë vitit 2018 për muajin Janar dhe Nëntor.

Tab.41. Analiza mikrobiologjike te ujërave nëntokësore dhe ujërave sipërfaqësore në Miniera -2018

DPQ - Ujërat nëntokësore			SHKURT							SHTATOR		
			Vendmosrtime									
Nr	Parametrat	Njësia	M - 4	M - 11	PZ	PZ - 17	PV- 1	Pn-7	M - 4	PZ - 17	M - 11	Pn-7
1	Bakteret koliforme	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Escherichia Coli	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

KOMENTI I REZULTATEVE :

Ne bazë të rezultateve ne Tab.41.për parametrat mikrobiologjik te monitoruar në muajin Shkurt dhe Shtator 2018, rezulton se nuk ka infektim te ujit në bazë te UA Nr.30/2014 dhe ligjit Nr. 04/L-147 për ujërat e Republikës së Kosovës.

2.3.0. MONITORIMI I AJRIT NË DPQ – 2018

Qëllimi i monitorimit të ajrit në zonën e DPQ-së është përcaktimi i shkallës së ndotjes së ajrit nga veprimtaria e minierave. Matjet e emisioneve të pluhurit janë realizuar sipas Ligjit për mbrojtjen e mjedisit të Republikës së Kosovës Nr.03/L-025, si dhe Ligjit për mbrojtjen e ajrit nga ndotja nr 03/L-160. Matjet të cilësisë së ajrit - EMISIONI, respektivisht $PM_{10} \leq 10(\mu/m^3)$, gjatë vitit 2018 është realizuar në një pike - vend gjegjësisht në F.Grabovc si dhe PTD.

Gjithashtu është bërë edhe monitorimi I EMISIONIT ne dy pika – vende , në shpatin perëndimor dhe shpatin jugor te MSJ- P.

2.3.1. RAPORTI I GJENDJES MJEDISORE NË DPQ PËR 2018 – KUALITETI I AJRIT

Rezultatet e mbledhura nga monitorimi i cilësisë së ajrit janë analizuar, duke marrë si pikë krahasimi standardet e BE-së nga Direktiva 2008/50/EC, mbi cilësinë e ajrit dhe UA Nr.02/2011-për vlerat kufitare, normat e cilësisë së ajrit si dhe indeksit AQI-se te OSHB, në mënyrë që të arrijmë në një konkluzion mbi gjendjen e cilësisë së ajrit në zonën e DPQ-së.

VLERAT MESATARE PER EMISION TE PM-10 PER MUAJT TE VITIT – 2018.

Mostrimin, analizën dhe llogaritjen e partikulareve PM₁₀ , PM_{2.5} dhe PTD i ka bërë kontraktori i KEK-ut, Instituti “Inkos” sh.a. Metoda e matjes : EN12341- Parametrat (PTD)PM₁₀; dhe EN14907- Parametrat (PTD) PM_{2.5}.

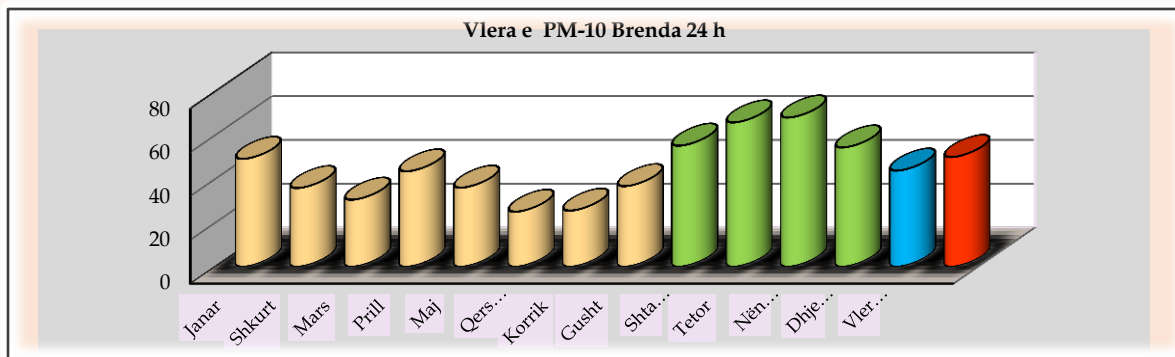
Matjet të cilësisë së ajrit, respektivisht PM₁₀ (µ), gjatë vitit 2018 është realizuar në tri pika vende gjegjësisht në Fshatin Grabovc.Metodat e matjes me pajisje(sampler, LVS-1, 24orë Derenda).

Imazhi i zonës së monitorimit të PM₁₀; 2018, në Grabovc :

Tab. 42. Vlerat(mesatarja vjetore) e matura të Materies grimcë PM₁₀ në DPQ - 2018:

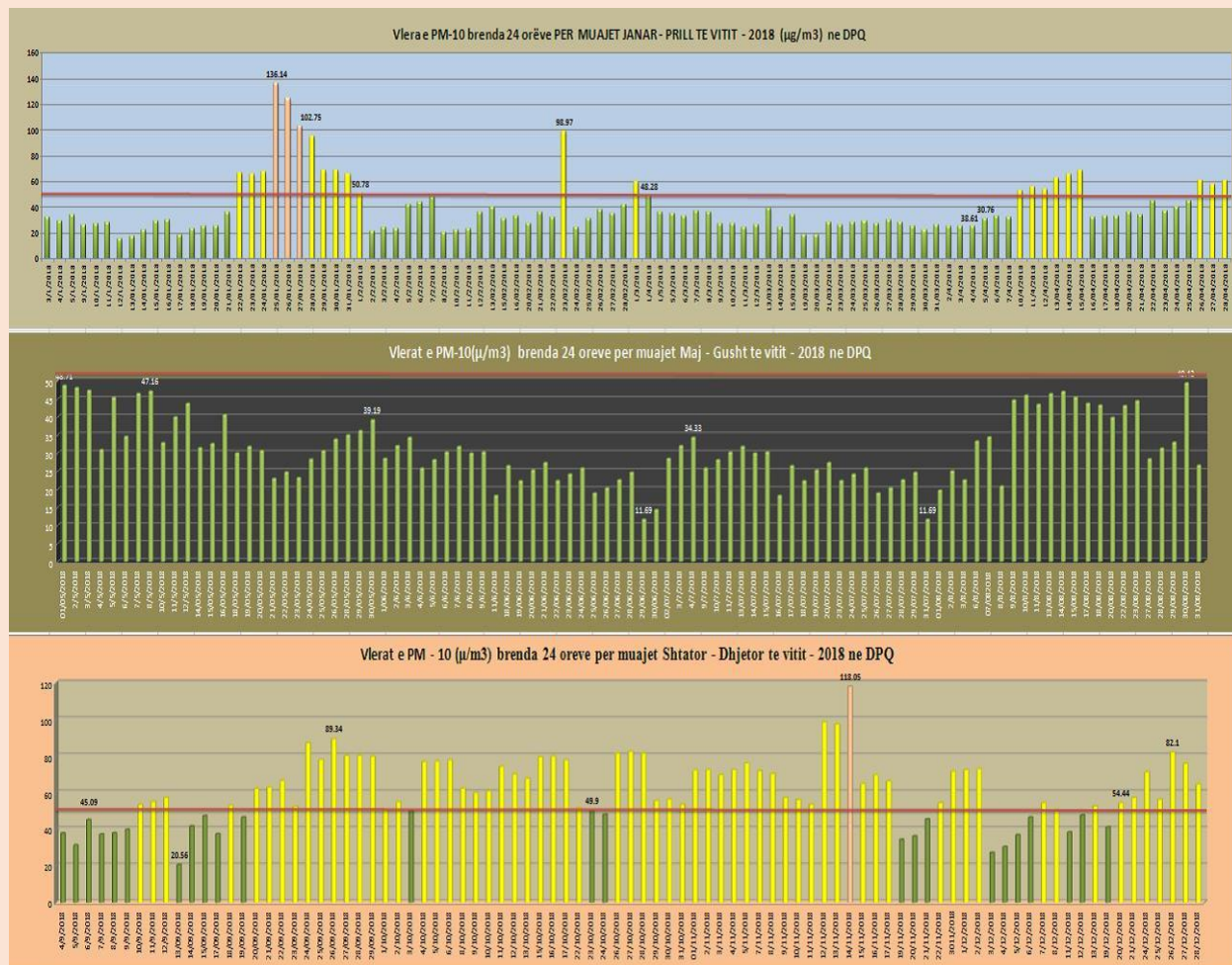
Vendmostrimi F.Grabovc (A.Berisha)			Koordinatat	PM – 10 (µg/m3)
1	Janar	Vlera mesatare	7500335 4723740 589	49.16
2	Shkurt	Vlera mesatare		35.83
3	Mars	Vlera mesatare		30.52
4	Prill	Vlera mesatare		43.47
5	Maj	Vlera mesatare		36.02
6	Qershor	Vlera mesatare		25.04
7	Korrik	Vlera mesatare		25.53
8	Gusht	Vlera mesatare		36.7
9	Shtator	Vlera mesatare		55.21
10	Tetor	Vlera mesatare		65.82
11	Nëntor	Vlera mesatare		68.04
12	Dhjetor	Vlera mesatare		54.37
Vlera mesatare vjetore				43.81
Normativi PM10: VKMSH 24 orë, 35 herë mos të tejkalohet në vit kalendarik				50

KOMENTI I REZULTATEVE :

Bazuar në vlerat e matura mesatare vjetore për vitin 2018, të paraqitura në tab.42, mund të konstatojmë se VKMSH është 43.81 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)e matjes të $\text{PM}_{\leq 10}$ (μ) të realizuar në këtë pikë, kemi tejkalime të vlerës (50 deri 100) vetëm ne muajt Shtator, Tetor dhe Nëntor te vitit 2018. Vlerat që i tejkaloj parametrat e lejuar janë të hijëzuar me ngjyrë.Vlera mesatare vjetore e $\text{PM}_{\leq 10}$ është; **43.81 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)**,

Diag.-5. Cilësia e ajrit ne minierën e S.J.P - pika monitoruese ne Graboc për vitin 2018 (Janar – Dhjetor).

	AQI Vlerat	Niveli i shqetësimit për shendetin	Ngjyra	
	Kur Aqi është në kto Vlera	Gjendja e cilsisë të ajrit është:	Siq simbolzohet me këtë ngjyr	
1	0 deri 50	E mirë	Gjelbertë	69.40%
2	51 deri 100	Mesatare	Verdhë	29.20%
3	101 deri 150	E pa shendetshem për grupin e ndishme	Portokalli	1.40%
4	151 deri 200	E pa shendetshem	Kuqe	0.0%
5	201 deri 300	Shumë i pa shendetshem	Vjollcë	0.0%
6	301 deri 500	E rrezikshme	Gështenje	0.0%

KOMENTI I REZULTATEVE :

Në bazë të rezultateve të monitorimit të cilësisë së ajrit {parametrin $PM_{\leq 10}(\mu)$ } ne DPQ , gjatë vitit 2018 , rezulton se vlera e AQI-se e mirë është 69.40%, vlera mesatare e AQI –se është 29.2% ,vlera e pashëndetshme për grupet e ndjeshme e AQI-se është 1.40 % . Normativi $PM_{\leq 10}\mu$: VKMSH =50 ($\mu g/m^3$) 24 orë, 35 herë mos të tejkalohet në vit kalendarik VKMSH=40 ($\mu g/m^3$) mes. vit kalendarik.

Tab.43. Vlera e PM_{10} ($\mu g/m^3$) brenda 24 (h) dhe mesatare,max. dhe mini. për muaj, gjate vitit 2018 ne DPQ.

	JANAR	SHKURT	MARS	PRILL	MAJ	QERSHOR	KORRIK	GUSHT	SHTATOR	TETOR	NENDOR	DHJETOR
1	/	50.78	56.19	/	48.71	28.52	/	19.73	/	50.65	72.34	72.42
2	/	21.76	48.28	25.2	48.1	32.05	28.52	25.06	/	454.88	72.43	72.95
3	32.56	23.33	36.4	25.0	47.34	34.33	32.05	22.55	/	49.81	69.72	27.13
4	29.52	23.26	/	25.36	30.96	25.86	34.33	/	37.63	76.84	72.46	30.39
5	34.1	42.1	34.64	30.76	45.37	28.16	/	/	31.34	77.09	76.11	36.9
6	/	43.46	33.2	33.21	34.6	30.25	/	33.3	45.09	77.79	71.85	36.9
7	/	47.85	37.16	31.79	48.47	31.85	/	34.47	37.25	/	70.30	46.53
8	/	20.49	36.23	/	47.16	29.96	/	20.87	37.97	62.32	57.25	54.43
9	26.09	/	26.69	/	/	30.3	25.86	44.65	39.83	59.88	36.16	50.7
10	26.86	22.26	27.22	53.18	32.86	/	28.16	46.02	53.51	60.83	33.57	/
11	27.78	23.13	24.17	55.4	39.99	18.26	30.25	43.46	54.99	74.28	98.51	/
12	15.46	36.48	26.37	53.48	43.72	/	/	/	57.24	70.08	97.33	38.39
13	17.42	39.76	39.31	62.08	/	/	31.85	46.4	20.56	67.73	118.05	47.66
14	21.77	/	23.9	65.65	31.45	/	29.96	47.04	41.69	/	64.82	52.53
15	28.96	30.68	34.11	68.09	32.6	/	30.3	45.44	47.35	79.53	69.65	/
16	29.97	33.34	/	31.34	40.66	/	18.26	/	/	79.65	66.25	/
17	16.12	/	/	32.82	/	/	26.51	43.75	37.43	77.75	/	/
18	22.94	/	/	32.37	29.98	26.51	22.33	43.26	53.06	/	/	/
19	24.75	/	18.68	/	31.85	22.33	25.29	/	46.56	/	34.35	/
20	25.22	27.41	18.11	36.25	30.7	25.28	27.35	39.85	62.15	/	36.17	41.19
21	35.97	36.23	27.67	34.48	22.99	27.35	/	/	62.99	/	45.47	54.44
22	66.91	32.55	/	45.25	24.75	22.38	/	43.12	66.52	51.67	54.44	57.18
23	65.22	98.97	25.91	36.87	23.19	24.16	22.38	44.45	52.35	49.9	/	/
24	67	24.49	28.3	39.81	28.32	25.87	24.16	/	67.15	48	/	/
25	19	30.8	28.67	44.67	30.66	18.92	25.87	/	77.93	/	/	71.31
26	136.1	38.01	27.47	80.87	33.83	20.34	18.92	/	89.34	81.39	/	56.23
27	102.7	34.79	29.85	57.97	/	22.39	20.34	28.39	80.18	82.43	/	82.1
28	95.23	41.62	28.27	80.67	35	24.67	22.59	31.32	80.25	81.47	/	75.93
29	88.55	/	24.82	/	36.19	11.69	24.67	33.01	79.78	55.58	/	64.62
30	68.43	/	22.38	/	39.19	14.36	/	49.42	/	56.41	71.61	/
31	65.68	/	26.84	/	/	/	11.69	26.64	/	53.53	/	/
MES.	49.166	35.83	30.52	43.47	36.02	25.04	25.52	36.91	55.21	65.82	68.04	54.37
MAX	136.14	98.97	59.19	68.09	48.71	34.33	34.33	49.42	89.34	82.43	118.05	82.1
MIN.	15.46	20.49	19.11	25	22.99	11.69	11.69	19.79	20.56	48	34.35	27.13

Tab. 44. Koordinata e vendmostrimit të cilësisë së ajrit, F.Grabovc - M.S Sibovc-JP , 2018 :

F. Grabovc - M.S Sibovc –JP		Numri i mostrave	Simboli
Mediumet Mjedisore	Koordinatat e vendmostrimeve		
Ajri	A-1	30	
SO ₂	7500417		
CO	4723490		
NO ₂	570		
PM≤10μ			

2.3.2. EMISIONI I GAZRAVE (DIFUZIV) NGA VETËNDEZJA E QYMYRIT DPQ-2018

Matjet e emisionit të gazrave nga vetëndezja e qymyrit janë realizuar Sipas standardeve EN 14791:2005 EN 15058:2006 EN 14789:2005 dhe Udhëzimi administrativ mbi rregullat dhe normat e shkarkimeve në ajër nga burimet e palëvizshme të ndotjes Nr.06/2007

Matjet e emisioneve të gazrave janë realizuar ne dy pika monitoruese te vetëndezjes së qymyrit, në pjesën perëndimore dhe jugore të minierës së “SJP”. Rezultatet janë të paraqitura si me poshtë.

Vetëndezja e qymyrit është një nga problemet komplekse për mjedisin, fenomeni i vetëndezjes së qymyrit në vazhdimësi i shoqëron minierat e qymyrit. Si rezultat i kësaj vetëndezjeje kemi një ndotje të ajrit të shoqëruar me gazra djegëse dhe tym, si dhe emetim i një energjie termike në atmosferë, që mund të shoqërohet me ndryshime të vogla të mikroklimës .

Legjislacioni : Udhëzimi administrativNr.06/2007, mbi rregullat dhe normat e shkarkimeve në ajër nga burimet e palëvizshme të ndotjes. Sipërfaqja e prekur nga të gjitha pikat e zjarreve është vështirë të llogaritet, por supozohet të jetë rreth 1 k (m²).

Metodologjia e matjes në emision të gazrave nga vetëndezja e qymyrit është matur në tri distanca nga burimi i vetëndezjes së qymyrit. Distanca e parë e matjes së gazrave në emision është realizuar 5 (m) , distanca e dytë 10 (m) dhe distanca e tretë 15 (m) nga burimi i vetëndezjes së qymyrit.

Tab. 10. Pikat e matjes të emisionit të gazrave nga vetëndezja e qymyrit në Sibovc JP-2017:

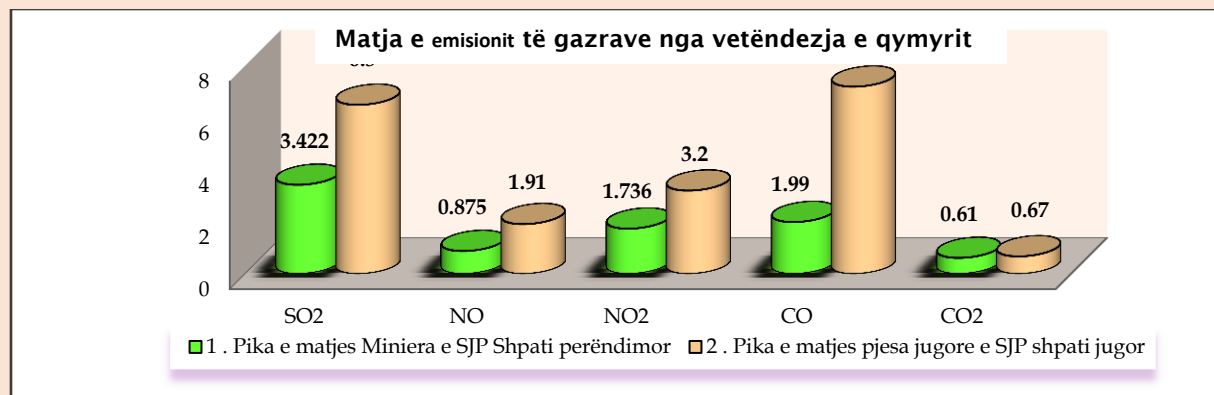
Nr.	Vendi i matjes	Koordinatat	Shkaku i ndotjes	Simboli
1	Pika e matjes Miniera e SJP Shpati perëndimor	7500651 4723839	Vetëndezja e qymyrit	
2	Pika e matjes pjesa jugore e SJP shpati jugor	7501113 4723759		

Tab. 45. Matja e emisionit të gazrave nga vetëndezja e qymyrit, Shtator 2018 - DPQ :

Pika e matjes Kordinatat	Parametrat e matur	Njësia	Vlerat mesatare vjetor te matura
1 . Pika e matjes Miniera e SJP Shpati perëndimor			
7 500 651 4 723 839	SO ₂	(mg/m ³)	3.422
	NO	(mg/m ³)	0.875
	NO ₂	(mg/m ³)	1.736
	CO	(mg/m ³)	1.99
	CO ₂	(mg/m ³)	0.61

2 . Pika e matjes pjesa jugore e SJP shpati jugor			
7501113 4723759	SO ₂	(mg/m ³)	6.5
	NO	(mg/m ³)	1.91
	NO ₂	(mg/m ³)	3.2
	CO	(mg/m ³)	7.2
	CO ₂	(mg/m ³)	0.67

Diagrami-6. i emisionit te gazrave janar – dhjetor ne DPQ -2018

KOMENTI I REZULTATEVE :

Ne bazë te vlerave mesatare vjetore per vitin 2018 , te fituara gjatë monitorimit të gazrave nga vetëndezja, tab .45, mund të konstatojmë se ka pasur zjarre – vetëndezje në piken 1 dhe 2, vlerat e fituara gjatë monitorimit tregojnë se ka zjarr – vetëndezje të masave të qymyrit të kohë pas kohëshme.

Pamje e pikave matëse te gazrave nga vetëndezja e qymyrit : Pika 1 dhe Pika 2 :

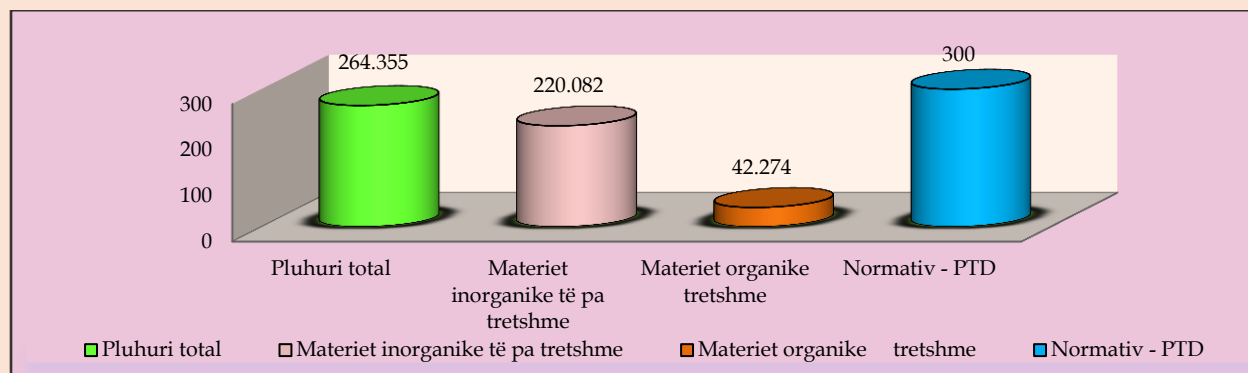
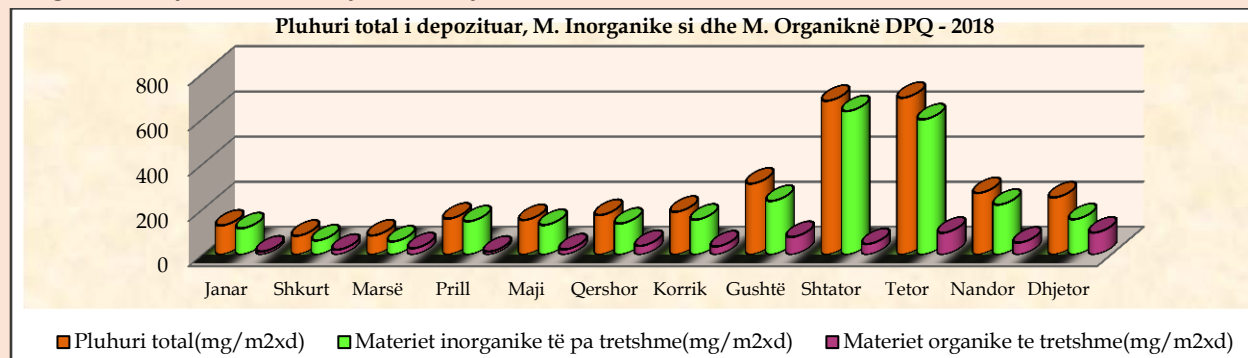
2.3.3. MONITORIMI I PLUHURIT TOTAL TË DEPOZITUAR (PTD)

Ne kuadër të cilësisë së ajrit në DPQ monitorohet edhe pluhuri total i depozituar (PTD), ku përfshihet një vendmarrje e mostrave (VM - 1) në të cilën janë vendosë aparaturat për depozitimin e pluhurit dhe bëhet mostrimi mujor i pluhurit total . Ne këtë vit i kemi pasur këto vlera mesatare vjetore , ku nuk ka pasur tejkalim të limitit të lejuar.

Tab.46. Parametrat për PTD , vlerat mesatare vjetore , DPQ në 2018 :

	Pluhuri total (mg/m ² xd)	Materiet inorganike të pa tretshme(mg/m ² xd)	Materiet organike tretshme(mg/m ² xd)
Janar	127.62	115.13	12.49
Shkurt	82.15	61.73	20.42
Mars	83.64	56.86	26.78
Prill	158.05	146.09	11.96
Maji	151.59	129.88	21.71
Qershor	173.85	136.45	37.4
Korrik	188.24	153.49	34.75
Gushtë	312.889	236.149	76.74
Shtator	679.15	633.49	45.66
Tetor	692.45	596.86	95.56
Nandor	271.23	219.61	51.62
Dhjetor	251.4	155.2	96.2
Mesatarja	264.3549	220.078	44.274

Diagrami-7. I pluhurit total janar – dhjetor ne DPQ -2018

KOMENTI I REZULTATEVE :

Në bazë të rezultateve në tab. 46. dhe diagrameve-7. të monitorimit të pluhurit total të depozituar (PTD) në DPQ , gjatë vitit 2018 , rezultojnë se vlera e PTD-se është tejkaluar në muajin gusht, shtator dhe tetor në Miniera Ndërsa vlera mesatare e PTD në Miniera gjatë vitit 2018 është nën kufirin e normës së lejuar e cila është **264.355(mg/m²xd)**.

2.4.0. MONITORIMI I TOKËS NË DPQ – 2018

Largimi i dheut respektivisht nxjerrja e qymyrit dhe aktivitetet tjera ndihmëse në zonën e DPQ-së drejtpërdrejt ndikojnë në ndryshimin e gjendjes së baraspeshës së mjedisit natyror dhe njëkohësisht në mjedisin e njeriut .Qëllimi i monitorimit të tokave në zonën e DPQ-së është përcaktimi i shkallës së ndotjes së tokës nga veprimtaria e minierave. Monitorimi i tokës bëhet në përputhje me ligjet: Ligji N.03/L-25 për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës, dhe Ligjin Nr. 02/L-26 për Tokat Bujqësore si dhe direktivat e Bashkësisë Evropiane për Mjedisin.

Rikultivim të tokës bujqësore, me rastin e ndërrimit të destinimit të tokës për nevoja të eksploatimit të mineraleve duhet të përcillet respektivisht të monitorohet:

- Metoda e heqjes dhe ruajtjes/palosjes së shtresës së pëlleshme të tokës
- Procedurat teknike, agroteknike dhe biologjike të rikultivimit të tokës bujqësore,
- Dinamika e kthimit të tokës në prodhimtari bujqësore.

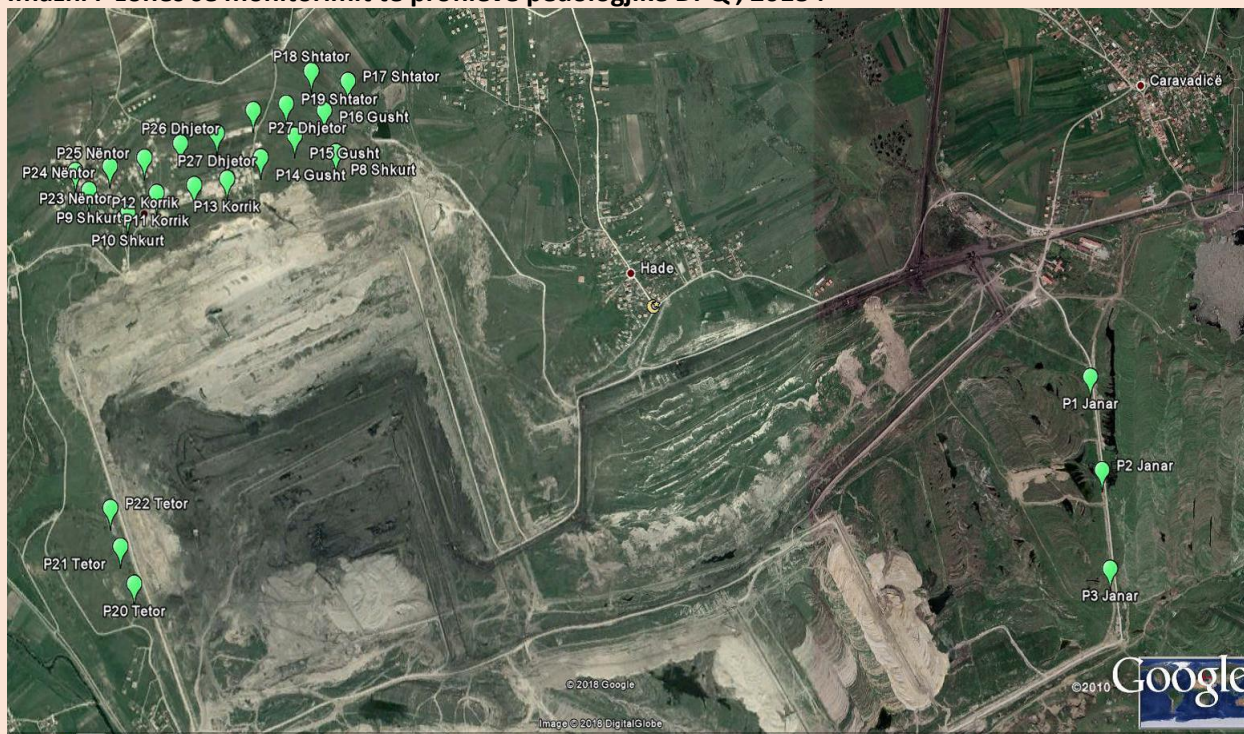
Pastaj duhet të përcillet edhe hulumtimin e materieve të dëmshme dhe të rrezikshme në tokën e rikultivuar.

Duhet cekur se humusi është një mjedis në të cilin ndodhin zhvillohen procese të ndryshme: fizike, kimike dhe biologjike, shpesh të lidhura në mes veti. Humusi është kriteri bazë (themelorë) i tokës i cili vendosë për prodhimtarinë bujqësore, pyjore, etj. Është element që formon materie të ushqyeshme të nevojshme për zhvillimin e bimëve (ekosistemin). Ky mjedis zakonisht ka rolin kryesor në pjellshmërinë dhe jetën e bimëve.

Tab. 47. Ndryshimet karakteristike të tokës nga punimet xehetare në DPQ :

Punimet xehetare që kanë ndikim në ndryshimet e mjedisit në DPQ	Karakteristikat e ndryshimeve
GJEOMEKANIKE	
Largimi i dheut, nxjerrja e linjtit nga minierat sipërfaqësore me anë PKX respektivisht sistemeve kontinuale ETP(Ekskavator, Transporter dhe Palos). Ndërtimi i rrugëve, transheve, shkallëve, frontit punues, argjinaturave, ujëmbledhësve. e	Humbja e pa kthyeshme e tokës. Ndryshim i relievit të terrenit, strukturës gjeologjike dhe anëtarëve litologjik të terrenit. Krijimi i sipërfaqeve biologjike shterpe.Ndryshim mekanik të tokës. Ndryshim i strukturës së sipërfaqes së shfrytëzuar . Dëmtimi i objekteve të ndërtuara,etj .
HIDROGJEOLLOJIK	
Deformimi i sipërfaqes së krijuara si pasojë e punimeve për drenimin e ujërave. Ndërtimi i objekteve hidroteknike (puseve, ujëmbledhësve, etj. Përdorimi i ujërave nëntokësorë.	Ndryshimet në nivelin e ujërave nëntokësorë . Ndotja e ujërave nëntokësorë. Tharja e sipërfaqes së tokës, ndërrimi i regjimit të ujërave, lumit, zvogëlimi i sasisë së ujërave nëntokësorë. Krijimi i tokave moçalike.
KIMIK	
Emisioni i gazrave kimikisht aktiv.	Ndryshim në përbërje dhe veti të ajrit atmosferik dhe tokës (aciditeti, baziciteti dhe fitotokësitet)
FIZIKO – MEKANIK	
Emisioni i pluhurit dhe aerosolëve .	Ndryshim i bashkëdyzimeve, vetive të gazrave atmosferik dhe ujërave. Ndotja e ujërave.
TERMİK	
Nxehja e ajrit atmosferik Nxehja e ujërave.	Ndryshimi i vetive të ajrit dhe tokës Ndryshimi i mikroklimës

Imazhi i zonës së monitorimit të profileve pedologjike DPQ , 2018 :

Metodologjia e marrjes së mostrave:

- Shtresa humusore duhet analizuar para se ajo te gërmohet.
- Në çdo hektar (ha) duhet hapur nga një profil pedologjik .
- Thellësia e marrjes së mostrave: $0 \div 20$; $20 \div 40$; $40 \div 60$; $60 \div 80$; $80 \div 100$ (cm).

Parametrat që do të analizohen :

- Parametrat kimik : pH-ujore ; Karbonati i kalciumit (CaCO_3) ; Materiet organike ; Humusi ; Azoti total (N) ; Elementet ushqyes – fosfatet (P_2O_5) ; Oksidi i Kaliumit (K_2O) ; Oksidi i Karbonit (CaO) dhe Oksidi Mangani (MgO) .
- Parametrat fizik : Lagështia hidroskopike ; Pesha specifike dhe Përbërja granulometrike .

Distanca ne mes profileve pedologjike është rreth 150(m).

Klienti (adresa/telefoni):	INKOS_Zhvendosja_Muaj_2018
Mostrat i solli:	Agrovet
Përshkrimi i mostrës:	Dhe
Gjendja e mostrës:	Shkapërderdhur
Nr. i mostrave:	15
Koha e sjelljes:	xx .xx.2018
Periudha e testimit:	xx.xx.2018 - xx.xx.2018
Kërkesa e testit:	pH, Humus, N-Përgj., CaO , K_2O , MgO , P_2O_5 , CaCO_3 , analiza mekanike dhe Pesha specifike.

KOMENTI REZULTATEVE

Duke u bazuar në rezultatet e analizës kimike, fiziko-mekanike, rezultatet e përmbajtjes së lagështisë dhe masës specifike të mostrave të dheut, por edhe nga vërtetimet e morfologjisë së 7 profile bazë pedologjike, mund të konstatojmë se në përgjithësi vlerat e fituara me analizë për parametrat e hulumtuar:

- Vlerat mesatare të reaksionit të tokës (pH në ujë dhe 1M KCl);
- Përmbajtja e lëndës organike dhe azotit të përgjithshëm,
- Përmbajtja e Fosforit dhe Kaliumit të përshtatshëm,
- Përmbajtja e Kalciumit dhe Magnezit të këmbyeshem,
- Përbërjes granulometrike-teksturës
- Masa e vërtetë specifike dhe
- Lagështia higroskopike;

Janë në kufi optimal në shtresën humusore, respektivisht në thellësinë e ekzaminuar.

Për këtë arsye, rekomandohet që shtresa e tokës deri në këtë thellësi duhet të trajtohet në mënyrë adekuate me normat e parapara gjatë procesit të gjermimit/palosjes.

2.5.0. MONITORIMI I ZHURMËS NË DPQ – 2018

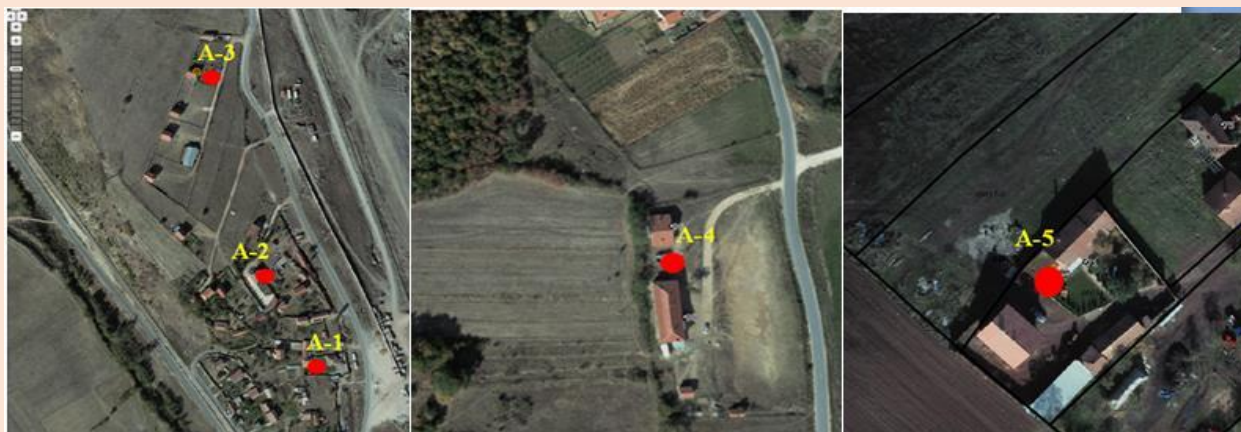
Metodat e matjes së nivelit të zhurmës bëhet gjatë kohës kur janë në punë PKX . B, matja me instrumentin e tipit : Fonometër CEL 240.Pastaj me matje diskontinuale: Ld, Lmb, Ln. Me të dhëna për kushtet klimatike: T(°C), Lr(%) dhe V_{erës}(m/s).

Matjet e zhurmës bëhen duke u bazuar në LigjinNr. 2003/19 mbi mbrojtjen në punë mbrojtjes së shëndetit të punësuarëve dhe mjedisit të Republikës së Kosovës .Udhëzim administrativ Nr. 08/2009 , mbi vlerat e lejuara të emisioneve të zhurmës dhe burimet e ndotjes. Direktivat e BE janë bazë mbi të cilat bazohen Ligjet e Republikës së Kosovës për menaxhimin - monitorimin e nivelit të zhurmës.

Metoda e matjes të nivelit të zhurmës, tipologjia	
Kur përdoret	Gjatë punës së PKX
Tipi i monitorimit	Individual, momentale
Kohë zgjatja e matjes	LA90 = 15 (min)
Kushtet e monitorimit: kushtet klimatike	Vmes.< 5 m/s, pa shi..., pa zhurmë anësore.
Lokacioni i matjeve	Ku zhurma është e shprehur, lokacionet e ndjeshme dhe ato obligative.
Zhvillimi i matjeve	Ditën(jashtë,mbrenda) (07 ⁰⁰ -19 ⁰⁰), Mbrëmje(jashtë,mbrenda) (19 ⁰⁰ -23 ⁰⁰), Natën(jashtë,mbrenda) (23 ⁰⁰ -07 ⁰⁰)
Analiza e metodës	Krahasimi i vlerave të matura me ato të lejuara-minimale, maksimale

Monitorimi i zhurmës në DPQ është bërë në 5 pika monitoruese dhe atë në oborrin e familjeve si me poshtë; fshati Grabovc- Agron Berisha ,fshati Grabovc- Amrush Berisha , fshati Grabovc - Halil Berisha , Shipitullë-Shkolla fillore , dhe F.Palaj, Fadil Preniqi.

Imazhi i zonës së monitorimit të zhurmës DPQ ,shkolla Shipitullë , 2018

Tab. 48. Vendi dhe koordinatat e matjes së nivelit të zhurmës në DPQ -2018

Vendi i matjes		Koordinatat	Ndotësi	Simboli
A-1	A.Berisha, Grabovc	7500440 4723360 593	Zhurma	
A-2	A.Berisha, Grabovc	7500384 4723465 582		
A-3	E.Berisha, Grabovc	7500312 4723704 630		
A-4	Shkolla- Fshati Shipitull	7499781 4725085 637		
A-5	F.Preniqi, F.Palaj	7503728 4726415 618		

Tab. 49. Niveli i zhurmës në DPQ –2018:

Nr. i pikave dhe Lokacioni		Distanca nga burimi (m)	Gjendja (Db)		Periodat e matjes në (dB)					
			“0”	Burimi	Ditën		Mbrëmje		Natën	
					j	m	j	m	j	m
1	Grabovc Ag.Berisha	137	36	81	43.44	31.83	46.48	31.96	47.89	32.04
2	Grabovc Em.Berisha	140	36	81	44.7	31.60	48.44	31.57	48.43	31.71
3	Grabovc Ed.Berisha	120	37	81	44.33	31.80	47.46	31.78	48.67	32.07
4	Shipitullë*Sh.fillore	300	37	81	40.13	32.10	-	-	-	-
5	Palaj Fa. Preniqi	70	41	82	54.96	43.12	56.64	44.03	58.50	45.42
Kushtet klimatke			Normativi i zhurmës–VKL në (dB)							
VeA= 1.57(m/s) Lr= 36.71(%) T= 18.09(°C)			Perioda		VRp				VRm	
			Ld		65				70	
			Lmb		55				60	
			Ln		50				50	
Ne piken nr. 3 , zhurma është matur vetëm ne ciklin e parë për një orë në shkollë sipas standardet e BE-së nr. 2002/49 në imision (pranim).										

Tab. 50. Indikatori i zhurmës DPQ- 2018 :

Nr.	Vendi i matjës	Indikatori i zhurmës jasht	Indikatori i zhurmës mbrënda	Njesia
1	Grabovc - Ag. Berisha	54.06	38.44	(dB)
2	Grabovc- Em. Berisha	54.94	38.08	(dB)
3	Grabovc - Ed. Berisha	55.41	38.39	(dB)
4	Shipitullë*Sh.filllore	-	31.90	(dB)
5	Palaj - Fa. Preniqi	65.28	51.59	(dB)

KOMENTIMI I REZULTATEVE :

Bazuar në vlerat e indikatorit të zhurmës në pikat monitoruese, të paraqitur në Tab.49 dhe 50., mund të konstatohet se nuk kemi tejkalim të vlerave rekomanduara maksimale, duke u bazuar në standardet e BE-së nr. 2002/49 në imision (pranim).

Gjatë realizimit, matjeve të zhurmës në DPQ evidentohen pajisjet të cilat kanë qenë duke punuar.

2.5.1. KLASIFIKIMI I ZONAVE, NË VARËSHMËRI NGA NIVELI I ZHURMËS

Duke u bazuar në Ligjin për mbrojtjen nga zhurma dhe direktivat e BE-së parashohin disa nivele të ndotjes nga zhurma. Kategorizimi i zonave sipas nivelit të zhurmës dhe marrjen e masave për mbrojtjen, zbutjen e zhurmës në zonën e caktuar.

VRP (vlera e rekomanduar e pranueshme), i referohet nivelit të zhurmës që vjen nga miniera ,e që e pranon komuniteti në qendër të vendbanimit. Ky nivel i zhurmës dhe kjo zonë, konsiderohet si jo i dëmshëm për shëndetin e njeriut.

VRPmax (vlera e rekomanduar e preferuar), ku niveli i zhurmës nën veprimin e të cilit nuk pritet ndikim negativ te personat e shëndoshë, mirëpo nën ndikimin më të gjatë ekziston rreziku i ndikimit të mundshëm në grupet e ndjeshme.

VRP [55 (dB)] - vlera e rekomanduar e preferuar, i referohet nivelit të zhurmës që vjen nga miniera dhe që e pranon komuniteti në qendër të vendbanimit, brenda shtëpive. Ky nivel i zhurmës konsiderohet si jo i dëmshëm për shëndetin e njeriut dhe në vitin 2018 është tejkaluar VRp=02 (dB), në Fshatin Palaj (pika nr. 5 , Fa. Preniqi).

Ndërsa në pikat tjera të matura në bazë të vlerave mesatare vjetore për 2018 , nivelet e zhurmës konsiderohen si zonë jo të dëmshme për shëndetin e njeriut .

2.5.2. MONITORIMI I VIBRIMEVE NË DPQ

Matjet e lëkundjeve (vibrimeve) janë realizuar në katër pika matëse. Metodologjia e punës së matjeve të lëkundjeve janë kryer sipas Standardit të BE-së nr. 44/2002. Instrumenti vendoset në dysheme ndërsa pllaka dhe mikrofoni drejtohen në drejtim të burimit të lëkundjeve. Matja e lëkundjeve është realizuar me instrumentin Vibracion metër“INSTATEL“ Minimate DS 078, prodhim Kanadez.

Imazhi i pikave të monitorimit të vibrimeve, DPQ – 2018

Metoda e matjes të nivelit të lëkundjes, tipologjia

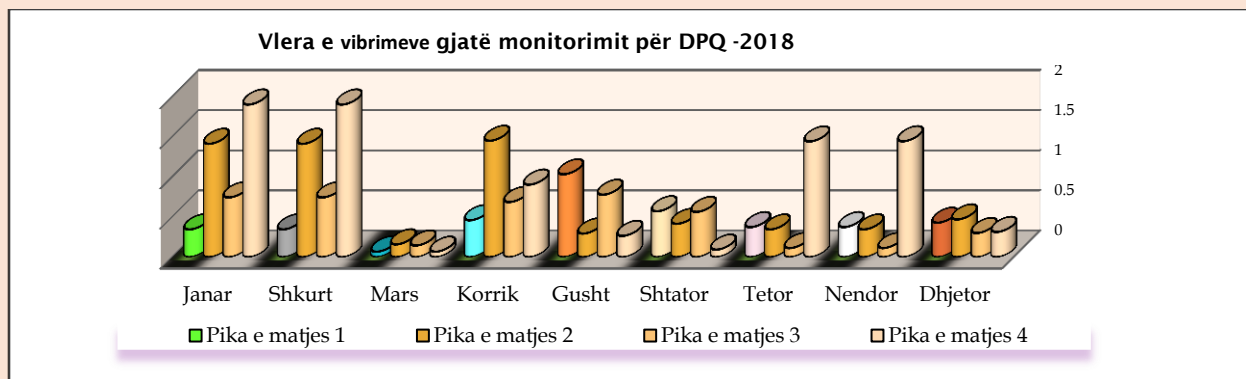
Metoda e matjes të nivelit të lëkundjes, tipologjia	
Kur përdoret	Gjatë punës së PKX
Tipi i monitorimit	Individual, momentale
Kohë zgjatja e matjes	L = 10 (sec)
Kushtet e monitorimit: kushtet klimatike	Moti
Lokacioni i matjeve	Pjesa perëndimore e minierës SJP (Grabovc), Lokacionet e ndjeshme dhe ato obligative.
Zhvillimi i matjeve;	Data dhe Koha e Matjes
Analiza e metodës	Krahasimi i vlerave të matura me ato të lejuara

Tipi i instrumentit, mënyra e matjes dhe llogaritjet te vibrimeve.

Lloji i instrumentit matës		“INSTATEL“ Minimate DS 078”		
MATJET	1. transferzale (X)	2 vertikale (Y)	3. longitudinale (Z)	
Llogaritja e vibrimeve				
KODI I MATJES	V-1	2	3	4
VENDI I MATJES	Edon..Berisha, Grabovc(oborr) Koordinatat	E. Berisha, Grabovc(jashtë oborrit) Koordinatat	M.S Si bo vc - JP Koordinatat	M.S Si bo vc - JP Koordinatat

Tab. 51 .Matja e vibrimeve ne DPQ -2018:

		Pika e matjes 1	Pika e matjes 2	Pika e matjes 3	Pika e matjes 4
		(mm/sec)	(mm/sec)	(mm/sec)	(mm/sec)
1	Janar	0.342	1.41	0.741	1.9
2	Shkurt	0.342	1.41	0.741	1.9
3	Mars	0.064	0.156	0.142	0.064
4	Korrik	0.457	1.448	0.684	0.901
5	Gusht	1.03	0.291	0.775	0.262
6	Shtator	0.569	0.412	0.561	0.09
7	Tetor	0.371	0.342	0.11	1.44
8	Nendor	0.371	0.342	0.11	1.442
9	Dhjetor	0.426	0.467	0.298	0.311
10	E lejuar	6 (mm/sec)			

KOMENTIMI I REZULTATEVE

Bazuar në vlerat e matura, të paraqitura në tabelat.51. dhe diagramin mund të konstatojmë se: Vlerat janë në kufij të lejuara të normativit, duke u bazuar në standardin nr. 44/2002/ EU.

Gjatë realizimit të matjeve për vibracione në DPQ, evidentohen pajisjet të cilat kanë qenë duke punuar. Në Kosovë për momentin nuk ka ligje dhe UA për nivelet e lejuara të vibrimeve. Por ne jemi bazuar në Legjislacioni i BE-së nr. 44/2002/ EU, Shtojca 10, (Apendix 10).

2.7.0. MONITORIMI I FLORËS DHE FAUNËS NË DPQ - 2018

Qëllimi i monitorimit është identifikimi i saktë i florës dhe faunës në sipërfaqen e caktuar më parë të M.S Sibovc JP dhe atë: Sipërfaqet S - 1 , S - 2, S - 3 dhe S - 4 , Brezin e Gjelbër Profili 1 dhe Profili 1 dhe lumin Drenica. Monitorimi bazë ligjore e ka Biodiversitetin, ku janë të përfshira edhe flora dhe fauna , dhe Ligjin për mbrojtjen e natyrës Nr. 03/L-233, Strategjisë së Planit të Veprimit për Biodiversitetin 2011 – 2020 , dhe dokumente të tjera. Kontraktori i jashtëm i KEK-ut e bënë monitorimin Florës dhe Faunës.

LEGJISLACIONI

Baza ligjore sa i përket Biodiversitetit, ku janë të përfshira edhe flora dhe fauna janë:

1. Ligjit për mbrojtjen e natyrës Nr. 03/L-233,
2. Strategjia e Planit të Veprimit për Biodiversitetin 2011 – 2020 (kjo derivon nga ligji i mësipërm), dhe dokumente të tjera.

METODA E MONITORIMIT TË FLORËS DHE FAUNËS:

Monitorimi është bërë sipas metodës Braun-Blanquet (19270, përmes së cilës janë konstatuar llojet bimore, si dhe mbulueshmëria e tyre sipas këtyre kategorive.

Në teren janë mbledhë lloje prezent florës në ngastrat e caktuara në të cilat janë marrë mesatarisht nga 3 mostra për 1÷2 (ha), me sipërfaqe prej 1(m²) .Në të gjitha këto ngastra janë mbledhur të gjitha llojet bimore, janë identifikuar , me ç'rast është numëruar frekuenca e paraqitjes të secilit lloj. Në këto ngastra është nxjerrë dheu në shtresë 10 ÷ 15 (cm) dhe me kujdes janë evidentuar të gjitha llojet e organizmave shtazorë të gjetur. Pjesa më e madhe e këtyre organizmave shtazorë (fauna) kanë qenë insekte, por ka pasur edhe grupe të tjera të këtyre organizmave.

Monitorimi i pjesës ujore të lumit (sipërfaqja S-4, Lumi Drenica), lumi Drenica është vërtetuar nga afër, nga shikimi vizual i teknikëve, si dhe vegetacioni i bregut të lumit.

Monitorimi është realizuar në katër lokacione:

- M.S. Sibovc – JP, (E- 5M dhe E – 9M), S-1, S-2
- Brezi i Gjelbër në shpatin perëndimor M.S Sibovc-JP, S-3 dhe
- Palosja e Jashtme Jugu, S-4

Mostrat janë marrë në tërësi, 132 pika eksperimentale (vende) nga sipërfaqet e caktuara për monitorim të cilat në total kanë përfshi një sipërfaqe prej 8 ha, ndërsa rezultatet janë prezantuar në tabela: si shembull për florë dhe për faunë janë paraqitë tabelat si më poshtë.

Tab.52.Llojet e organizmave Bimorë dhe shtazorë (Fauna) të konstatuara në sipërfaqen S-1 , 2018:

Nr. rendor	Specia bimore	Emri në gjuhën shqipe	Frekuenca e paraqitjes	% e mbulimit (Braun Blanquet)
1.	Echinochloa crus galli	Muhari	8	6.66%
2.	Plantago lanceolata	Gjethedelli heshtor	15	12.50%
3.	Plantago major	Gjethedelli i madh	5	4.16%
4.	Rubus ideae	Manaferra	11	9.16%
5.	Rumex crispus	Lëpjeta kaçurrele	1	1.83%
7.	Sabucus nigra	Shtogu	4	3.33%
8.	Achillea millefolium	Bar pezmi	6	5.00%
9.	Agropyron repense	Grami	12	11.00%
10.	Sabucus ebulus	Qingla	3	2.50%
11.	Ctrataegus oxyacantha	Murrizi	2	1.66%
12.	Trifolium pratense L	Tërfoja	10	8.33%
13.	Polygonum aviculare	Bar pare	3	2.50%
14.	Ranaculus arvensis	Zhabina e arës	14	11.66%
15.	Artemisa vulgaris	Pelini i egër	6	5.00%
16.	Atriplex patua	Laboti	3	2.50%
17.	Cirsium arvense	Gjembi i arave	15	12.50%
Totali			118	100.29%
Nr. rendor	Specia shtazore	Emri në gjuhën shqipe	Frekuenca e paraqitjes	% nga totali
1.	Nematodae	Krimba cilindrik	4	4.08%
2.	Perdix perdix	Thëllëza e fushës	2	2.04%
3.	Pica hudsonia	Laraska	11	11.22%
4.	Cicadidae	Gjinkalla	13	13.26%
5.	Arachnid	Merimanga	4	4.08%
6.	Gryllus campestris	Bulkthi i fushës	1	1.02%
7.	Talpa caeca	Urithi	12	12.24%
8.	Corvus monedula	Sorra	4	4.08%
9.	Passer montanus	Harabeli i malit	3	3.06%
10.	Mus spicilegus	Miu i livadheve	2	2.04%
11.	Columba livia	Pëllumb i shkëmbit	11	11.22%
12.	Helix pomacia	Kërmilli	25	25.51%
13.	Lumbricus terrestris	Skraja e shiut	4	4.08%
14.	Myriapoda	Një mijë këmbëshi	2	2.04%
Totali			98	100 %

KONKLuzionet

Nga puna e realizuar në terren gjatë këtij monitorimi, mund të përfundojmë si vijon:

Nga flora janë identifikuar shumë lloje të cilat janë mjaft të përhapura dhe paraqesin specie autoktone në këtë rajon, mund të themi se asnjë nga llojet e florës së hasura në terren nuk është specie e rrezikuar dhe si e tillë ndeshet edhe jashtë zonës ku ne jemi duke monitoruar.

Edhe për faunën, mund të themi se llojet e përcaktuara në zonën e monitoruar, janë shumë të përhapura në tërë territorin e vendit tonë, prandaj nuk mund të futën në listën e organizmave të rrezikuara.

Disa foto nga tereni gjate monitorimit te f.f gjate vitit 2018 ne DPQ.

Shiriti i Gjelbër – profile 2, (S-3)

Shiriti i Gjelbër – profile 2, (S-3)

Monitorimi i palosjes se jashtme.

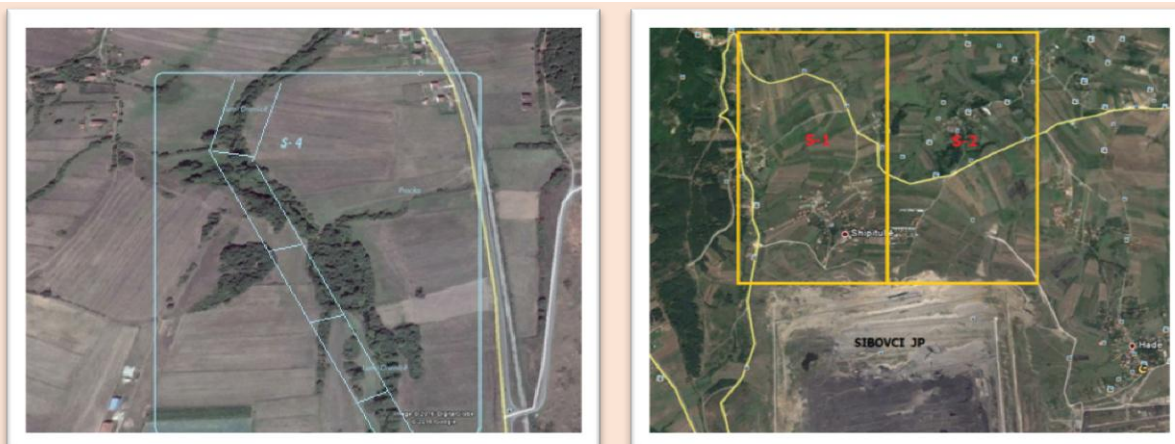
Gjurmët e prezencës se urithit, S-4

Monitorimi i faunës në teren “kërmilli dhe krimbi”

Foto 2. Monitorimi i florës në teren S1, S2, S3, S4

Imazhi i monitorimit te florës-faunës në Lumin Drenicë dhe B. Gjelbër dhe S-4 ,2017 :

2.8.0. MONITORIMI I VAJRAVE MBETURINË, M.M.V DHE MBETURINAVE TJERA NË DPQ

Edhe në DPQ sa i përket mbeturinave, gjendja nuk dallon nga viti i kaluar, grumbullimi, mbledhja, klasifikimi, deponimi i tyre bëhet në mënyrë të pa kontrolluar (nuk ka menaxhim si duhet). Ndodhë që të njëjtat të hedhën, derdhën, dhe të deponohën kudo. Për këtë arsye në planin e ardhshëm operacional ndihet nevoja e monitorimit dhe menaxhimit me të mirëfilltë, respektivisht një plan për menaxhimin më të mirë të mbeturinave.

Të mundësojë vendosjen dhe funksionimin e sistemit të përshtatshëm dhe të sigurt mjedisor për administrimin dhe kontrollin me vajra, VM dhe MMV. Të parandalojë, zvogëlojë, kufizojë ndotjen e ujërave, tokës, ajrit si dhe të fuqizojë detyrimet dhe ndalesat për administrimin e vajrave mbeturinë dhe materialit mbeturinë me vajra. Informatat merren nga departamente përkatëse të cilat operojnë me vajra.

Konkluzion ; Sipas tabelës 53, sasia gjithsej e vajrave të grumbulluara gjatë vitit 2018 është 8520 (l), yndyrës 4140 (kg) të cilat janë të vendosura në fuqi.

Mirëpo duhet të bëhet zgjedhje

Tab. 53. Sasia e vajrave të grumbulluara, yndyrës dhe baterive gjatë muajve dhe totali i tyre për vitin 2018 në DPQ.

Mbeturina të grumbulluara gjatë vitit 2018				
	Mujit	Vajrat (l)	Yndyra (kg)	Bateri Cop)
1	Janar	1740	/	/
2	Shkurt	510	/	/
3	Mars	620	/	/
4	Prill	910	0	0
5	Maj	0	0	0
6	Qershor	0	0	0
7	Korrik	220	720	0
8	Gusht	385	2160	0
9	Shtator	1265	1260	0
10	Tetor	890	0	0
11	Nëntor	970	0	0
12	Dhjetor	1010	0	0
		8520	4140	0

Të vendosura në fuqi në vend të caktuar, kudo, të shënuara tipi ,lloji,etj.(shtimë vaji

Konkluzion :

Sipas tabelës 53, sasia gjithsej e vajrave të grumbulluara gjatë vitit 2018 është 8520 (l), yndyrës 4140 (kg) të cilat janë të vendosura në fuqi.

Mirëpo duhet të bëhet zgjedhje

1.8. AKTIVITETET MJEDISORE TË DRPT- SË 2018

Departamenti i Pastrimit dhe Rikultivimit të Tokave (DRPT) në kuadër të DPQ-se merret kryesisht me aktivitete për rregullimin e tokave të degraduara nga aktivitetet minerare dhe termocentraleve, gjithnjë me qëllim të krijimit të një mjedisi të qëndrueshëm , qe do të ndikonte drejtpërdrejt në rritjen e performancës së KEK-ut dhe përmirësimit të mjedisit për komunitetin.

Gjatë vitit 2018 punët dhe aktivitetet janë zhvilluar sipas Planit Operativ Vjetor 2018 dhe Doracakut 2018 për DR-ne të bazuara në Projektin “Raporti Final” të VATTENFALL-it dhe Projektit “Dizajni shtesë për deponinë e hirit TC “Kosova “A” të hartuar nga Instituti “Inkos” sh.a. ku janë realizuar këto aktivitete kryesore qe grupohen në tri grupe kryesore:

- Dizajnimi i deponisë së hirit të vjetër dhe hirit të freskët të deponisë së hirit të TC- A-së ,
- Ndihmë minierës dhe
- Ndihmë komunitetit

RI-KULTIVIMI

VEND-PUNISHTJA–PALOSJA JUGU SR_1

Në vazhdim të projektit, me shume se 25 hektarë janë kultivuar me 44 000 drunj pyjor dhe 8000 shkurre, në sezonin vjeshtorë.

Në përgjithësi, deri tani, në këtë segment janë trajtuar 270 hektarë sipërfaqe hiri dhe djerrina dhe janë mbjellur 130000 fidane.

Tab.54. Monitorimi i plantacionit (sasia e fidanëve) SR_1

Nr.	Lloji i fidanëve	Fidanë në gjendje të mirë në vjeshtë të 2018
1	Bagrem	25597
2	Bung	8449
3	Pajë	2804
Gjithsej		36850

Në tab. janë paraqitur lloji dhe sasia e fidanëve në plantacionin SR_1-Lismir.

Është bërë mirëmbajtja e plantacionit SR_1 në Lismir me fidane pyjore në sipërfaqe prej 25 ha dhe është bërë mirëmbajtja e drunjëve të lartë (të vjetër) në oborrin e Departamentit në sipërfaqe prej 9,5 ha. Nga monitorimi vjetor i fidanëve në plantacionin SR_1, në palosjen e Jugut, rezulton se gjendja e rritjes dhe zhvillimit të fidanëve është e mirë.

Plantacion SR_1, është në gjendje të mirë. Fidanët e bagremit janë rritur, janë bërë drunjë të lartë, shih. Foton.

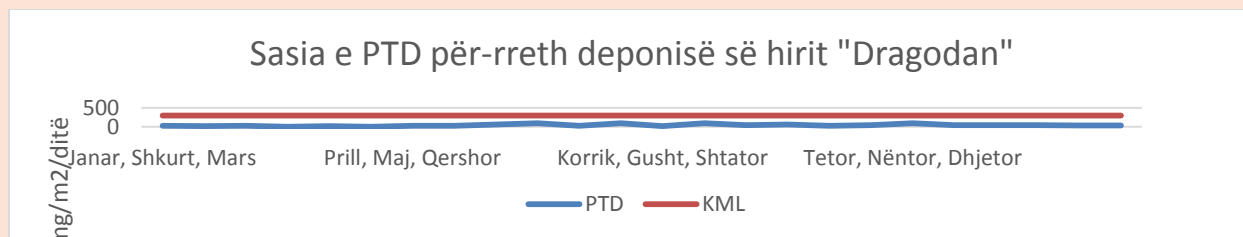
Foto.2. Fidanët e bungut, pajës dhe bagremit te ri ne Lismir

MONITORIM I AJRIT

Është bërë monitorimi i pluhurit rreth deponisë së hirit me rezultatet e dhëna si në tabelë për 6 pikat e mostrimit përreth deponisë së hirit.

Tab.54

Sasia e PTD për-rreth deponisë së hirit për vitin 2018						
	Janar, Shkurt, Mars					
PTD	31.02	15.51	31.02	0	15.51	0
	Prill, Maj, Qershor					
PTD	31.02	31.02	62.05	93.07	31.02	93.07
	Korrik, Gusht, Shtator					
PTD	15.51	93.07	46.54	62.05	31.02	46.54
	Tetor, Nëntor, Dhjetor					
PTD	96.25	48.12	48.12	48.12	32.08	32.08
KML	300	300	300	300	300	300

Shtirja e gjashtë pikave përreth deponisë së hirit

Për shkak të zbatimit të projektit të mbulimit të deponisë së hirit me dhe, tash sa vite me këtë projekt kemi zvogëlimin enorm të sasisë së PTD për-rreth deponisë së hirit e cila ishte si pasojë burimi i ndotjes së ajrit. Për vitin 2018 PTD jo që nuk e ka kaluar KML për PTD, që është 300 mg/m²/ditë/, por vlerat e matura nuk kanë kaluar as 100 mg/m²/ditë.

PLANI I MONITORIMIT TË VM, MMV DHE MBETURINAVE TJERA NË DEPARTAMENTIN E RI-KULTIVIMIT

Tabela55.e grumbullimit të vajrave për vitin 2018

	Vaj motori SAE10W-40	Vaj hidraulik ISO VG46	Vaj hidraulik ATF	Vaj reduktori 75W-90	Antifriz, koncentrat (për ftohjen e motorëve)
Janar			10		
Shkurt			25		
Mars			150		
Prill			280		
Maj			360		
Qershor			120		
Korrik			620		
Gusht			135		
Shtator			130		
Tetor			60		
Nëntor			420		
Dhjetor			60		
TOTALI			2370		

Nga tabela shihet lloji dhe sasia e vajrave të grumbulluara pas përdorimit të tyre për vitin 2018

2.9.0. KUSHTET KLIMATIKE RESHJET DHE TEMPERATURA GJATE VITIT 2018

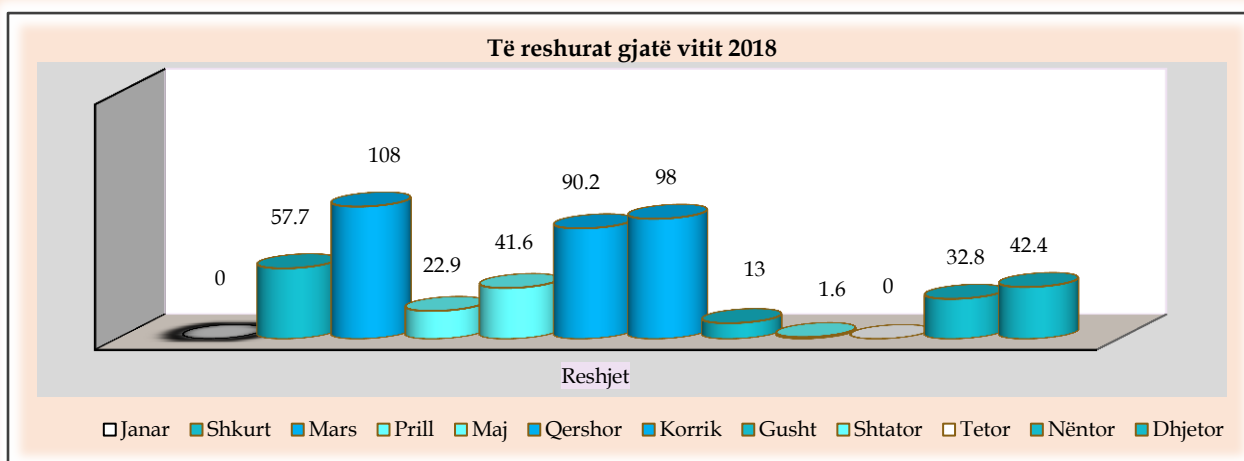
2.9.1 Reshjet gjate vitit 2018 te monitoruara dhe evidentuara me instrumentin Vantage PRO2.

Instrumenti që posedojmë –Vantage *PRO2* , është i vendosur në objektin ku i kemi zyret, pranë INKOSIT.

Muaji më të reshura më të mëdha ka qenë Marsi me 108 (mm), ndërsa muaji me pak të reshura ka qenë Tetori 0.0(mm) sepse (ne Tetor, monitorimi është bere vetëm deri me te 19.10.2018 për shkak se instrumenti është çrregulluar) .

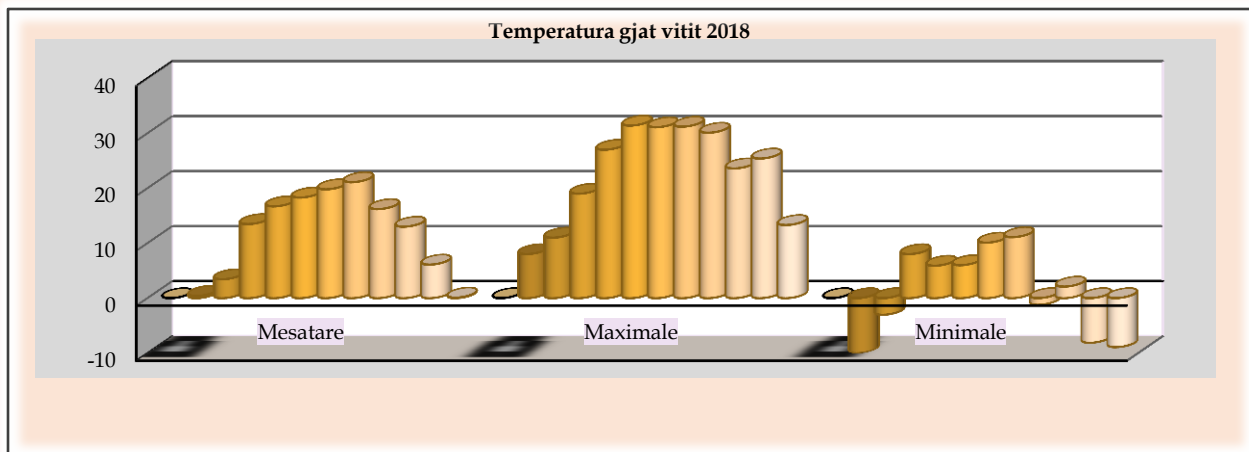
Lartësia mesatare mujore e të reshurave per vitin 2018 arrin në 46.2(mm), kurse sasia e të reshurave vjetore arrinë 508.2(mm) pa të reshurat e muajit Janar.

2 018	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Reshjet (mm)	/	57.7	108	22.9	41.6	90.2	98	13	1.6	0	32.8	4

2.9.2 Temperatura

Temperaturat gjatë vitit 2018				
1	Mujit	Mesatare	Maximale	Minimale
1	Janar	/	/	/
2	Shkurt	0.4	8	-10
3	Mars	3.43	11	-3
4	Prill	13.47	19	8
5	Maj	16.7	27	5.9
6	Qershor	18.3	31.4	6
7	Korrik	19.8	31.1	10.7
8	Gusht	21.1	31.2	11.1
9	Shtator	16.2	30.1	-1.2
10	Tetor	13	23.6	2.1
11	Nëntor	6.1	25.4	-8.1
12	Dhjetor	0.1	13.3	-8.9
		12.82	31.4	-10

Temperatura është monitoruar me instrument Vantage PRO2, temperatura **maximale** vjetore ka qene **31.4°C**, vlera **minimale** ka qene **-10°C** ndërsa vlera **mesatare** vjetore ka qenë **12.82°C**.

2.10.0. PERFUNDIM

Dëmtimi i mjedisit	Minierat sipërfaqësore
Dëmtimet e sipërfaqes së terrenit gjatë eksploatimit	M.S Sibovc - JP
Ndotja e ajrit-IMISIONI	M
Ndotja e ajrit-EMISIONI	M
Ndotja e ujërave	M
Ndotja nga zhurma	M
Flora - Fauna	M
Vibrimet	V
Dëmtimi i sipërfaqes së terrenit pas eksploatimit	L

V i vogël; M-mesatar; L- i lartë

FALEMNDERIT